

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická

RIGORÓZNÍ PRÁCE

**Vývoj soudnictví, notářství, advokacie a jejich významní
představitelé na Českolipsku v letech 1848 - 1938**

Karolína Truhlářová

Plzeň 2016

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra právních dějin

Obor: Právní dějiny

RIGORÓZNÍ PRÁCE

**Vývoj soudnictví, notářství, advokacie a jejich významní
představitelé na Českolipsku v letech 1848 - 1938**

Karolína Truhlářová

Plzeň 2016

Prohlášení

Prohlašuji tímto, že jsem tuto rigorózní práci na téma „Vývoj soudnictví, notářství, advokacie a jejich významní představitelé na Českolipsku v letech 1848 - 1938“ zpracovala sama pouze s využitím pramenů v práci uvedených.

V Plzni dne 16. února 2016

Karolína Truhlářová

Obsah

Úvod.....	7
1. Nástin dějin soudnictví, notářství a advokacie do roku 1848	9
1.1 Dějiny soudnictví do roku 1848	9
1.2 Dějiny notářství do roku 1848.....	12
1.3 Dějiny advokacie do roku 1848	16
2. Vývoj soudnictví v letech 1848 - 1938.....	20
2.1 Období 1850 – 1855.....	20
2.2 Období 1855 – 1867.....	22
2.3 Období 1868 - 1918	24
2.4 Období 1918 – 1938.....	28
3. Vývoj notářství v letech 1848 - 1938.....	31
3.1 Notářský řád z roku 1850.....	32
3.2 Notářský řád z roku 1855	42
3.3 Notářský řád z roku 1871	43
3.4 Notářství po roce 1918	44
4. Vývoj advokacie v letech 1848 - 1938.....	46
4.1 Prozatímní advokátní řád	46
4.2 Advokátní řád 1868.....	51
5. Spolková činnost.....	57
5.1 Právnícká jednota	57
5.2 Všehrd	58
5.3 Spolek českých advokátů	59
5.4 Spolek notářů československých.....	60
5.5 Spolek německých notářů	61
6. Stručná historie města Česká Lípa.....	62
7. Vývoj soudnictví na Českolipsku v letech 1848 - 1938.....	67
7.1 Soud – Česká Lípa	69
7.2 Jakub Arbes – tiskový proces.....	71
8. Vývoj notářství na Českolipsku v letech 1848 - 1938.....	73
8.1 Notářské okrsky - Českolipsko	77
9. Vývoj advokacie na Českolipsku v letech 1848 – 1938	80
10. Významní představitelé soudnictví, notářství a advokacie na Českolipsku .	83

10.1 Jakob Altschul.....	83
10.2 Ferdinand Bartel.....	84
10.3 Franz Bauer, šlechtic von Skallheim.....	85
10.4 Alexandr Blahout	85
10.5 Eduard Brehm	86
10.6 Adrian Bröckl.....	86
10.7 Josef Bukvaj.....	87
10.8 Alois Cvach.....	87
10.9 Jindřich Černý	88
10.10 Karl Danzer	88
10.11 Josef Demuth.....	89
10.12 Albert Des Loges, rytíř.....	89
10.13 Josef Fels, JUDr.	90
10.14 Gustav Freund, JUDr.	90
10.15 Karl Goll, JUDr.	90
10.16 Adolf Götz.....	91
10.17 Ignác Hauschild.....	91
10.18 Karl Hoffmann	92
10.19 Vladimír Hora, JUDr.....	92
10.20 Josef Höfler, JUDr., rytíř.....	92
10.21 Vinzenz Hüttl	93
10.22 Anton Jahnel.....	94
10.23 Heřman Janeček, JUDr.....	94
10.24 Wenzel Leopold Kahl	95
10.25 Josef Katzwendel	95
10.26 Franz Knesch.....	95
10.27 Adolf Knötgen.....	96
10.28 Karl Korber	96
10.29 Emanuel Kordik	96
10.30 Carl Kostka.....	97
10.31 Hugo Kron.....	98
10.32 Bedřich Laube, JUDr.	98
10.33 Franz Lerche.....	99
10.34 Johann Lorenz, JUDr.	99

10.35 Vilém Miegler	99
10.36 František Mikysa	100
10.37 Ferdinand Mühlstein	100
10.38 Philipp Müller, JUDr.	101
10.39 Max Obentraut	101
10.40 Karl Pohl	102
10.41 Johann Prasch, JUDr.	102
10.42 August Franz Rokos	102
10.43 Karel Růžička	103
10.44 Heinrich Rzimek	103
10.45 Eduard Sabeditsch	104
10.46 Rudolf Sedláček, JUDr., šlechtic z Vožických a Blanických	104
10.47 Anton Schmeykal, JUDr.	105
10.48 Franz Schmeykal, JUDr.	105
10.49 Josef Schönfeld	108
10.50 Wilhelm Schmolik-Finger, JUDr.	109
10.51 Johann Schütz	110
10.52 Rudolf Stein	110
10.53 Antonín Šmaha	110
10.54 Franz Theumer	111
10.55 Ferdinand Tonder	111
10.56 Otto Urban, JUDr.	112
10.57 Franz Wahl, JUDr.	112
10.58 Anton Wächtler	112
10.59 Friedrich Watzel	113
10.60 Josef Theodor Watzel	113
10.61 Erich Weiss, JUDr.	114
Závěr	115
Resumé	117
Seznam použité literatury a pramenů	120
Seznam příloh	125
Přílohy	126

Úvod

Rigorózní práce na téma „Vývoj soudnictví, notářství, advokacie a jejich významní představitelé na Českolipsku v letech 1848 – 1938“ dává již názvem tušit, že se jedná o téma regionální a není tedy jisté, zda bude zachováno dostatečné množství materiálů, které by se daly probádat, a daly se z nich zjistit důležité informace vedoucí k alespoň částečnému a ucelenějšímu náhledu do vývoje dějin jak soudnictví, tak i notářství a advokacie na Českolipsku.

Poloha města Česká Lípa a její blízkost k hranicím Německa naznačuje, že osobnosti zde narozené, žijící či působící budou pravděpodobně německy mluvící, a také prameny z větší části německy psané. Této skutečnosti nasvědčuje i historický vývoj země. Tuto skutečnost dokresluje například statistika obyvatelstva při sčítání lidu k 15. únoru 1921 zveřejněná v Batovcově almanachu roč. XXXI., kdy Česká Lípa měla celkem 27 986 obyvatel, z čehož 25 732 osob bylo národnosti německé a pouhých 1 788 osob bylo národnosti české.

Cílem práce je alespoň částečně proniknout do historického vývoje třech vymezených pojmů, tedy soudnictví, notářství, advokacie na Českolipsku, a také představit některé významné osobnosti s těmito pojmy spjaté. Rigorózní práce by také mohla dát impuls pro další bádání, nebo alespoň poskytnout nejen laické veřejnosti náhled do historie města z trochu odlišného pohledu, než je pohled obecně historický.

Období vybrané pro rigorózní práci je ohraničeno dvěma významnými roky, a to rokem 1848, tedy rokem revolučním na straně jedné, a rokem 1938 na straně druhé.

V úvodní kapitole této práce bude na několika stranách popsán vývoj advokacie, soudnictví i notářství před rokem 1848, neboť ani jeden z těchto institutů nevznikl takřikajíc ze dne na den, ale prošel dlouhým vývojem, a je tedy třeba alespoň stručně tento obecný vývoj nastínit.

V následujících kapitolách bude popsán již samotný vývoj soudnictví, notářství i advokacie ve vybraném období, tedy v letech 1848 – 1938. Bude zde

nastíněno, jakým vývojem si tyto instituty prošly, jaká byla jejich stěžejní úprava, či jaký měla na vývoj vliv politická situace v daném období.

Opomenuta nesmí být ani spolková činnost, která hlavně v období druhé poloviny 19. století byla v právnických kruzích nedílnou součástí života tehdejší doby. V období 19. století vznikalo velmi mnoho spolků různých druhů, v práci tedy budou zmíněny stěžejní právnické spolky, jako například spolek Všehrd.

V jedné z následujících kapitol bude zcela jistě zahrnuta stručná historie města Česká Lípa, neboť ač město malé, je historicky velmi bohaté. Místo, kde leží Česká Lípa, začalo být trvale osídlováno kolem hradu Lipý v polovině 13. století. Od tohoto okamžiku se začíná psát bohatá historie města spjatá například s rodem Ronovců, s pány z Lipé, s pány z Dubé či s Albrechtem z Valdštejna.

Další kapitoly budou patřit již konkrétnímu vývoji soudnictví na Českolipsku v letech 1848 – 1938, a taktéž vývoji advokacie a notářství na Českolipsku ve vymezeném období.

Závěrečnou kapitolu budou tvořit významní představitelé, ať již soudci, advokáti či notáři. Vzhledem ke skutečnosti, že není zcela znám stav pramenů ani jejich obsah, budou do této kapitoly zařazeny osobnosti nejen působící v České Lípě, ale také ti představitelé, kteří jsou s městem spjati jinak. Například tím, že se zde narodili a poté odešli působit jinde, zemřeli zde, nebo se jinak zapsali do historie města.

Nezbývá než jen věřit, že tato práce přinese nový pohled na vývoj soudnictví, notářství a advokacie na Českolipsku, a zajímavé informace o něm.

1. Nástin dějin soudnictví, notářství a advokacie do roku 1848

Dějiny soudnictví, notářství i advokacie si prošly vývojem, který nezačal v jednom jediném okamžiku. Je proto třeba nastínit vývoj předcházející vybranému úseku dějin, který byl zvolen pro tuto práci.

1.1 Dějiny soudnictví do roku 1848

„České soudy mají za sebou dlouhou a bohatou historii. V průběhu času se měnil jejich počet, názvy i kompetence, neměnnou však zůstávala skutečnost, že hrály jednu z nejdůležitějších rolí v politickém systému české společnosti.“¹

Zpočátku byl nositelem nejvyšší soudní moci panovník - kníže. Jeho poradním orgánem byl dvorský sjezd, který byl nadán kompetencemi při řešení majetkových a trestních sporů. Zasedali zde především velmoži a církevní hodnostáři, přičemž dvorskému sjezdu předsedal dvorský sudí, kterým byl významný královský úředník.²

Území státu bylo rozděleno na župy, v jejich čele stál župní správce, který plnil funkci zástupce panovníka. Některé soudní funkce v župách vykonávali kněží hradeckých kostelů. Nejvyšším soudním orgánem v župě byl župan. Současně se začal vyvíjet i institut církevního soudnictví, kde byly projednávány spory týkající se zájmů církve, církevních osob a církevního majetku. Prvním historicky známým procesem je proces ze 12. století, který popsal kanovník Vyšehradský. Jednalo se o proces s lidmi, kteří chtěli zavraždit knížete Soběslava I.³

V průběhu 13. století se z dvorského sjezdu vytvořil zemský sněm, zemský soud a královská rada. Úkolem zemského sněmu bylo i nadále rozhodovat a též se stal orgánem zákonodárným. Královská rada měla poradní funkci a zemský soud měl za úkol rozhodovat spory vzniklé mezi šlechtici.

¹ d. c. ADAMOVÁ, Karolína in ADAMOVÁ, Karolína a kol. *Dějiny českého soudnictví od počátku české státnosti do roku 1938*. 1. vyd. Praha: LexisNexis CZ s. r. o., 2005. Str. 9

² ADAMOVÁ, Karolína a kol. *Dějiny českého soudnictví od počátku české státnosti do roku 1938*. 1. vyd. Praha: LexisNexis CZ s. r. o., 2005. Str. 9

³ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace notářství, soudnictví a advokacie*. Praha: Linde Praha a. s., 1997. Str. 74 - 75

Koncem 14. století vznikl komorní soud, jako snaha panovníka čelit ovládnutí ostatních soudů šlechtou. Zasedal pravidelně v královské komoře a předsedal mu panovník. O dvě století později se komorní soud stal příslušným pro některé majetkové spory a politické delikty, zvláště pro ty, co byly namířeny proti panovníkovi.

Nejdůležitějším soudem v Čechách byl zemský soud větší. Vznikl ve druhé polovině 13. století a vyvinul se z dvorských sjezdů. Jeho členy byli ti nejdůležitější úředníci země a přísedící tvořili zástupci šlechty. Postupem doby se zemský soud větší dostával po vliv šlechty více, než ho měl pod kontrolou panovník. Svými nálezy se podílel na tvorbě práva, neboť pokud soudci neměli podklady pro svou rozhodovací činnost, mohli právo nalézat – tedy rozhodovat dle svého uvážení. První nálezy byly tak závazné pro další rozhodování v obdobných případech. Od roku 1627 bylo však Obnoveným zřízením zemským zakázáno odvolávat se na starší soudní nálezy. Větší zemský soud český zasedal na Pražském hradě, moravský zemský soud zasedal v Brně či Olomouci. Řízení před větším zemským soudem se skládalo z řízení přípravného, z líčení pře a ze soudní exekuce. Spory menšího rozsahu rozhodoval menší zemský soud.⁴

S rozvojem měst docházelo i k rozvoji městského soudnictví. Menší spory se řešili u městských rychtářů, větší spory řešila městská rada. Do vzniku Koldínova městského zákoníku v roce 1579 bylo městské právo velmi nejednotné. Městské právo bylo proti právu zemskému přísnější. Vzhledem k dvěma vlivům práva a to magdeburského a norimberského bylo i souzení rozděleno. Tam, kde bylo město pod vlivem magdeburského práva, rozhodovali městští radní, tam kde bylo město pod vlivem norimberského práva, rozhodovali konšelé.⁵

„Běžnou soudní agendu vyřizovaly obyčejné soudy, které zasedaly nepřetržitě. Stačila tu přítomnost jen několika konšelů, kterým předsedal purkmistr. Drobné spory, které měly spíše policejní a pořádkovou povahu, vykonával rychtář.“⁶

⁴ ADAMOVÁ, Karolina a kol. *Dějiny českého soudnictví od počátku české státnosti do roku 1938*. 1. vyd. Praha: LexisNexis CZ s. r. o., 2005. Str. 10 - 18

⁵ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace notářství, soudnictví a advokacie*. Praha: Linde Praha a. s., 1997. Str. 76 - 77

⁶ d. c. ADAMOVÁ, Karolina in ADAMOVÁ, Karolina a kol. *Dějiny českého soudnictví od počátku české státnosti do roku 1938*. 1. vyd. Praha: LexisNexis CZ s. r. o., 2005. Str. 20

Zprvu fungoval i tzv. výroční soud, kterému předsedal v královských městech podkomoří a v ostatních městech jejich zakladatel.

Dalším druhem soudu, který se vyvinul, byl soud apelační. Ten vznikl v roce 1548 a stal se druhoinstančním soudem pro městské a vrchnostenské soudy. V jeho čele stál prezident a členové jmenovaní panovníkem.

Soudy byly dále zřizovány i dle výrobních odvětví, jako byly soudy horní, viničné apod. Z hradských soudů došlo k vývoji krajských soudů, které vykonávaly soudnictví v rámci svého kraje. V době husitské došlo k jejich zániku.

S nástupem absolutismu došlo k rychlému přechodu z ústního jednání na jednání písemné.

V roce 1749 byl ve Vídni zřízen Nejvyšší soudní úřad. Novou organizaci soudnictví zavedl ale i Josef II., který prosazoval myšlenku odděleného soudnictví od veřejné správy. Za jeho vlády tak došlo například k oddělení soudnictví civilního a trestního. K výkonu soudní pravomoci bylo požadováno příslušné právnické vzdělání a to dle významu a druhu soudu.

Roku 1787 byl uveden Všeobecný zákoník o zločinech a trestech, kde se naplno projevil osvícenský vliv. Obsahem zákoníku bylo právo hmotné, je zde také zmíněna zásada presumpce nevinny. Zákoník obsahoval výčet kriminálních i politických deliktů, polehčující i přitěžující okolnosti a podmínky zániku trestnosti. Byl veskrze moderním a pokrokovým zákoníkem.⁷

„Soudní organizaci v době Josefa II. naplno zasáhla centralizace a byrokratizace mocenského aparátu monarchie. Razantní nástup státu do všech oblastí života společnosti podnítil výraznou feronu dosavadních soudů s roztržitou příslušností osobní, místní i věcnou a stejně tak i nahrazení procesních principů novým pevnějším systémem.“⁸ Jelikož byl stát Koruny české součástí habsburské monarchie, působily v českých zemích pouze dvě instance. Nejvyšší instance - Nejvyšší justiční úřad nadále sídlil ve Vídni.

⁷ ADAMOVIČ, Karolína a kol. *Dějiny českého soudnictví od počátku české státnosti do roku 1938*. 1. vyd. Praha: LexisNexis CZ s. r. o., 2005. Str. 73 – 75

⁸ d. c. ŠOUŠA, Jiří in ADAMOVIČ, Karolína a kol. *Dějiny českého soudnictví od počátku české státnosti do roku 1938*. 1. vyd. Praha: LexisNexis CZ s. r. o., 2005. Str. 76

Všeobecnou civilní pravomoc vykonávaly místní soudy. V kompetenci místních soudů bylo rozhodovat jak spornou, tak i nespornou civilní agendu. Před revolučním rokem 1848 působilo v rámci soudní organizace v Čechách cca 1200 místních soudů.

Kriminální pravomoc vykonávaly trestní či kriminální soudy ustavené pro obvody politického kraje. Sídlo bylo v krajském městě.

Druhá instance, kam se mohlo odvolat z civilních i trestních soudů, byl soud apelační. Ten mohl rozhodovat o odvolání z rozsudků všech soudů první instance.

Třetí instancí byl Nejvyšší soudní úřad. V čele Nejvyššího soudního úřadu stál prezident. Soud se skládal ze dvou senátů. Tento soud zůstal nejvyšší soudní instancí pro české země až do revolučního roku 1848.⁹

1.2 Dějiny notářství do roku 1848

Počátky notářské instituce můžeme spatřovat již ve starém Římě, kde došlo ke zrodu zvláštního druhu písaře, který byl nazýván „tabellio“. Tabellio měl za úkol sepisovat různá podání a listiny. Jednalo se zpravidla o listiny týkající se právních úkonů. Nad ním vykonával dozor městský prefekt, který mohl tabelliovi funkci odebrat, pokud porušil předpisy, dle kterých se měl při sepisu listin řídit.

„Tabellioni měli přesně předepsaný způsob sepisování listin, kdy a jak mají přibírat svědky. Rovněž jim bylo přesně uloženo, že listinu mají sepsat za přítomnosti účastníků a svědků. Listina musela být před nimi přečtena a podepsána.“¹⁰

Nutnost uzavírání smluv se objevovala spolu s vývojem obchodu a různých řemesel. Z důvodu toho, že drtivá většina lidí neuměla psát a vše probíhalo slovně před svědky, vyvstala potřeba najít spolehlivější způsob uzavření různých obchodů. Proto se začalo se sepisováním smluv. Psát uměla pouze malá část společnosti. Například ve starověkém Řecku tak takzvaní písaři sepisovali smlouvy, které byly

⁹ ADAMOVIČ, Karolína a kol. *Dějiny českého soudnictví od počátku české státnosti do roku 1938*. 1. vyd. Praha: LexisNexis CZ s. r. o., 2005. Str. 73 - 83

¹⁰ d. c. in SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace notářství, soudnictví a advokacie*. Praha: Linde Praha a. s., 1997. Str. 242

později registrovány do veřejných rejstříků. Takoví písaři se nazývali mnémones či agoranomoi.¹¹

Významnou etapou pro rozvoj dějin notářství bylo studium práva na italských univerzitách.

Postupem času se začali notáři sdružovat do takzvaných kolegií. Ta měla důležitou roli, protože vykonávala například disciplinární pravomoc nad notáři, prováděla též zkoušky jejich znalostí či zadávala podmínky pro úschovu, formu notářské listiny a její náležitosti. Tato kolegia se tvořila nejprve v severoitalských městech a později se rozšířila i do jiných měst, jako byl Řím, Padova, Verona apod. Členství v některém z kolegií bylo pro notáře povinné.¹²

Zahraniční vliv se začal brzy promítat i do vývoje notářství v českých zemích. Zprvu se před samotnou institucí notáře začali objevovat takzvaní soudní písaři, jež měli za úkol zapisovat průběh jednání u soudu, a také provádět zápisy do zemských desek apod. Aby mohl tuto funkci písař vykonávat, musel prokázat své znalosti v oboru práva. Písař byl též označován jako tzv. pronotarius, a to i přesto, že se jejich činnost od podstaty notářství výrazně lišila, neboť byla spjata s řízením soudním a nikoli s pořizováním soukromých listin.¹³

Zárodky notářské instituce se v českých zemích začínají objevovat v průběhu 12. a 13. století v důsledku recepce římského práva. České země měly styky s Itálií, což se zde taktéž projevilo. Počet notářů začal vzrůstat již za vlády Václava II. Ten také provedl první právní úpravu notářství, kterou se snažil omezit počet notářů a též požadoval zkoušku odborné způsobilosti a složení přísahy.¹⁴

Za nejvýznamnějšího a zároveň prvního veřejného notáře v zemích českých lze považovat právníka původem z Itálie, a to Henrica de Isneria (Jindřicha z Isnerie nebo také Jindřicha Vlacha¹⁵), který přišel do Prahy z Neapole v roce 1270. Působil u Přemysla Otakara II., a jeho činnost byla velmi rozsáhlá. Henricus de Isneria šířil své

¹¹ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Notářství*. Zlín: ŽIVA, v. o. s., 1994. Str. 3

¹² SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace notářství, soudnictví a advokacie*. Praha: Linde Praha a. s., 1997. Str. 244

¹³ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace notářství, soudnictví a advokacie*. Praha: Linde Praha a. s., 1997. Str. 250

¹⁴ Tamtéž. Str. 250

¹⁵ *Ad Notam. Jubilejní číslo k 10. výročí obnovy notářství v České Republice*, 2003. Str. 2

vědomosti na notářské škole, kterou sám založil na Vyšehradě a stal se i významným spisovatelem. Mezi jeho díla patří například sbírky formulářů „Instrumenta Henrici Italici“ nebo „Formae privilegiorum Henrici Italici“.¹⁶

Jmenování notářů probíhalo buď prostřednictvím krále, prostřednictvím papeže, a nebo toho, kdo na to měl právo. Notáři byli jmenováni jako imperialii (regia) či jako autoritate apostolica, případně obojí. Notář, který byl jmenován králem, mohl pracovat pouze na tom území, které patřilo králi. Notář, který byl jmenován papežem, mohl pracovat kdekoliv na celém území, které bylo ovládáno katolickou církví.¹⁷

Král Václav II. v návaznosti na stále vzrůstající počet notářů, nikoli však jejich odborné úrovni, provedl úpravu notářství. Zásadní úprava nastala roku 1355, a to císařem Karlem IV., který nechal sepsat zákoník „Maiestas Carolina“, který nebyl schválen, nicméně stal se velmi používanou učební pomůckou a právní knihou. V zákoníku bylo například stanoveno, že veřejným notářem se může stát ten, kdo k tomu dostane veřejné zmocnění. Notářské zmocnění dostali pouze ti, kteří úspěšně vykonali zkoušku. Ti pak mohli zhotovovat listiny apod.

V roce 1358 udělil Karel IV. Arnoštu z Pardubic – pražskému arcibiskupovi, právo jmenovat notáře pro české země. Toto právo získali i nástupci Arnošta z Pardubic a též falckrabí. Součástí jmenování do funkce byla přísaha. Uvedení notáře do jeho úřadu mělo několik částí a to například symbolické předání kalamáře a pera či pergamenu. Vrchol ve vývoji notářství nastal právě za vlády Karla IV., kdy toto trvalo až do začátku husitských válek.

Notáři měli velmi široké uplatnění a to nejen v majetkových, ale i v nemajetkových otázkách. Řešili věci týkající se prodeje nemovitostí, potvrzení o zkouškách apod. Jednou z nejdůležitějších částí notářské činnosti bylo zhotovování listin nadaných veřejnou vírou. Notářské listiny byly zhotovovány na listu pergamenu či více listech spojených dohromady, aby nedošlo k jejich záměně. Listiny musely mít jisté náležitosti a to například označení data, místa jednání, obsah

¹⁶ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace notářství, soudnictví a advokacie*. Praha: Linde Praha a. s., 1997. Str. 250

¹⁷ BRÁZDA, Jiří – BÉBR, Richard – ŠIMEK, Pavel. *Notářství jeho vývoj, organizace a pravomoc*. Praha: Academia. 1976. Str. 45

jednání apod. Na listině též musel být podpis notáře, jeho znamení a jména svědků. Povinností notáře bylo vést takzvaná registra. Po smrti notáře tyto přebíral nastupující notář.¹⁸

V následujících letech docházelo k úpadku notářství, jehož vrcholem bylo období v průběhu husitské revoluce. Během této doby byly ve světle probíhajících událostí veškeré snahy o rozvoj právníkové úrovně upozaděny. O jistých změnách tak rozhodl až Karel VI. v roce 1725 a to tím, že v úřadu bude ponechán pouze takový notář, který bude přezkoušen a prokáže tak svou způsobilost k výkonu funkce. Další z podmínek byla taková, že úřad nesmí vykonávat žádný notář, který by k tomu neměl souhlas císaře. Převládá názor, *“že do pol. 17. stol. převládala v notářských instrumentech latina a později se začala silně uplatňovat němčina”*.¹⁹

K dalším změnám došlo za vlády Josefa II. Obecní soudní řád z roku 1781 určil, že veřejnou listinou může být pouze notářský směnečný protest. Ostatní listiny nejsou listinami veřejnými. Za vlády Františka II. došlo k úpravě, která uznala i jiné řádné notářské listiny jako listiny veřejné. Roku 1782 vznikl patent, který povoloval notářům, aby zastupovali své klienty u obchodních a směnečných soudů, nicméně změny se nezdály být účinnými a tak proběhly změny další, které měly tuto situaci zlepšit. V roce 1804 byl přijat dekret, který upravoval, že notář smí vykonávat své oprávnění jenom v té zemi, ve které byl jako notář přijat a v roce 1821 byl přijat dvorský dekret, který stanovil, že pouze směnečný protest je listina, která pochází z notářské činnosti. Všem notářům byl odejmut diplom a vydán diplom nový s novou formulací. Změnil se též obsah přísahy. Tu notář nesměl skládat do doby, než předložil notářský znak a nezaplatil veškeré taxy s tím související.²⁰

Revoluční období let 1848 až 1849 bylo mezníkem v dějinách habsburské monarchie a to jak na poli politickém, tak i v otázkách týkajících se občanských práv

¹⁸ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace notářství, soudnictví a advokacie*. Praha: Linde Praha a. s., 1997. Str. 251

¹⁹ d. c. in SKŘEJPEK, Michal a kol.: *Právníkový stav a právníkové profese v minulosti*. Praha: Havlíček Brain Team, 2007. Str. 154

²⁰ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace notářství, soudnictví a advokacie*. Praha: Linde Praha a. s., 1997. Str. 252

i advokacie a notářství. Začal se formovat moderní státní mechanismus a modernější právní řád.²¹

1.3 Dějiny advokacie do roku 1848

*„Výraz advokacie můžeme chápat v tom nejširším slova smyslu, jako činnost, spočívající v udělování právních rad, právních naučení a v obhajování zájmů jiných osob před soudem, případně jinými orgány.“*²² Je to činnost vykonávaná jako povolání určitým okruhem lidí s určitou kvalifikací, kteří zpravidla s příslibem odměny tuto činnost provozují.

Advokacie má za sebou rozmanitý vývoj. Vznikla v období, kdy se nastolený právní řád společnosti stal natolik těžko uchopitelným a složitým, že vyvstala potřeba hledání pomoci u osob zabývajících s touto problematikou.

Na našem území v období kolem druhé poloviny 13. století dochází ke změnám, ve smyslu většího množství dochovaných pramenů, neboť situace předtím se vyznačovala značnou roztržitostí pramenů a jejich nedostatkem.

Za předchůdce dnešních advokátů jsou považováni takzvaní řečníci a poručníci. K výkonu povolání řečníka nebyly stanoveny středověkým českým právem žádné zvláštní podmínky. Řečníkem se tak mohl stát každý, kdo byl způsobilý jednat u soudu a mohl mluvit za stranu, která ho pověřila. Mohl jím tedy být svobodný občan. Strany sporu si mohly opatřit řečníka, avšak bylo pouze na sudím, zda řečník v konkrétní věci mohl vystoupit. Hlavním úkolem řečníka bylo přednést žalobu, zajistit své straně určitá procesní oprávnění, předkládat různé důkazy a činit dotazy na protistranu. Řečník byl tak jakýmsi pomocníkem strany, nikoli však zástupcem strany. V souvislosti s pojmem řečníka se hovoří i o pojmu tzv. pána z lavic, který byl jakýmsi dalším poradcem strany. Jeho úkolem bylo seznámit stranu se všemi formalitami procesu. Tento poradce byl soudem ze soudcovského sboru poskytován tehdy, pokud o něj strana požádala. Pán z lavic za stranu nemusel hovořit, byl přítomen jako rádce. Dalším z pojmů byl tzv. poručník. Poručníkem byla osoba, která byla zástupcem strany. Jednal tak jejím jménem u

²¹ Tamtéž. Str. 253

²² d. c. SCHELLEOVÁ, Ilona in SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace notářství, soudnictví a advokacie*. Praha: Linde Praha, a. s., 1997. Str. 349

soudu. Podskupinu tvořili takzvaní jorgeltníci, což byli řečníci, kteří zastupovali převážně města za předem sjednaný roční paušál.²³

*„Nejstarší sazba na odměnu řečníkovi podle městského práva pochází z roku 1355, v níž se stanovovala odměna z deseti kop, vyhraných a vysouzených, dva groše. Co bylo vysouzeno pod kopu, z toho měl obdržet řečník 6 haléřů. Za překročení sazby byla stanovena pokuta 10 kop českých grošů.“*²⁴ Jorgeltníci byli odměňováni zpravidla třemi až dvanácti kopami ročně.

Pojem advocatus se začíná po polovině 13. století objevovat i v českých zemích, a to zprvu při soudních přích mezi církevními institucemi. Církevní soudnictví se pozvolně rozvíjelo, a to především v souvislosti s vydáním velkého privilegia české církve z roku 1222, kterým bylo církevním institucím dovoleno pod vrchní správou panovníka disponovat s majetkem, a byly též vyňaty ze světské jurisdikce.

*„Působení vzdělaných právníků ve funkci advokátů lze v této době předpokládat zatím právě jen u církevních soudů.“*²⁵ Činnost prokurátorů a advokátů v církevním soudnictví se řídila obecnými církevními předpisy, přičemž v oblasti týkající se latinského křesťanství byla upravována převážně ustanoveními církevních koncilů. Pojmy advokát a prokurátor se postupem času začaly odlišovat. Prokurátor byl zástupcem strany před soudem, který obstarával důležitá vysvětlení pro soud, naproti tomu advokát byl ten, který měl na starosti taktiku jednání, formulace podání apod. Z povinností či práv advokátů i prokurátorů plyne, že prokurátor byl v podřízeném postavení vůči advokátovi. Každý, kdo chtěl vystupovat jako prokurátor nebo advokát, musel složit zkoušku, přísahu a být zapsán do matriky. Formální úprava činnosti advokátů a prokurátorů byla provedena statutou arcibiskupa Arnošta z Pardubic dne 15. října roku 1356²⁶

²³ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace notářství, soudnictví a advokacie*. Praha: Linde Praha, a. s., 1997. Str. 352 - 353

²⁴ d. c. SCHELLEOVÁ, Ilona in SCHELLEOVÁ, Ilona – STAVINHOVÁ, Jaruška. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie*. I. díl. Brno: Doplněk, 1993. Str. 140

²⁵ d. c. BLÁHOVÁ, Marie in BALÍK, Stanislav a kol. *Dějiny advokacie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Česká advokátní komora ve spolupráci s Národní galerií, 2009. Str. 24

²⁶ BALÍK, Stanislav a kol. *Dějiny advokacie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Česká advokátní komora ve spolupráci s Národní galerií, 2009. Str. 25 - 26

V oblasti laického práva, kdy je pojem advokát taktéž doložen od 13. století, dochází k jistému dualismu, neboť zde byla úprava zemského práva a práva městského. K regulaci funkcí advokátů či prokurátorů nedocházelo. Nebylo vyžadováno ani speciální vzdělání. První předpisy o procesním řízení u zemského soudu byly zformulovány v polovině 14. století za doby Karla IV., a to neznámým autorem v díle zvaném *Ordo iudicii terrae* (Řád práva zemského). Nacházela se zde pravidla řízení před zemským soudem, ustanovení o řečníkovi a též předpisy týkající se trestního a majetkového práva.

*„Řečníci a řemeslní poručníci byli zřejmě podřízeni nejvyššímu sudímu, zemský soud vedl seznam řečníků, kteří řečnili u zemského soudu za mzdu, od nichž snad byla požadována určitá, alespoň morální, kvalifikace.“*²⁷

V oblasti městského práva bylo již na některých místech začátkem 13. století počítáno s mluvčím či zástupcem strany před městským soudem. Mluvčí strany u soudu byl nazýván *advocatus* nebo *prolocutor* čili řečník. Zástupce strany před soudem byl označován jako poručník neboli *procurator*. Podrobná ustanovení týkající se advokátů obsahoval již horní zákoník Václava II., který byl vydán pro Kutnou Horu v roce 1300. Na ustanovení měl nepochybně vliv sám autor zákoníku Gozzo z Orvieta, který byl zkušeným italským právníkem. Do jeho znění se tak přenesly vlivy římského a kanonického práva. Zákoník byl zpracován velmi prakticky.

Nejstarší zmínky a ustanovení o procesním právu a také působení advokátů ve městech pocházela většinou z měst horních, jako byla například Jihlava či Kutná Hora. Poté se přidalo například město Brno se svou Brněnskou právní knihou. V období od 40. let 16. století se začínají projevovat pozvolné snahy o to, aby bylo zemské právo a městské právo sjednoceno.²⁸

První ucelenější a formální úpravu advokacie na našem území přineslo roku 1615 tzv. „snešení“ generálního sněmu. Tento počín je považován za první „advokátní řád“. Snešení například zavedlo zásadu *numerus clausus*. Porážka stavovského

²⁷ d. c. BLÁHOVÁ, Marie in BALÍK, Stanislav a kol. *Dějiny advokacie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Česká advokátní komora ve spolupráci s Národní galerií, 2009. Str. 32

²⁸ BALÍK, Stanislav a kol. *Dějiny advokacie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Česká advokátní komora ve spolupráci s Národní galerií, 2009. Str. 37 - 43

povstání měla za následek politické změny. Roku 1627 bylo přijato Obnovené zřízení zemské, které uvedlo v platnost písemný projev. Součástí Obnoveného zřízení zemského byly také ustanovení upravující práva a povinnosti advokátů, výše odměn za poskytované služby vč. paušálního ročního honoráře a tarif odměn, povinnost mlčenlivosti apod. Upřesnění Obnoveného zřízení zemského přinášely Novely a Deklaratoria.

K dalším změnám týkajících se advokacie došlo až za vlády Josefa II. Roku 1781 byl vydán Josefínský soudní řád, který stanovil například to, že advokát musel být doktorem práv, musel mít praxi a musel též vykonat zkoušku před apelačním soudem. Byla také zrušena zásada numerus clausus, nicméně po prudkém nárůstu počtu advokátů byla posléze znovu zavedena. Od roku 1826 jmenoval advokáty Nejvyšší soud.²⁹

²⁹ BALÍK, Stanislav a kol. *Dějiny advokacie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Česká advokátní komora ve spolupráci s Národní galerií, 2009. Str. 50 - 72

2. Vývoj soudnictví v letech 1848 - 1938

Revoluční rok 1848 znamenal velké změny i v oblasti soudnictví. Rozhodnutím ze dne 17. března roku 1848 bylo zřízeno ministerstvo práv, které se v oboru justice stalo nejvyšším správním úřadem. Později se toto ministerstvo začalo označovat jako ministerstvo spravedlnosti. Jeho kompetence byly upraveny nejvyšším rozhodnutím ze dne 12. dubna roku 1852.

Vzhledem ke skutečnosti, že revoluce byla potlačena a nastolen neoabsolutismus, docházelo ke změnám i v oblasti soudnictví. Petice, která byla podepsána v březnu roku 1848 ve Svatováclavských lázních, si kladla za úkol prosadit zrušení privilegovaných soudů a naopak prosadit vznik nezávislých soudů. Na toto reagoval Ferdinand V. vydáním kabinetního listu, v němž mimo jiné přislíbil i zrušení privilegovaných soudů a zavedení nezávislých okresních soudů. Poté byla vydána Pillersdorfova ústava, která však neměla dlouhého trvání. Oproti tomu Stadionova ústava zakotvila některé základní organizační zásady soudnictví.³⁰ V § 102 například určila, že soudní řízení a správa od sebe mají být odděleny.

2.1 Období 1850 – 1855

Zásady soudnictví byly též zakotveny v Základech nového soudního zřízení, které byly schváleny 14. června roku 1849. Snahy o vytvoření jednotné soudní soustavy vyvrcholily dne 1. července 1850, kdy vešlo v platnost rozčlenění na 310 okresních soudů, 21 zemských neboli krajských soudů a dva vrchní zemské soudy.³¹

Obvod působnosti okresního soudu se nazýval soudním okresem. Politický okres býval tvořen jedním až šesti soudními okresy. U okresních soudů působili samosoudci. Soud byl zpravidla obsazován jedním soudcem, několika adjunkty a případně i auskultanty. Působil zde i úředník pozemkových knih a pomocný

³⁰ PRINC, Michal. *Soudnictví v českých zemích v letech 1848 – 1938 (soudy, soudní osoby, dobové problémy)*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015. Str. 8 – 10

³¹ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace notářství, soudnictví a advokacie*. Praha: Linde Praha a. s., 1997. Str. 83

personál. Úkolem okresního soudu byl výkon prvoinstanční pravomoci ve věcech civilních i trestních.³²

Nad okresním soudem stál okresní soud sborový, který měl pouze trestní pravomoc. Jejich pravomoc vykonávaly soudy okresní či soudy zemské.³³

Širší obvod zemského soudu tvořilo několik soudních okresů. Zemský soud působil jako sborový soud, který vykonával civilní pravomoc i trestní pravomoc. Kde nebyl zřízen zvláštní soud obchodní, vykonávaly zemské soudy i pravomoc obchodní. Veškeré spory, které nebyly výslovně přikázány do pravomoci některého z okresních soudů, vykonávaly první instanci civilního řízení zemské soudy. Jako soudy druhé instance rozhodovaly zemské soudy o stížnostech proti rozhodnutím okresních soudů ve věcech, co se týkaly přestupků a též proti nálezům sborových okresních soudů ve věcech týkajících se zločinů a přečinů, které sborové okresní soudy rozhodovaly v prvním stupni.

Zemské soudy tvořily obvod jednoho vrchního zemského soudu. „*Územní obvody jednotlivých vrchních zemských soudů se zpravidla kryly s hranicemi jednotlivých korunních zemí.*“³⁴ Do konce února roku 1852 rozhodovaly vrchní zemské soudy ve druhém stupni o opravných prostředcích proti veškerým prvoinstančním rozhodnutím zemských soudů a také v posledním stupni o opravných prostředcích proti druhoinstančním rozhodnutím zemských soudů, a to ve všech sporných civilních záležitostech. Od března roku 1852 se staly vrchní zemské soudy výhradně odvolacími soudy proti rozhodnutím všech nižších soudů v civilních věcech.³⁵

Nejvyšší a kasační soud byl na vrcholu soudní soustavy. Sídlil ve Vídni a byl utvořen z nejvyššího justičního úřadu. Jeho organizace byla upravena patentem z roku 1850. Soud rozhodoval v civilním řízení, které bylo trojinstanční. Rozhodoval jako dovolací soud ve všech případech, kdy vrchní zemské soudy rozhodovaly ve

³² VOJÁČEK, Ladislav – SCHELLE, Karel – KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. Str. 249

³³ SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel a kol. *Soudnictví (historie, současnost a perspektivy)*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, s. r. o., 2004. Str. 63

³⁴ d. c. SCHELLE, Karel in VOJÁČEK, Ladislav – SCHELLE, Karel – KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. Str. 249 - 250

³⁵ VOJÁČEK, Ladislav – SCHELLE, Karel – KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. Str. 250

druhém stupni. Co se týkalo věcí trestní, působil soud jako soud zrušovací. Nejvyšší soud podával ministerstvu spravedlnosti návrhy zákonů, které si ministerstvo vyžádalo a též odborné posudky týkající se právních věcí.³⁶

2.2 Období 1855 – 1867

Se změnou politické situace a nastolenému období neoabsolutismu přišla i změna v oblasti soudnictví. Dochází k propojení prvoinstančních soudních orgánů s orgány politické správy. Oddělení vyplývající z březnové ústavy tak doznává značných změn.³⁷ Soudní reformou z roku 1855 je tak zaveden systém smíšených okresních soudů.

Soudní soustava se tedy změnila tak, že nositeli okresní soudní pravomoci se staly smíšené okresní soudy, městsky delegované okresní soudy a samostatné okresní soudy. Poté tuto soustavu tvořily sborové soudy I. stolice, sborové soudy II. stolice a nejvyšší soud.

Smíšené okresní úřady coby soudy byly zřízeny místo původních okresních soudů a jejich územní obvody se kryly se soudními okresy. Jejich personální obsazení bylo srovnatelné s původním obsazením okresního soudu (okresní představený, adjunkti, aktuárové, vedoucí pozemkových knih apod.) V letech 1855 a 1868 se na našem území nacházelo celkem 277 smíšených okresních úřadů. Vedle smíšených okresních úřadů existují i samostatné okresní soudy nezávislé na orgánech politické správy. Na našem území se nacházelo celkem šest samostatných okresních soudů. Obsazení okresního soudu tvořil jeden okresní soudce, adjunkti, aktuárové, vedoucí pozemkových knih a další potřebný personál.³⁸

V místech, kde měly sídlo sborové soudy první instance, působily městsky delegované okresní soudy. Tyto měly působnost v rámci každého zemského krajského soudu. Na našem území bylo 25 městsky delegovaných okresních soudů. V celkovém součtu tak na našem území fungovalo přes 300 nositelů soudní moci na okresní úrovni.

³⁶ Tamtéž. Str. 250

³⁷ PRINC, Michal. *Soudnictví v českých zemích v letech 1848 – 1938 (soudy, soudní osoby, dobové problémy)*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015. Str. 46

³⁸ SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel a kol. *Soudnictví (historie, současnost a perspektivy)*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, s. r. o., 2004. Str. 72 - 73

Všechny tyto tři typy soudů byly v civilním řízení příslušné ve všech věcech, které nebyly výslovně svěřeny zemskému soudu v jeho širším obvodu. „*Městsky delegované okresní soud v městských a předměstských obvodech byly příslušny v civilních věcech taxativně jim přikázaných jurisdikční normou z roku 1852.*“³⁹ Nositelé okresní soudní pravomoci tak měli příslušnost mimo jiné k rozhodování všech sporů o hodnotě, která nepřevyšovala 500 zlatých, také o uznání práva na opakující se plnění nepřevyšující 25 resp. 50 zlatých nebo například k rozhodování o vydání předběžných opatření. Pokud nebylo stanoveno jinak, byli tito nositelé soudní pravomoci příslušní i ke konkurznímu řízení. V trestních věcech byly tyto tři typy soudů příslušné k rozhodování o přestupcích, které jim byly přikázány trestním řádem z roku 1853, trestním zákonem z roku 1852 a jinými zvláštními zákony. V řízeních, která se týkala zločinů a přečinů, byly určeny jako vyšetřovací některé okresní soudy a některé smíšené okresní úřady.

Zemské (krajinské) soudy neboli sborové soudy I. stolice zůstaly zachovány. Působily jako soudy prvoinstanční. Personální obsazení zemských soudů bylo trochu odlišné dle toho, zda se jednalo o soud krajinský či o soud zemský. U krajinského i zemského soudu působil prezident a soudní radové. U zemského soudu navíc působil i viceprezident. Soudy se dále skládaly i z pomocného personálu (adjunkti, akcesisté apod.).⁴⁰

Sborové soudy I. stolice měly ve svém užším obvodu civilní pravomoc. Rozhodovaly tak v prvním stupni o všech záležitostech, které nebyly výslovně přikázány jednomu ze soudů nižší instance. V širším obvodu byly sborové soudy I. stolice v civilním řízení příslušné pouze k rozhodování o věcech, které byly taxativně vymezeny. Jednalo se například o záležitosti rozluky apod. V trestním řízení pak byly příslušné jako soudy nalézací ve vztahu k zločinům a přečinům. Jako vyšetřovací soudy působily sborové soudy I. stolice v okruhu, který byl tvořen několika soudními okresy.⁴¹

³⁹ d. c. SCHELLE, Karel – BÍLÝ, Václav in SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel a kol. *Soudnictví (historie, současnost a perspektivy)*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, s. r. o., 2004. Str. 77

⁴⁰ SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel a kol. *Soudnictví (historie, současnost a perspektivy)*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, s. r. o., 2004. Str. 72 – 78

⁴¹ PRINC, Michal. *Soudnictví v českých zemích v letech 1848 – 1938 (soudy, soudní osoby, dobové problémy)*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015. Str. 48 – 49

Sborové soudy II. stolice neboli vrchní zemské soudy byly dva, a to v Praze a v Brně. V čele vrchního soudu stál prezident, případně i viceprezident. Dále soudní radové, tajemníci, adjunkti a auskultanti a přednostové jednotlivých úřadů a pomocný personál.

Vrchní zemský soud byl soudem druhoinstančním. Měl tak za úkol rozhodovat o opravných prostředcích v civilních věcech, a to všech nižších článků soudní soustavy. V trestních věcech mohl výlučně ve druhém stupni rozhodovat pouze vrchní zemský soud. Mimo rozhodovací pravomoci ve věcech civilních a trestních, měli sborové soudy II. stolice jisté administrativní pravomoci ve vztahu k nižším soudům. Vykonávaly dozor nad advokáty a notáři, prováděly též soudcovské, notářské a advokátské zkoušky.

Nejvyšší soud tvořil poslední článek soudní soustavy. Jeho sídlo bylo ve Vídni a rozhodoval pro kvalifikované záležitosti v trestních věcech v sedmičlenných senátech, v jedenáctičlenných senátech a v jistých případech týkajících se civilních záležitostí mohl rozhodovat i v patnáctičlenných senátech.

Nejvyšší soud byl třetí instancí v trestním i civilním řízení. Rozhodoval tak v posledním stupni o všech opravných prostředcích v civilním řízení a to jak sporném, tak i nesporném. V trestním řízení rozhodoval soud též jako řádný soud třetí instance o všech přípustných prostředcích proti rozhodnutím druhé instance tedy proti rozhodnutím vrchního zemského soudu. Řešil také kompetenční problémy mezi jednotlivými soudy apod.⁴²

2.3 Období 1868 - 1918

Dne 21. prosince 1867 byla vydána prosincová ústava. „*Bezprostředně před vydáním série zákonů tvořících prosincovou ústavu bylo nově, volněji upraveno právo spolkové a shromažďovací. Veřejná kulturní, vzdělávací, sportovní činnost, ale i organizování obyvatelstva k prosazování sociálních a politických požadavků na veřejnosti dosáhlo širších možností.*“⁴³ Součástí ústavy byly i dva zákony, které se

⁴² SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel a kol. *Soudnictví (historie, současnost a perspektivy)*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, s. r. o., 2004. Str. 72 – 78

⁴³ d. c. SOUKUP, Ladislav in ADAMOVÁ, Karolina – SOUKUP, Ladislav. *Prameny k dějinám práva v českých zemích*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. Str. 286

vztahovaly k soudnictví. Byl to Státní základní zákon o zřízení říšského soudu a také Státní základní zákon o soudcovské moci.

Po přijetí výše zmiňované ústavy byly zrušeny kombinované orgány správy a soudnictví, a byly opět obnoveny samostatné okresní soudy. „*Základem koncepce soudní moci po vydání prosincové ústavy se stal princip soudcovské nezávislosti a procesní zásady veřejnosti, ústnosti a volného hodnocení důkazů.*“⁴⁴ Nový trestní řád a další předpisy, které byly vydány, zakotvily například i zásadu veřejnosti, ústnosti či volného hodnocení důkazů. Výše zmíněný Státní základní zákon o soudcovské moci pak například oddělil soudnictví od správy. Kde byl zřízen do té doby smíšený okresní úřad, byl nově zřízen okresní soud, který podléhal doзору sborového soudu I. stolice.

Nově vytvořená soustava soudů měla následující rozčlenění:

- Okresní soudy (příp. městsky delegované okresní soudy)
- Zemské soudy (krajské soudy)
- Vrchní zemské soudy
- Nejvyšší (a kasační) soud

U každého okresního soudu byl jeden okresní soudce, který měl rozhodovací pravomoc. V případě potřeby byli u okresního soudu též adjunkti a také pomocný personál. Záležitosti městsky delegovaného okresního soudu vyřizovali vždy úředníci zemského soudu, které k tomu určil prezident zemského soudu.

Dle civilního soudního řádu byly okresní soudy i městsky delegované okresní soudy příslušné pro rozhodování o sporech, které byly do hodnoty pěti set zlatých, rozhodovaly též o sporech z nájmu či pachtu, o sporech o nárocích nemanželského dítěte apod. Rozhodovaly spory týkající se pracovního či námezdního poměru. V trestním řízení byly tyto soudy příslušné k rozhodování o všech přestupcích. Podílely se také na vyšetřování zločinů a přečinů.⁴⁵

⁴⁴ d. c. SOUKUP, Ladislav in ADAMOVÁ, Karolina a kol. *Dějiny českého soudnictví od počátku české státnosti do roku 1938*. 1. vyd. Praha: LexisNexis CZ s. r. o., 2005. Str. 100

⁴⁵ SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel a kol. *Soudnictví (historie, současnost a perspektivy)*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, s. r. o., 2004. Str. 86 – 97

Zemské soudy neboli soudy I. instance byly v Praze, Opavě a Brně. Ostatní soudy I. instance se nazývaly soudy krajské. Tyto soudy rozhodovaly v tříčlenných senátech, které tvořily soudci. U senátů horních či obchodních byl jedním z členů senátu vždy odborný přísedící. Po začátku účinnosti nového trestního řádu v roce 1873 začaly v trestních věcech rozhodovat čtyřčlenné senáty. Soud vedl prezident, mohl zde působit také viceprezident či vrchní zemský soudní rada. Dále soudní radové, tajemníci, adjunkti a úředníci pro vedení pozemkových knih. Součástí personálního obsazení soudu byli též pomocní pracovníci.

Zemské soudy či krajské soudy rozhodovaly v první instanci o všech civilních sporech, kde hodnota přesahovala pět set zlatých, o sporech o rozvod, rozluku, uznání či popření původu nemanželského dítěte apod. Od roku 1869 se tyto soudy staly též soudy konkurzními. Ve druhém stupni byly soudy odvolací. V trestním řízení soudy rozhodovaly o všech přečinech a zločinech, které nebyly přikázány porotním soudům. Rozhodovaly také o opravných prostředcích proti všem rozhodnutím prvoinstančního soudu vydaným v přestupkovém řízení.⁴⁶

Při zemském či krajském soudu působily od roku 1869 soudy porotní. Zprvu rozhodovaly o zločinech a přečinech, které spáchal tisk, od roku 1873 rozhodovaly také o zločinech, kde byla dolní hranice trestní sazby minimálně pět let. Jednalo se například o vraždu, zabití či velezradu. V roce 1873 byl schválen zákon, který umožňoval na určitou dobu pozastavit činnost porotních soudů.

Další stupeň soudní soustavy tvořily vrchní zemské soudy. Byly to sborové soudy druhé instance. Rozhodovalo se v pětičlenných senátech složených ze soudců.⁴⁷ U kvalifikovaných věcí rozhodovaly jedenáctičlenné senáty. Vrchní zemský soud vedl prezident, popřípadě zde mohl fungovat i viceprezident a vrchní soudní radové. Působili zde dále i tajemníci radů, adjunkti tajemníků, účetní oddělení, pomocný personál apod. „*Značný počet míst soudních úředníků byl ex lege vyhrazen uchazečům z řad vojenských osob.*“⁴⁸

⁴⁶ Tamtéž

⁴⁷ PRINC, Michal. *Soudnictví v českých zemích v letech 1848 – 1938 (soudy, soudní osoby, dobové problémy)*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015. Str. 67

⁴⁸ d. c. SCHELLE, Karel – BÍLÝ, Václav in SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel a kol. *Soudnictví (historie, současnost a perspektivy)*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, s. r. o., 2004. Str. 86 – 97

V civilním řízení rozhodovaly vrchní zemské soudy o opravných prostředcích proti usnesením a rozsudkům, které vydaly zemské či krajské soudy. V trestních věcech rozhodoval vrchní zemský soud o stížnostech proti usnesení radní komory, též o námitkách proti uvedení v obžalovanou a o odvolání proti trestním nálezům, které přijal některý ze zemských soudů. Do kompetence vrchního zemského soudu též patřilo například rozhodování o kompetenčních sporech mezi soudy nižšími.

Součástí struktury soudnictví byl i Nejvyšší soud. Nejvyšší soud rozhodoval v civilních věcech v sedmičlenných senátech, v některých, taxativně vymezených věcech rozhodoval jedenáctičlenný senát nebo senát plenární (tvořilo jej nejméně patnáct členů). Jednalo se například o otázky týkající se zákonodárství apod. V trestních věcech rozhodoval soud jako soud kasační. Nejvyšší soud byl obsazen prvním prezidentem, druhým prezidentem, třemi senátními prezidenty, dvorními rady, prezidiálním tajemníkem, dvorními tajemníky a adjunkty. Dále složení soudu tvořil kancelářský personál a služebný personál.

Nejvyšší a kasační soud rozhodoval v civilních řízeních o revizích a revizních rekurzích. To se týkalo všech soudů nižšího stupně. Jako druhoinstanční soud byl příslušný pro rozhodování o opravných prostředcích proti rozhodnutí vrchního zemského soudu. V trestním řízení působil od roku 1873 jako zrušovací soud ke zmatečným stížnostem a ve věcech týkající se rozsudků vrchního zemského soudu či zemského soudu. Rozhodoval též kompetenční spory.⁴⁹

Ke změnám došlo od 1. ledna roku 1898, kdy nabyly účinnosti nové organizační a procesní normy. Jednalo se o nový civilní řád soudní – zák. č. 113/1895 ř. z., jurisdikční normu – zák. č. 111/1895 ř. z., zákon o obsazování, vnitřním zařízením a jednacím řádě soudů – zák. č. 217/1896 ř. z., a exekuční řád – zák. č. 79/1896 ř. z.

Mezi řádné soudy byl řazen například si soud konzulární, který řešil veškeré civilní spory včetně věcí obchodních nebo směnečných mezi občany Rakousko-Uherska navzájem, a mezi nimi a mezi občany třetích států. Mimo soudů řádných vznikaly též soudy mimořádné. Mezi mimořádné soudy patřil například soud

⁴⁹ SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel a kol. *Soudnictví (historie, současnost a perspektivy)*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, s. r. o., 2004. Str. 87 – 99

bagatelní pro obchodní věci, který působil v územním obvodu uvedeného města. Dalším mimořádným soudem byl Soud nejvyššího maršálka. Tento soud vykonával v civilních věcech personální soudnictví nad osobami s právem extraterritoriality. Dalšími speciálními soudy se stal například soud živnostenský, důchodkový, patentní apod.⁵⁰

2.4 Období 1918 – 1938

Organizace soudnictví po vzniku Československé republiky navazovala na soudnictví rakouské a uherské, neboť Receptním zákonem č. 11/1918 Sb. byla soustava rakouského a uherského soudnictví převzata.

Roku 1918 byl vytvořen Nejvyšší správní soud. Existuje i Volební a Ústavní soud. Ústavní soud se skládal z předsedy a dvou členů, které jmenoval prezident republiky, a dále ze dvou členů, které jmenoval Nejvyšší soud a Nejvyšší správní soud. Volební soud ověřoval průběh voleb a byl nezávislý na zákonodárném sboru. V jeho čele stál prezident Nejvyššího správního soudu a součástí bylo dvanáct přísedících.⁵¹

„Soudnictví bylo odděleno od správy a všichni soudcové byli ústavními předpisy považováni za zvláštní skupinu občanů, která vzhledem ke svým úkolům ve společnosti měla zcela nezávislé právní postavení. Ústava konstatovala, že osoby vykonávající soudcovskou funkci jsou vázány pouze zákonem, což znamenalo, že jsou nezávislé na jiných státních orgánech, úřadech či jiných osobách.“⁵²

Celková organizace soudnictví je členěna na čtyři stupně:

- Okresní soudy
- Krajské soudy
- Vrchní soudy
- Nejvyšší soud

⁵⁰ VOJÁČEK, Ladislav – SCHELLE, Karel – KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. Str. 253 - 254

⁵¹ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace notářství, soudnictví a advokacie*. Praha: Linde Praha a. s., 1997. Str. 87 - 88

⁵² d. c. SOUKUP, Ladislav in ADAMOVÁ, Karolina a kol. *Dějiny českého soudnictví od počátku české státnosti do roku 1938*. 1. vyd. Praha: LexisNexis CZ s. r. o., 2005. Str. 107

Základním stupněm byly soudy okresní. U okresního soudu působil samosoudce. Okresní soudy byly příslušné rozhodovat o méně závažných deliktech tedy o přestupcích. Rozhodovaly tedy zpravidla o majetkových přestupcích, krádežích apod., kde způsobená škoda nepřesáhla 2.000 Kč. Okresní soudy se také podílely v přípravném řízení vedeném pro přečiny a zločiny. Příslušnost ke konkrétnímu soudu se posuzovala podle toho, kde byl čin spáchán. K okresnímu soudu též náležela věznice, kde byly zadrženy osoby ve vyšetřovací vazbě a kde se vykonávaly krátkodobé tresty uložené okresním soudem.

Sborovým soudem I. instance byl krajský soud. Byl to soud senátní, kde soudil sbor několika soudců (kolegium). Krajské soudy byly specializované a to soudy obchodní, civilní, trestní. Krajský soud, v případě, že řešil méně závažný spor, jehož hodnota nepřesáhla 20.000 Kč, rozhodoval také stejně jako okresní soud prostřednictvím jednoho samosoudce. Rozhodovaly též ve věcech týkající se rozvodu, neplatnosti manželství apod. Soudy byly příslušné k rozhodování přečinů a zločinů, pokud nebyla udělena výjimka a konkrétní věc nebyla přidělena jinému typu soudu. Příslušnost ke konkrétnímu soudu se posuzovala podle toho, kde byl čin spáchán. Jako druhoinstanční působil krajský soud jako soud odvolací proti rozhodnutím okresních soudů. Při krajských soudech byla věznice, kde se vykonávala vazba a také tresty, které uložil krajský soud. Jako veřejný žalobce působil u krajských soudů státní zástupce neboli prokurátor.⁵³

V roce 1924 začaly fungovat při krajských soudech tzv. kmetské soudy a to pro zločin utržení na cti a pro přečin urážky na cti. Senáty se skládaly ze tří soudců a dvou kmetů. Kmetem se mohl stát občan, kterému bylo více než 45 let, který pobýval v obci svého pobytu nejméně dva roky.⁵⁴

Sborovými soudy II. instance byly soudy vrchní. Vrchní soudy tvořily v méně závažných věcech tříčlenné senáty, jinak rozhodovaly v senátech pětičlenných.

Nejvyšší instancí byl Nejvyšší soud, který měl sídlo v Brně. Jeho personální zastoupení bylo podobné jako u tehdejšího Nejvyššího a kasačního ve Vídni. V jeho

⁵³ ADAMOVÁ, Karolina a kol. *Dějiny českého soudnictví od počátku české státnosti do roku 1938*. 1. vyd. Praha: LexisNexis CZ s. r. o., 2005. Str. 114 – 119

⁵⁴ ADAMOVÁ, Karolina a kol. *Dějiny českého soudnictví od počátku české státnosti do roku 1938*. 1. vyd. Praha: LexisNexis CZ s. r. o., 2005. Str. 114 – 119

čele stál prezident, dále zde působil druhý prezident a sedm, později devět senátních prezidentů, radové, pomocný personál apod.

Sladit organizaci v Česku a na Slovensku se podařilo až na základě zákona č. 201/1928 Sb. o úpravě některých organizačních otázek v oboru soudnictví, a to z toho důvodu, že struktura byla odlišná pro oblast Předlitavska a oblast v Uhrách.⁵⁵

Mezi zvláštní typy soudů patřily například soudy mládeže, které rozhodovaly o trestném jednání, které se týkalo mladistvých osob, tedy osob mezi 14 a 18 lety. Vojenské soudy, které rozhodovaly v trestním řízení vůči vybraným osobám, které se nacházely ve služebním poměru k branné moci. Vojenské soudy byly příslušné pro činy, které spáchaly vojenské osoby, ale i pro činy, které směřovaly proti národní obraně či civilnímu obyvatelstvu. Mezi další zvláštní typ soudů patřil také soud živnostenský, hornický rozhodčí soud nebo pracovní soud apod.⁵⁶

V soudní soustavě byla uplatňována zásada trojinstančního postupu. Pokud byl první instancí soud okresní, pak rozhodoval v druhé instanci krajský soud. Pokud byl první instancí soud krajský, v druhé instanci rozhodoval vrchní soud. Proti rozhodnutí první instance bylo možno jako opravný prostředek podat odvolání, proti rozhodnutí druhé instance bylo možno podat dovolání či žádost o revizi.

Soudní soustava tohoto typu byla užívána po celou dobu první republiky.

⁵⁵ SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel a kol. *Soudnictví (historie, současnost a perspektivy)*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, s. r. o., 2004. Str. 150 - 153

⁵⁶ ADAMOVÁ, Karolina a kol. *Dějiny českého soudnictví od počátku české státnosti do roku 1938*. 1. vyd. Praha: LexisNexis CZ s. r. o., 2005. Str. 123 – 125

3. Vývoj notářství v letech 1848 - 1938

Díky revolučním dobám a také díky absolutistickému systému došlo k tvorbě mnoha právních předpisů. Od druhé poloviny 18. století se právníci ve větší míře angažovali na politické půdě a to jako ministři či jako poslanci. Jedním z významných poslanců, byl notář A. P. Trojan, který působil ve Vídni a Kroměříži. *„Národní reprezentaci uvědomělých Čechů představovali od přelomu let 1848 – 1849 (vedle spisovatelů, novinářů a vědců) zejména právníci.“*⁵⁷

V tomto období není notářství v dobrém postavení. Práce notářů je omezena pouze na směnečné protesty, neboť za díky různým jiným listinám vydělávali peníze spíše advokáti či různí pokoutníci. Snaha o zavedení notářství jako samostatného povolání se sice objevila již v období začátku 19. století, nicméně v souvislosti s děním kolem revoluce nebyla jako hlavní bod.

Odborníci z řad právníků nebyli přesvědčeni, že úkony jako sepisování smluv či různých listin by mělo být činností soudců. Tuto domněnku podporoval i tehdejší ministr spravedlnosti Dr. Antonín rytíř Schmerling. Učinil tak dne 30. dubna roku 1850 návrh, jímž navrhoval zřízení státního notářského ústavu. Císař tedy nařídil, aby mu byl předložen návrh příslušného zákona na novou úpravu notářství. Na popud rytíře Schmerlinga tak byl notářský řád schválen a v platnost vešel dne 29. září 1850.⁵⁸

Císařský patent č. 366/1850 ř. z., jímž byl vydán řád notářský, vešel v platnost dne 29. září 1850 a to pro Čechy, Moravu a Slezsko, dále pak pro Horní Rakousy, Dolní Rakousy, Solnohrady, Štýrsko, Korutany, Kraňsko, Gorici a Gradišku, Istrii, Terst a také pro Tyrolsko a Vorarlbersko. Vzorem pro nový notářský řád se stal řád platný ve Francii. Nově vzniklý řád však nenaplňoval představy o moderním notářství. Patrimoniální úředníci se stali úředníky soudními. Celý nově vzniklý notářský řád však mezi lidmi nebudil nikterak velkou důvěru. Důvěru nebudil ani mezi advokáty, neboť tito se báli, že jim přibude nechtěná konkurence notářů, kteří se osamostatní. Nicméně i přes tuto nedůvěru se jednalo o úpravu

⁵⁷ d. c. KINDL, Vladimír in SKŘEJPEK, Michal a kol.: *Právnícký stav a právnícké profese v minulosti*. Praha: Havlíček Brain Team, 2007. Str. 158

⁵⁸ ŠEDIVA, Václav. *Notářství dle práva rakouského, se stručnými dějinami notářství vůbec*. Turnov: Sluka a Jiránek, 1884. Str. 52

pokrokovou, které se snažila zamezit pokoutnictví a také se snažila naplnit alespoň z části požadavky na modernizaci notářství.⁵⁹

3.1 Notářský řád z roku 1850

Notářský řád byl rozdělen na sedmnáct hlav a přídavek.

Hlava první

Hlava první stanovila „K čemu jest zřízen ústav notářů a jaký mají účinek listiny notářské.“⁶⁰ Sestávala se z devíti paragrafů. Obsahem bylo mimo jiné například to, že notáři byli zřízeni k tomu, aby ověřovali a sepisovali spisy, které mají veřejný účinek. Notářské spisy či autentická vyhotovení byla důležitá pro to, aby mohla být listina vložena do veřejných knih. Tvorba notářského spisu byla důležitá při smlouvách směnných, kupních či například svatebních. Dále byl notářský spis důležitý při uzavření půjčovacích smluv či při dlužních úpisech mezi manželkou a manželem a při písemných smlouvách, které se týkaly osob slepých, hluchých, němých nebo těch osob, které neuměly číst a psát.

Hlava druhá

Hlava druhá pojednávala o způsobilosti k notářství. K tomu, aby notář mohl vykonávat post notáře, musel splňovat jisté náležitosti. Náležitosti určil § 10. Jednalo se o podmínku, že musel mít rakouské říšské občanství, být fyzicky zletilý, způsobilý, být bezúhonný, znát jazyky používané v okrese, kde měl působit a musel též složit notářskou či advokátní zkoušku. Pokud prováděl notář veřejné služby, které byly placené, měl povinnost mít povolení prezidenta vrchního zemského soudu.⁶¹

Hlava třetí

Hlava třetí pojednávala o dosazování na notářská místa. O tom, kolik notářských míst bude obsazeno v jednotlivých korunních zemích, bylo rozhodováno podle toho, kolik notářů bylo zapotřebí. Ke každému notářství byl přikázán notářský

⁵⁹ Tamtéž. Str. 53 - 54

⁶⁰ d. c. Řád notářský. Hlava první in SCHELLEOVÁ, Ilona - SCHELLE, Karel. *Právní úprava notářství (Historie a současnost)*. 1. vyd. Brno: PF MU v Brně, 1995. Str. 6

⁶¹ SCHELLEOVÁ, Ilona - SCHELLE, Karel. *Právní úprava notářství (Historie a současnost)*. 1. vyd. Brno: PF MU v Brně, 1995. Str. 7

okres, který zahrnoval minimálně jeden okresní soud. Notář, který byl jmenován pro určitý okres, měl určeno sídlo, kde se zdržoval. Dle § 14 jmenoval notáře ministr práv. Hlava třetí dále například stanovila, že pro obsazení prázdného místa měl být vypsán konkurz nebo že žádost o propůjčení notářského místa se i s náležitými přílohami předkládá notářské komoře, která učiní návrh vrchnímu zemskému soudu.

Hlava čtvrtá

Hlava čtvrtá například stanovila, že notář, který nebyl připuštěn k přísaze, ale již byl jmenovaný, musel složit zákonnou jistotu, která se lišila dle místa výkonu notářství. Pro hlavní město byla stanovena ve výši 8.000 zlatých. Města, která měla více jak 30 000 obyvatel, měla stanovenou jistotu ve výši 5.000 zlatých, města, kde sídlil kr. soud měla stanovena jistotu ve výši 2.000 zlatých a v ostatních městech byla stanovena jistota ve výši 1.000 zlatých. Jistota musela být složena v hotovosti či v císařských státních dlužních úpisech. Složená jistota prošla kontrolou notářské komory či zastupitelstva, a pokud bylo vše v pořádku, byl vystaven ustavovací dekret. Tato složená jistota sloužila k náhradám, které se vyžadovaly od notáře během jeho působení v úřadu. Po jeho smrti či odvolání byla jistota vydána dědicům či zpět odstoupivšímu notáři.⁶²

Hlava pátá

Obsahem páté hlavy notářského řádu bylo například ustanovení o tom, že po přijetí jistoty a jejím přezkoumání notářskou komorou složil notář přísahu, poté byl sepsán protokol, který byl uložen do notářského archivu. Notář obdržel úřední pečeť, na které musel být vyobrazen říšský orel, jméno a příjmení notáře a místo, kde bude úřad vykonávat. V případě, že se notář přemístil, musela mu být vyrobena pečeť nová.

Notář byl uveden na seznam notářů, na který otiskl svou pečeť a byl mu vydán dekret. Notářská komora poté oznámila soudům a státnímu zastupitelství, že byl jmenován nový notář.⁶³

⁶² SCHELLEOVÁ, Ilona - SCHELLE, Karel. *Právní úprava notářství (Historie a současnost)*. 1. vyd. Brno: PF MU v Brně, 1995. Str. 8

⁶³ Tamtéž. Str. 9

Hlava šestá

Hlava šestá mimo jiné stanoví, že pokud chtěl notář vykonávat svou funkci, musel splnit jisté podmínky, jako například již výše zmíněnou přísahu, přijetí pečeti apod. Pokud byl notář přeložen na jiné místo, musel složit jistotu ve výši, která byla určena pro dané místo a přijmout novou pečeť. Pokud by notář nesplnil některou z daných podmínek, byl by to důvod pro odvolání.

Notář musel svou kancelář otevřít do tří měsíců od doby, kdy byl jmenován. Pokud toto neučinil, bylo to považováno za vzdání se výkonu svého povolání. Výkon notářského úřadu zanikl též pokud ministr práv přijal notářovou odřeknutí místa, dále v případě, že notář přijal úřad, který se s notářským úřadem neslučoval, v případě, že notář ztratil rakouské říšské občanství, pokud nesložil novou jistotu či nezvýšil jistotu starou, pokud byl z nějakého důvodu dán do opatrovnictví nebo do konkurzu, a výkon notářského úřadu zanikl také tehdy, pokud byl notář obviněn ze zločinu, přečinu ze zjištěnosti, urážení dobrých mravů, pokud byl odsouzen minimálně k šesti měsícům odnětí svobody, a nebo pokud zemřel. Zánik oznámil prezident vrchního zemského soudu ministrovi práv a notářské komoře, která toto vyhlásila.⁶⁴

Hlava sedmá

Hlava sedmá například určila, že notář mohl svůj úřad vykonávat pouze ve svém notářském okrese. Spis byl mimo jeho okres neplatný. Hrozil mu pořádkový trest či disciplinární.

Notář měl zakázáno sepsat spis či provádět jednání, pokud by se to týkalo jeho osoby, jeho manželky či příbuzného ve čtvrtém kolenu a dalších osob s ním příbuzných. Za takové jednání mohl být notář potrestán pořádkovým nebo disciplinárním trestem a spis by byl neplatný. V takových případech, kdy nemohl notář funkci vykonávat, mohl ho zastoupit notář ze sousedního okresu a to muselo být vyznačeno ve spisu.

Notář nesměl odmítnout úřední jednání, a pokud ho odmítl, smělo se tak stát pouze z důvodů v zákoně uvedených (příbuznost, trestnost jednání apod.). Osoba,

⁶⁴ SCHELLEOVÁ, Ilona - SCHELLE, Karel. *Právní úprava notářství (Historie a současnost)*. 1. vyd. Brno: PF MU v Brně, 1995. Str. 10

kteřá jednání ůádala, ale nebylo jí vyhověno, mohla požádat o potvrzení o odepření. Tuto skutečnost poté mohla notářská komora prověřit.

Hlava osmá

Mimo jiné stanovila například to, že notář měl povinnost všechna jednání řídit sám, vyznačit ve spisu, že vše zapisoval on či osoba jiná a tu jmenovat, musel vyznačit, že všechny zúčastnění činí vše o své vůli. U sepisu museli být přítomni dva svědkové, kteří „*musí býti pohlaví mužského, fysicky čili přirozeně zletilí, musí pobývati v státu rakouském a úplně požívati práv občanských.*“⁶⁵ Alespoň jeden ze svědků musel umět číst a psát. Každá listina, která byla notářem sepisována, musela mít určité náležitosti, a to:

- slovy vypsany den, měsíc a rok sepsání
- místo sepsání
- jméno notáře, který listinu sepsal
- jméno, příjmení, stav a bydliště svědků i stran
- notářovo potvrzení, že zná osobně svědky i strany
- obsah jednání
- potvrzení o tom, že strany i svědci byli obeznámeni s obsahem
- souhlas stran a svědků s obsahem
- číslo jednací
- jméno císaře
- počet originálů, které byly vyhotoveny
- otisk pečetě
- podpisy stran, podpisy svědků a podpis notáře, který listinu zhotovil

Pokud byl někdo ze stran němý či hluchoněmý, musela být přítomna osoba, která ovládala znakovou řeč. Jestliže byla osoba hluchá nebo hluchoněmá a uměla číst, potvrdila svým podpisem, že souhlasí s obsahem listiny.

⁶⁵ d. c. Řád notářský. Hlava osmá in SCHELLEOVÁ, Ilona - SCHELLE, Karel. *Právní úprava notářství (Historie a současnost)*. 1. vyd. Brno: PF MU v Brně, 1995. Str. 11

Pokud došlo k nutnosti opravit záznam, muselo to být provedeno čitelně na okraji stránky. Zaznamenávalo se, kolik slov bylo přeškrtnuto apod. Pokud některé slovo bylo přeškrtnuto tak, že poté již nebylo čitelné, vedlo to k neplatnosti celého spisu. Přílohy spisu musel podepsat notář i svědkové a opatřit je číslem spisu a pevně spojit se spisem, aby nedošlo ke ztrátě či záměně. Notářské spisy, které se skládaly z více částí, byly k sobě pevně připevněny a označeny notářskou pečetí. Každá strana musela být podepsána jak notářem, tak i svědky.

Zvláštní podmínky mělo poslední pořízení. To se řídilo jak řádem notářským, tak i občanským zákoníkem. U jednání musel být přítomen notář a dva svědkové. Osoba, která sepisovala poslední pořízení, mohla prohlásit před svědky, že listina, kterou odevzdává je poslední vůlí. Tato listina musela být vlastnoručně podepsána. Listina byl otevřená a notář i svědkové do ní potvrdili, že se jedná o ten samý dokument. Pokud chtěla osoba svou poslední vůlí zapečetit, notář toto mohl vykonat pouze za přítomnosti svědků a obálku musel řádně označit.⁶⁶

Notář mohl vydávat autentická vyhotovení, a to pouze těm osobám, které byly v listině jmenovány. Pokud vyžadovala autentické vyhotovení osoba jiná, v listině neuvedená, museli s tím souhlasit všichni účastníci. O tomto bylo nutno sepsat zvláštní spis. Autentické vyhotovení se muselo úplně shodovat s prvopisem, muselo být čitelné, neopravované a bez škrtání. Taktéž i přílohy. U autentického vyhotovení muselo být uvedeno, zda ho notář sepsal sám nebo ho sepsala jiná osoba, komu bylo autentické vyhotovení vydáno a musela na vyhotovení být pečeť s podpisem notáře.

Hlava devátá

Hlava devátá notářského řádu upravuje notářské potvrzování. Notářská potvrzování se dělila na potvrzení o legalizování, potvrzení o vidimaci, potvrzení dat, potvrzené překladu a potvrzené o vysvědčeních živobytosti.

Legalizací bylo potvrzováno, že podpis na listině je pravým. Osoba se podepsala v přítomnosti dvou svědků a notáře. Osobu musel znát notář a alespoň

⁶⁶ SCHELLEOVÁ, Ilona - SCHELLE, Karel. *Právní úprava notářství (Historie a současnost)*. 1. vyd. Brno: PF MU v Brně, 1995. Str. 14

jeden ze svědků. V případě, že osobu neznal notář, museli ji znát oba přítomní svědkové. Legalizace byla poznamenána na listinu, datována, podepsána a opatřena pečeti. Po tomto byla zanesena do repertoria a to bylo podepsáno stranami a svědky.

Vidimací se rozumělo potvrzení, že přepis předkládané listiny je identický s originálem. To stvrzoval notář svým podpisem a pečeti. Na přepisu bylo nutno vyznačit, že se jedná o přepis.

Potvrzení data bylo stvrzení notáře o tom, že notář označil jím nesepisovanou listinu datem – měsícem, dnem i rokem a hodinou, kdy mu byla ukázána. Poté zapsal osobu přinášející listinu a též dva přítomné svědky. Listina byla označena pořadovým číslem, zapsána do rejstříku, podepsána a opatřena pečeti.

Potvrzení překladu mohl vykonat pouze ten notář, který byl způsobilý k sepisu listin v cizím jazyce. Toto potvrzení opět muselo být opatřeno podpisem notáře a jeho pečeti.

Vydávání osvědčení o tom, zda je konkrétní osoba naživu vydával též notář. Takovou osobu musel notář osobně znát, a pokud ne, museli osobu znát oba svědkové, se kterými se osoba k notáři musela dostavit. V osvědčení muselo být poznamenáno, že osoba k notáři fyzicky přišla. Osvědčení notář opatřil pečeti a svým podpisem a též ho zapsal do repertoria. Pokud by se stalo, že by notář některé osvědčení vydal nepravdivě, mohl být za takové jednání disciplinárně potrestán nebo mu mohla být udělena pořádková pokuta.⁶⁷

Hlava desátá

Hlava desátá upravovala přijímání listin a úschovu u notáře. Notář mohl přijímat k úschově listiny a poslední vůle. Pokud přijal notář poslední vůli v obálce, která byla zapečetěna, nebyla brána jako notářská listina.

Notář vystavil spis o svěření a osoba, která listinu svěřila neboli svěřitel, obdržela autentické vyhotovení, ověřený přepis nebo potvrzení o obdržení. Listina, kterou notáři někdo svěřil, avšak nebyla v zapečetěné obálce, mohla být vyhotovena

⁶⁷ SCHELLEOVÁ, Ilona - SCHELLE, Karel. *Právní úprava notářství (Historie a současnost)*. 1. vyd. Brno: PF MU v Brně, 1995. Str. 16 - 17

v jakémkoliv jazyce. Svěřitel si také svou listinu mohl kdykoli vyzvednout v přítomnosti dvou svědků a o tomto byl sepsán vydávací spis a potvrzen spis původní.

Hlava jedenáctá

Hlavě jedenácté je upraveno, „*Jak se mají schovávat spis a vésti záznamy i pečeti.*“⁶⁸ Notář byl povinen si například uschovávat své spisy a také spisy jemu svěřené. Každou věc musel označit jednacím číslem a řádně uschovat. Jestliže spis napsali dva notáři, první notář byl povinen uschovat prvopis a druhý notář uschoval autentické vyhotovení, které bylo opatřeno podpisy jak notáře prvního tak i druhého, včetně pečeti.

Povinností notáře bylo také umožnit stranám, nástupcům stran, zákonným zástupcům a též osobám k tomu zmocněným nahlížet do spisu u něho uschovaného. Musel o všem zachovat mlčenlivost. Dokud byla osoba, která u notáře uschovala poslední vůli naživu, nesměl její listinu nikomu vydat. Pokud vydával jakýkoliv přepis listin, musel uvést osobu, které byl přepis vydán a datum vydání.

Prvopis nebo celý spis mohl notář vydat pouze při soudním nařízení a disciplinárním nařízení notářské komoře. Pokud k nařízení došlo, musel vyhotovit autentický prvopis a poté muselo být potvrzeno, že se skutečně o prvopis jedná. Pokud soud používal prvopis listiny, musel ho poté vrátit zpět notáři.

Notář si musel vést takzvané repertorium, což byl chronologicky řazený seznam s čísly, kde se zapisovaly spisy. Repertorium se dělilo na šest částí. První část obsahovala jednacím číslo vedené po celý čas, kdy byl notář v úřadu. Druhá část obsahovala datum, třetí část obsahovala zápis jména a příjmení, bydliště a stavu stran. Čtvrtá část obsahovala obsah jednání, pátá část obsahovala, o co se jedná ve smlouvě, popřípadě zde byla zaznamenána hodnota a poslední část obsahovala podpisy.

⁶⁸ d. c. Řád notářský. Hlava jedenáctá in SCHELLEOVÁ, Ilona - SCHELLE, Karel. *Právní úprava notářství (Historie a současnost)*. 1. vyd. Brno: PF MU v Brně, 1995. Str. 17

Kromě repertoria vedl každý notář také abecední seznamy osob, kterých se týkaly jednotlivé spisy a také seznam osob, kterým notář uschoval poslední vůli nebo seznam osob v opatrovnictví či poručnictví.

*„Notář musí pečeť svou pod zvláštním zamčením opatrovati. Přijde-li k ztracení, musí ihned učiniti oznámení komoře notářské, která mu dá skrze představeného archivu na jeho náklad zhotoviti jinou pečeť, ježto se dá od ztracené rozeznati. Najde-li se pečeť ztracená, nesmí jí notář užívati, nýbrž musí ji odevzdati k archivu.“*⁶⁹ Pokud byl notář přeložen na jiné místo, musela se též nechat zhotovit nová pečeť a stará odevzdat.

Hlava dvanáctá

Hlava dvanáctá upravovala platy notářů. Ti měli platy dle tarifů. Každá osoba, která po notáři sepsání spisu apod., podílela se tak na jeho platu. Plat mohl žádat notář tehdy, pokud sepsal spis, nebo spis nemohl být dokončen, ne však vinou notáře. Listiny, jako bylo autentické vyhotovení, osvědčení apod., vydal notář až po zaplacení. Pokud nastala situace, že by byl spis neplatný z důvodu chyby notáře, mohla být žádána platba zpět.

Hlava třináctá

Hlava třináctá se týkala notářských archivů. Při každém vrchním zemském soudu byl notářský archiv, kam se přijímaly a uschovávaly spisy a pečete notářů, kteří zemřeli nebo přestali vykonávat notářskou funkci. Notářský archiv vedl buď ředitel archivu či adjunkt, který ředitele zastupoval. Kancelářské práce v archivu vykonával tajemník, případně nižší úředníci. Ministr práv jmenoval ředitele či adjunkta, kterým zpravidla býval zasloužilý notář, kterého předtím navrhlo kolegium notářů, a prezident vrchního zemského soudu doporučil.⁷⁰

Hlava čtrnáctá

⁶⁹ d. c. Řád notářský. Hlava jedenáctá in SCHELLEOVÁ, Ilona - SCHELLE, Karel. *Právní úprava notářství (Historie a současnost)*. 1. vyd. Brno: PF MU v Brně, 1995. Str. 20

⁷⁰ SCHELLEOVÁ, Ilona - SCHELLE, Karel. *Právní úprava notářství (Historie a současnost)*. 1. vyd. Brno: PF MU v Brně, 1995. Str. 21

Hlava čtrnáctá pojednává o komoře notářské. Je zde například upraveno, že v místě notářského archivu bude zřízena notářská komora, kde budou vedeni všichni notáři spadající do celého obvodu. Ředitel notářského archivu byl zároveň předsedou notářské komory a tajemník archivu byl současně tajemníkem komory.

Notářská komora byla složena z předsedy a z nejméně čtyř a nejvíce osmi členů. Alespoň polovina členů se musela skládat z notářů působících v místě, kde komora sídlila. Úkolem notářské komory bylo navrhnout počet notářských míst v okrese, jejich rozdělení a tarify pro notáře. Komora se scházela jednou za měsíc, a pokud bylo třeba, mohla i dříve. Byla povinna vést seznam, kde byli zapsáni notáři, den jejich nástupu do úřadu a den jejich ukončení působení v úřadu. Vedly se též záznamy o notářských koncipientech a to den, kdy nastoupili na praxi a den, kdy složili zkoušku. Pokud došlo k tomu, že byl nějaký spis prohlášen za neplatný, musel o tom být též proveden záznam. V případě, že notář opouštěl své působení na více jak tři dny, musel o tom spravit komoru. Komora mu udělila povolení a to maximálně na dobu čtyř týdnů. Na delší dobu bylo potřeba povolení prezidenta vrchního zemského soudu. Notářská komora též zabezpečovala náhradu za notáře, pokud byl nemocný nebo nemohl dočasně vykonávat úřad.⁷¹

Hlava patnáctá

Hlava patnáctá pojednává o vrchním vedení notářství skrz úřady. Bylo zde upraveno například to, že prezidenti vrchních zemských soudů vedli notářství vždy ve spolupráci s vrchními státními zástupci. Vrchní vedení se vztahovalo i na notářské komory a archivy. Probíhaly pravidelné kontroly kanceláří notářských komor.

Hlava šestnáctá

V hlavě šestnácté bylo upraveno například to, že byl notář za porušení svých úředních povinností potrestán. Tresty mohly být udělovány jak pořádkové, tak i disciplinární.

Pořádkové tresty byly napomenutí, peněžitá pokuta do výše až 100 zlatých a domluva. Tyto tresty navrhovala komora či prezident vrchního zemského soudu.

⁷¹ Tamtéž. Str. 23 - 25

Disciplinární tresty neboli tresty kárací se týkaly pokut až do výše 500 zlatých, suspenze neboli odsazení od úřadu určitý čas a trestu nejpřísnějšího – odvolání.

Pokuty se ukládaly v případech, kdy notář nebyl zproštěn výkonu funkce nebo sesazen. Pokud byl notář pokutován vícekrát za sebou, mohl být na určitou dobu zproštěn funkce. „*Odsazení na čas musí míti místa jakožto opatření prozatímní, když notář v čas řízení trestního byl zatknut, nebo pro zločin byl dán v obžalovanost, nebo když bylo naň vyřknuto nálezem, kterýž nevešel ještě v právní moc, že má býti sesazen z úřadu.*“⁷² O odsazení rozhodoval prezident vrchního soudu na návrh státního zastupitelství. Notář byl o odsazení informován dekretem u kr. soudu, okresního soudu a na dveřích notářské kanceláře. Po tomto musel notář odevzdat pečeť.

Hlava sedmnáctá

V poslední hlavě notářského řádu byly řešeny například situace, kdy se mohli notáři brát za soudní komisaře. Těm mohlo být nařízeno, aby pracovali jako soudní komisaři. Museli vykonávat tyto činnosti:

- projednávání pozůstalostí a zápis úmrtí
- provádění soudních odhadů v nesporných i sporných záležitostech
- dražby movitých statků v nesporných i sporných záležitostech
- dražby nemovitostí v nesporných i sporných záležitostech

Ve své funkci notář vedl různé protokoly, které obsahovaly tyto části:

- číslo pro soudní práce a pro notářské práce
- datum s obdržením příčiny pro úřední jednání
- příčina úředního jednání
- o jaké úřední jednání se jedná

⁷² d. c. Řád notářský. Hlava šestnáctá in SCHELLEOVÁ, Ilona - SCHELLE, Karel. *Právní úprava notářství (Historie a současnost)*. 1. vyd. Brno: PF MU v Brně, 1995. Str. 27

- jak dlouho trvalo úřední jednání

V případě, že byl notář přeložen či ukončil svůj úřad, soud jeho protokoly a spisy přijal.

Vzhledem k všeobecné nedůvěře a malé podpoře nové podoby notářství bylo vše velmi zdouhavé. Notářství se nacházelo v nemilosti jak státních úřadů, tak i obyvatelstva.⁷³

Roku 1852 byl ministerstvu spravedlnosti podán návrh, aby bylo notářství zrušeno, nicméně vláda na toto nepřistoupila. Samotní notáři se domáhali posílení svého postavení a také prosazovali, aby byli uznáni jako výlučný osvědčovací orgán.

3.2 Notářský řád z roku 1855

Dne 21. května roku 1855 byl vydán nový notářský řád č. 93/1855 ř. z., který byl platný stejně tak, jako před ním notářský řád z roku 1850. Navazoval pojetím na předešlý řád. Měl mnoho nepřesností. Jedinou jeho výhodou bylo zjednodušení formalit a také to, že bylo posíleno postavení notářů. Dle tohoto nového řádu nemohl být notářem nikdo, kdo pracoval ve státním úřadě nebo v advokacii. Výjimku mohli tvořit advokáti, kteří pracovali na venkově nebo ve městě, kde se nenacházel zemský soud.

Notáři neměli dovoleno podnikat v obchodě či zprostředkovávat jakoukoli činnost. Každý notář byl do své funkce jmenován ministrem spravedlnosti. Notářská komora vždy vyhlásila konkurz na místo notáře. Notáři byl potom udělen jmenovací dekret. Po tomto notář složil kauci, požádal o schválení pečeti, provedl přísahu, uložil podpisové vzory a poté mohl začít vykonávat svůj úřad. Nadřízeným orgánem notáře byl soud první a vyšší instance a též ministr spravedlnosti. Notáře stejně tak jako předchozí právní úpravou bylo možno odvolat, přeložit či sesadit.

Notářem se mohl stát občan starší čtyřicetiletý, bezúhonný a plně způsobilý. Podmínkou na rozdíl od předchozí úpravy bylo i křesťanské náboženství. Notář musel znát jazyk soudu, ve kterém působil a složit odbornou zkoušku.

⁷³ ŠEDIVA, Václav. *Notářství dle práva rakouského, se stručnými dějinami notářství vůbec*. Turnov: Sluka a Jiránek, 1884. Str. 54

Notářský řád povoloval například sepisovat veřejné listiny, které se týkaly právního jednání, notář také mohl vydávat osvědčení týkající se jen určitých právních věcí. Vymezení okrsku bylo také důležité právě pro výkon této činnosti. Pokud by totiž notář vydal listinu v jiném místě, než ve svém okrsku, nebyla by pokládána za listinu veřejnou.

Věci týkající se funkce soudních komisařů zůstaly zachovány, neboť záležitosti týkající se pozůstalostí byly tak nepřehledné a soudy tak přetížené, že byla činnost notářů nutná. Ani v této době však notáři neměli příliš velkou úctu a důvěru. V souvislosti s tím docházelo k zakládání různých spolků, které měly za úkol posilovat postavení notářů a také jim pomoci k získání veřejného uznání.

3.3 Notářský řád z roku 1871

Nejvýznamnějším obdobím pro rozvoj a utváření moderní podoby notářství se dá jistě považovat období po roce 1871. V roce 1871 byl přijat nový notářský řád č. 75/1871 ř. z., který byl předložen Dr. Habětínkem, ministrem spravedlnosti a též profesorem na vídeňské univerzitě a děkanem pražské právnické fakulty.⁷⁴ Na podobě nového notářského řádu se podíleli i představitelé notářských úřadů. Vydáním nového notářského řádu se tak stala úprava notářství relativně ustálenou. Díky tomu se pomalu začal zvyšovat i zájem o notářské povolání. Nová úprava byla dobře přijata jak laickou veřejností, tak i samotnými notáři.

Samotný notářský řád byl oproti předchozím řádům kvalitním právním předpisem s ucelenou koncepcí. Účinnosti nabyl dne 1. listopadu 1871. První větší změnou obsaženou v novém notářském řádu byla úprava činnosti notáře jako činnosti úřední a to v samostatné či svěřené působnosti. Okruh činností notáře se tak rozšířil. Činnost notářů byla tedy jak samostatná a nezastupitelná, tak činnost, kdy notáři ve své podstatě konkurovali soudům a také činnost, při které konkurovali advokátům. V samostatné činnosti se jednalo o sepis veřejných listin (smlouvy svatební, smlouvy kupní či darovací apod.). V činnosti související se soudem se jednalo o ověřování podpisů, ověřování překladů, taktéž se jednalo o funkci notářů jako soudních komisařů v dědickém řízení apod. Činnostmi, kde mohli notáře, jako

⁷⁴ ADAMOVÁ, Karolina – MATES, Pavel. *Malá encyklopedie českých právníků*. Praha: Linde Praha, a. s. 2002. Str. 54

své konkurenty spatřovat advokáti, se rozumí například zastupování v nesporných věcech apod.⁷⁵

Nový notářský řád též zavedl princip numerus clausus, čímž bylo zamezeno volnému přistupování k notářskému povolání. Ti notáři, kteří již ve funkci působili, byli ponecháni, avšak noví zájemci o úřad notáře podléhali nově přijaté úpravě, tedy tomu, že stále jmenoval notáře ministr spravedlnosti, ale na základě konkursu, který vypsal notářská komora. Ministr určoval přesný počet možných notářů a i místa jejich působení.⁷⁶ Notář tak působil spíše jako veřejný úředník. Neměl tedy nárok na státní plat.

Notářem se mohl stát ten, kdo měl rak. státní příslušnost, bylo mu více jak 24 let, byl bezúhonný, prokázal, že není zbaven majetku, měl dostatečnou praxi, ukončil studia na právnické fakultě, měl úspěšně vykonané zkoušky a znal zemské jazyky na místě, kde chtěl působit. Skládal též peněžitou záruku a přísahu. Na rozdíl od notářského řádu z roku 1855 nemusel notář prokazovat, jakého je vyznání. Kromě učitelského povolání nesměl notář žádné vedlejší vykonávat.

Notář působil jako správce státního úřadu tedy císařský královský notář (c. k. notář), ne jako státní zaměstnanec. Neměl tedy nárok na státní plat nebo výslužné, ale byl odkázán na poplatky, které vybral za různé úkony. Nesměl nosit uniformu státních úředníků, a pokud by způsobil nějakou škodu, zaplatil by ji stát pouze v případě, že by ji způsobil jako státní komisař.⁷⁷

Notářské komory sídlily v Praze, České Lípě, Chrudimi, Mostě, Plzni, Olomouci, Opavě a Brně. V rakouské části monarchie působilo 1007 notářů, kteří byli členy komory. Roku 1872 se konal první sjezd rakouských notářů.

Nový notářský řád přinesl do právního systému velmi kvalitní právní úpravu, která se podobá i naší současné.

3.4 Notářství po roce 1918

⁷⁵ SKŘEJPEK, Michal a kol.: *Právníkový stav a právnické profese v minulosti*. Praha: Havlíček Brain Team, 2007. Str. 166

⁷⁶ SKŘEJPEK, Michal a kol.: *Právníkový stav a právnické profese v minulosti*. Praha: Havlíček Brain Team, 2007. Str. 166

⁷⁷ *Ad Notam. Jubilejní číslo k 10. výročí obnovy notářství v ČR*, 2003. Str. 11

Po skončení první světové války došlo k převzetí dosavadní právní úpravy recepční normou. Tím byla přejata i úprava vztahující se na notářství. Po vzniku nového samostatného státu doufali notáři ve zlepšení postavení notářství všeobecně. První aktivitou notářství v této době bylo vyjádření podpory revolučnímu Národnímu výboru. Notářská komora nabídla zdarma své právnické služby, avšak Národní výbor tyto služby nepřijal. Nedošlo ani ke zvolení notářů do Národního shromáždění.

Odmítnutí dalo popud ke vzniku Spolku notářů československých, při kterém vycházel odborný časopis *České právo*. Časopis informoval o uvolněných notářských úřadech, o volných místech a o aktuálním dění v oblasti notářství. Snahou členů tohoto spolku bylo odpoutat se od všeho předešlého, a tak se snažili prosadit zákon o odstranění názvu c. k. z pečetí notářů, což se i zdařilo a dne 18. března 1919 byl vydán zákon, který zavedl nové pečete se znakem nově vzniklého státu.⁷⁸

Notáři se začali společensky i politicky angažovat. Jednalo se například o rodinu Czulíkových či Batěkových. Mezi další významné notáře své doby patřili například Jan Strakatý, Josef Štolba či Václav Šediva.

Snaha o zlepšení postavení notářů přicházela nejčastěji z řad členů různých spolků. Projevila se zde snaha o změnu notářských sazeb. Díky velké snaze notářů se podařilo prosadit, aby byl schválen zákon o změnách sazeb, který začal platit dne 5. listopadu 1919. Nových sazeb se notáři dočkali díky vládnímu nařízení č. 69 ze dne 30. ledna 1920, nicméně o tři roky později byly notářské sazby opět sníženy.⁷⁹

Notáři se snažili velmi aktivně účastnit reforem, které probíhaly a to jak v oblasti občanského práva, tak i například při reformách týkajících se exekučního řádu.

Období, které započalo rokem 1939 lze považovat za období úpadku, neboť události let příštích notářské povolání zcela upozadily.

⁷⁸ ČULÍK, Jaroslav. Notářstvo v uplynulém desetiletí. *Právník*, 1928, roč. 67, č. 8. Str. 614 - 615

⁷⁹ Tamtéž

4. Vývoj advokacie v letech 1848 - 1938

Na počátku roku 1848 působilo v Čechách kolem osmdesáti advokátů, na Moravě kolem třiceti. Tito advokáti se podíleli velkou měrou jako poslanci na sněmu ve Vídni, Kroměříži a posléze i na sněmu frankfurtském. Vzhledem ke svému vzdělání neměli advokáti problém prosadit se například v orgánech říšského sněmu.

Revoluční vlna, která vypukla v Paříži v únoru roku 1848, byla důsledkem napětí ve vnitropolitické oblasti. Napětí bylo ještě prohlubováno rozpory sociálními a národnostními. Revoluční nálady se tak rozšířily do Itálie, Uher, Vídně i Čech.⁸⁰

Vliv českých advokátů se začal naplno projevovat právě v revolučním roce 1848, kdy se advokáti zapojili do českého národního hnutí. Jednou z výrazných osobností se stal JUDr. František A. Brauner, advokát, kterému je připisováno autorství petice, která byla projednána dne 11. března 1848 na shromáždění konaném ve Svatováclavských lázních. Konečné znění petice sepsal JUDr. Adolf Maria Pinkas. Do Vídně byla vyslána deputace s touto peticí, jejímž obsahem bylo shrnutí požadavků české buržoazie. Jednalo se například o požadavek, aby byly jednotné úřady pro země Koruny české, požadavek jednotného sněmu apod.⁸¹

Další osobností činnou v revolučních letech byl JUDr. Josef Frič. Od roku 1848 přednášel na pražské univerzitě soudní právo a velkou měrou přispěl k zavedení české právní terminologie. Přednášel v češtině. Byl též členem Svatováclavského výboru a podílel se na vzniku již výše zmíněné petice. Dr. Frič byl také zvolen poslancem do Zemského sněmu. Stal se obhájcem Karla Havlíčka Borovského v tiskovém procesu. Později byl zvolen jako děkan právnické fakulty.

V souvislosti s revolučními změnami, které probíhaly, vyvstala potřeba zakotvení moderního pojetí advokacie v právním předpisu, který by byl čistě pro advokacii. Bylo třeba začít budovat moderní justici.

4.1 Prozatímní advokátní řád

⁸⁰ VOJÁČEK, Ladislav – SCHELLE, Karel – KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. Str. 221

⁸¹ JANÁK, Jan – HLEDÍKOVÁ, Zdeňka. *Dějiny správy v českých zemích do roku 1945*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989. Str. 281

Dne 16. srpna roku 1849 došlo císařským nařízením č. 364/1849 ř. z. ke schválení provizorního advokátního řádu. Tento provizorní advokátní řád poté platil až do vydání advokátního řádu č. 97/1868 ř. z. ze dne 31. prosince 1868. Prozatímní advokátní řád byl předpis, který měl za úkol jednotně upravit stavovské poměry advokacie. Autorem prozatímního advokátního řádu byl odborný rada rytíř Mitis.⁸²

Císařské nařízení, kterým se přijímal prozatímní advokátní řád, bylo rozděleno (resp. jeho příloha – Prozatímní advokátní řád) na 21 paragrafů.

§1 určuje, že advokáty jmenuje ministr spravedlnosti, s tím, že není vázán dosud existujícím stanovením jejich určitého počtu, nicméně má o zvětšení či zmenšení jejich počtu rozhodovat dle potřeby a po vyslechnutí dobrozdání od apelačního soudu (vrchního zemského soudu a příslušné advokátní komory).

§ 2 určuje, že advokátní komoru tvoří všichni advokáti, kteří mají místo bydliště v okrsku jednoho zemského soudu. Mohou se však se souhlasem ministra spravedlnosti sdružovat do jedné komory i advokáti z více okrsků jednotlivých zemských soudů.⁸³

§ 3 určuje, že komora ze svého středu volí stálý výbor, přičemž komora i výbor má své ústřední sídlo v místě zemského soudu.

§ 4 pod písmeny a) až g) například určuje, že úkolem advokátní komory je vydání vlastního jednacího řádu, jednacího řádu výboru a stanovení působnosti výboru, volba předsedy komory, stanovení příjmů a výdajů komory, péče o čest a důstojnost advokátského stavu, podávání návrhů zákonů apod.⁸⁴

§ 5 určuje, že do rozsahu působnosti stálého výboru, který se musí sestávat z předsedy a nejméně čtyř hlasujících členů, k přijetí každého usnesení, se zákonně přiděluje vrchní dozor nad kandidáty advokatury kandidujícími v okrsku advokátní komory a jmenování bezplatných zástupců nemajetných stran a podání dobrozdání o jejich zproštění.

⁸² BALÍK, Stanislav a kol. *Dějiny advokacie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Česká advokátní komora ve spolupráci s Národní galerií, 2009. Str. 94

⁸³ SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel. *Právní úprava advokacie (Historie a současnost)*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1995. Str. 3

⁸⁴ Tamtéž. Str. 3

§ 6 určuje, že korespondence advokátní komory a výboru s apelačním soudem (vrchním zemským soudem) či ministerstvem spravedlnosti a nejvyšším soudem se koná formou zpráv. S ostatními soudními úřady, advokáty či stranami probíhá formou dopisů. Korespondence s úřady nepodléhá poštovním poplatkům.

§ 7 určuje, že náklady, které jsou spojeny s úřední činností advokátní komory nebo výboru nesou sami advokáti. Členové výboru a předseda zastávají svůj úřad bez nároku na odměnu. Stranám též nemohou být účtovány poplatky za úřední jednání advokátní komory nebo výboru.⁸⁵

§ 8 určuje, že místa, na nichž vzniknou advokátní komory, stanoví zvláštní vyhláška. V případě, že pro některý soudní okrsek nebude zřízena advokátní komora, zůstanou soudy vzhledem k úkolům, které jsou stanoveny advokátní komoře a výboru ve své současné působnosti.

§ 9 stanoví, že právo advokáta zastupovat v občanskoprávních záležitostech se vztahuje na cel okrsek apelačního (vrchního zemského) soudu, ve kterém má advokát svoje bydliště. Podmínky týkající se zastupování před trestními soudy určí zvláštní zákon.

§ 10 stanoví požadavky pro výkon advokatury. Tyto požadavky jsou předběžné do přijetí norem pro státní zkoušky a určují, aby mohl advokát vykonávat svou činnost, musí mít rakouské státní občanství, musí být plnoletý a musí být způsobilý vykonávat advokaturu, což je ověřeno výkonem advokátní zkoušky nebo složením fiskální zkoušky.⁸⁶

§ 11 stanoví, že pokud je právník doposud oprávněný k zastupování stran, je mu výjimečně povoleno ucházet se o advokátní místa i v případě, že nemá složenou advokátní či fiskální zkoušku, za podmínek, že jsou zachovány ostatní předpoklady uvedené v § 10.

§ 12 stanoví, že žádosti o přípuštění k advokátním zkouškám se podávají u apelačního (vrchního zemského) soudu a musí prokázat jisté vlastnosti kandidáta

⁸⁵ SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel. *Právní úprava advokacie (Historie a současnost)*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1995. Str. 4

⁸⁶ Tamtéž. Str. 4

zkoušky. Tyto vlastnosti jsou například právní doktorát dosažený na rakouské univerzitě, praktickou způsobilost výkonem praxe apod.

§ 13 stanoví, že „*Do konce prosince 1850 mohou být k advokátním zkouškám připuštěni i zkušeni soudci bez akademické hodnosti, pokud prokáží, že zastávali po dobu pěti let bezchybně soudcovský úřad jako samosoudce nebo jako rada soudního kolegia rakouského soudu.*“⁸⁷

§ 14 určuje, že zkušební komise pro advokátní zkoušky se bude v budoucnu skládat ze dvou justičních radů a dvou advokátů, za přítomnosti člena rady apelačního (vrchního zemského) soudu. Jmenování zkušebních komisařů ze soudcovského stavu provádí předsednictvo soudu a členy komise určí z advokátního stavu advokátní komise, která má sídlo v místě apelačního soudu.

§ 15 stanová, že k advokátním zkouškám mají přístup všichni soudci, prokurátoři, doktoři práv a advokáti.

Dle § 16 prověří advokátní zkouška znalosti kandidáta v oblastech občanskoprávního a trestněprávního zákonodárství.

§ 17 stanoví, že osvědčení o složené zkoušce vysloví způsobilost či nezpůsobilost kandidáta k výkonu advokatury.⁸⁸

§ 18 stanoví, že jmenovaný advokát musí nastoupit do svého úřadu během tří měsíců od svého jmenování, jinak jmenování propadá. K tomuto účelu musí požádat o složení přísahy. Složení přísahy i nástup advokáta do funkce musí být veřejně oznámeno.

§ 19 stanoví, že rozhodnutí o tom, zda náleží straně právo chudých, připadá výhradně soudům. Bezplatného zástupce určuje stálý výbor advokátní komory. O žádosti advokáta o stažení z bezplatného zastupování rozhodne soud.

⁸⁷ d. c. Císařské nařízení č. 364/1848 ř. z., kterým se přijímá prozatímní advokátní řád, § 13 in SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel. *Právní úprava advokacie (Historie a současnost)*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1995. Str. 4

⁸⁸ SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel. *Právní úprava advokacie (Historie a současnost)*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1995. Str. 4

§ 20 stanoví, že disciplinární dozor nad advokáty náleží apelačnímu (vrchnímu zemskému soudu). Vyšetřování může být zahájeno pouze na návrh soudu. Soud si je povinen opatřit vyjádření advokátní komory a se svým dobrozdáním je předkládá vrchnímu soudu.⁸⁹

§ 21 stanoví, že „*Všechna ostatní zákonná nařízení týkající se advokátů, který nejsou změněna touto vyhláškou, zůstávají v platnosti.*“⁹⁰ Tím byla zajištěna kontinuita s předrevolučními právními předpisy.

Na prozatímní advokátní řád a jeho úpravu v oblasti zkoušek či praxe navázalo v padesátých letech 19. století ministerské nařízení specifikující tuto oblast, a to nařízení ministerstva práv č. 328/1850 ř. z., a po něm nařízení č. 262/1854 ř. z. z roku 1854 a též nařízení č. 264/1854 ř. z., podle kterého bylo například vydáno nové ustanovení o praktické zkoušce či praxi.

Vzhledem k potlačení revoluce, vrátil se do země absolutismus ve formě tzv. Bachova absolutismu, pojmenovaném dle tehdejšího ministra vnitra Alexandra Bacha. Ministrem se Alexandr Bach stal poté, co byla vláda definitivně ustavena a to 28. července 1849. Hlavními znaky Bachovy absolutistické vlády byla snaha o rozvoj kapitalismu a volné soutěže, policejní režim apod. Tři kabinetní listy tzv. silvestrovské patenty ze dne 31. prosince 1851 byly otevřeným přechodem k absolutismu a popřením ústavnosti. S nastoleným režimem nebyl lid spokojen. Nespokojenost jen podpořil výpraskový patent, který měl za úkol povolit tělesné tresty.⁹¹ „*V době bachovského absolutismu, jak podle tehdejšího ministra vnitra Alexandra bacha označujeme neabsolutistické období padesátých let 19. století, vláda zavedla tuhý centralizovaný režim pronásledující každé demokratické a národní hnutí.*“⁹²

⁸⁹ Tamtéž. Str. 4 – 5

⁹⁰ d. c. Císařské nařízení č. 364/1848 ř. z., kterým se přijímá prozatímní advokátní řád, § 21 in SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel. *Právní úprava advokacie (Historie a současnost)*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1995. Str. 5

⁹¹ VOJÁČEK, Ladislav – SCHELLE, Karel – KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. Str. 226

⁹² d. c. SCHELLE, Karel in VOJÁČEK, Ladislav – SCHELLE, Karel – KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. Str. 226

Po pádu Bachova absolutismu nastala uvolněnější šedesátá léta. Roku 1861 zahájil svou činnost časopis Právník. V advokacii se začaly projevovat hlasy za novou úpravu. Tyto hlasy byly nejsilněji slyšet z řad koncipientů, neboť tito čekali na jmenování i několik let. S podporou ostatních právníků byl nakonec v roce 1862 podán návrh poslanecké sněmovně, aby byl vypracován zákon, kdyby se advokátem mohl stát každý, kdo by splnil dané podmínky, a to složení advokátní zkoušky, vykonání praxe apod. Vzhledem k nárůstu počtu populace avšak stagnace advokacie nastala situace, kdy na jednoho advokáta připadl neúměrný počet potencionální klientely.

Roku 1864 přinesl časopis Právník informaci o tom, že osnova nového advokátního řádu je hotova, a že součástí návrhu na nový advokátní řád je i zásada volného výkonu advokacie. Autorem byl rytíř Mitis, který byl již autorem prozatímního advokátního řádu. Návrh zákona podal advokát JUDr. Eugen Mergele von Mühlfeld z Vídně.⁹³

4.2 Advokátní řád 1868

I když byl návrh na přijetí nového advokátního řádu podán již v roce 1864, ke schválení došlo až o čtyři roky později a to roku 1868. Přijetí nastalo po rakousko-uherském vyrovnání, které proběhlo o rok dříve a které mělo za následek rozpad říše na dva celky, které spojovala již jen osoba panovníka, zahraniční politika, vojenská politika a stejná měna. „*V Předlitavsku se stal rakouský zákon o vyrovnání součástí prosincové ústavy z r. 1867.*“⁹⁴ Tato ústava platila v předlitavské části až do rozpadu habsburské monarchie v roce 1918.

Dne 6. července roku 1868 byl přijat zákon č. 96/1868 ř. z., jímž byl uveden řád advokátský. Tento řád byl platný po celém území Předlitavska tj. v rakouské části vzniklého Rakouska – Uherska a nahradil prozatímní advokátní řád z roku 1849. V letech, kdy byl v platnosti advokátní řád, se advokacie svobodně rozvíjela. Postupně začal sílit i vliv advokátů s českou národností.

⁹³ BALÍK, Stanislav a kol. *Dějiny advokacie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Česká advokátní komora ve spolupráci s Národní galerií, 2009. Str. 96

⁹⁴ d. c. in JANÁK, Jan – HLEDÍKOVÁ, Zdeňka. *Dějiny správy v českých zemích do roku 1945*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989. Str. 299

Od 1. ledna roku 1869, tedy od nabytí účinnosti advokátního řádu byla advokacie přístupná několika skupinám osob, a to konkrétně třem. První skupinu tvořili advokáti, kteří byli přijati na základě částky V. advokátního řádu – tedy dle tzv. přechodných ustanovení. Byli to advokáti jmenovaní dle provizorního advokátního řádu, dále notáři, kteří vykonali advokátní zkoušku s dobrým prospěchem a se sedmiletou praxí. Tito se ovšem pro výkon advokacie museli vzdát výkonu notářství. V rámci praxe či zkoušky poskytovala pomíjející ustanovení jisté úlevy. Druhou skupinu tvořili ti advokáti, kteří splnili podmínky pro výkon advokacie stanovené v § 1 - § 5 advokátního řádu. Takovou podmínkou bylo domovské právo v některé obci v zemích zastoupených v říšské radě, soběprávnost, vzdělání – ukončené právnicko-politické studium, úspěšné složení advokátní zkoušky a praxe. Praxe byla stanovena v délce sedmi let. Jednoroční praxe civilní a trestní u některého ze soudů či u advokáta. Ze zbývajících šesti let měl kandidát trávit alespoň tři roky po získání doktorského titulu u advokáta. Po čtyřech letech praxe mohl kandidát složit advokátní zkoušku. Poté byl připuštěn ke složení přísahy u vrchního zemského soudu. Poté mohl být kandidát zapsán do advokátské listiny. Třetí skupinou byli mimořádní uchazeči dle § 6 advokátního řádu. Jednalo se o osoby, které se mohly advokátem stát, pokud byly pět let hlasujícím radou u některého sborového soudu v předlitavské části Rakouska – Uherska. To nahrazovalo doktorský titul, advokátní zkoušku a též potřebnou délku praxe.⁹⁵

Advokátní řád byl složen z počátečních pěti článků a poté ze tří částí, z nichž první část obsahovala § 3 - § 8, druhá část obsahovala § 9 - § 22 a třetí část § 23 - § 34.

Článek první obsahoval informaci o tom, že řád bude platný od 1. ledna roku 1869. Článek druhý stanoví, že se ruší prozatímní advokátní řád z roku 1849 a všechny zákony a předpisy, které se týkají věcí obsažených v tomto novém advokátním řádu, článek třetí obsahuje sdělení o tom, že až do zřízení nových advokátských komor a jejich výborů budou současné komory pracovat podle nového

⁹⁵ BALÍK, Stanislav a kol. *Dějiny advokacie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Česká advokátní komora ve spolupráci s Národní galerií, 2009. Str. 110 – 115

řádu. Čtvrtý článek stanoví taxy a pátý článek stanoví, že „*Ministrovi práv uloženo jest, aby tento zákon ve skutek uvedl.*“⁹⁶

V první části advokátního řádu je vymezeno, čeho musí zájemce o výkon advokacie dosáhnout. Jedná se například o to, kdo určí, kdy a jak bude probíhat advokátní zkouška, úpravu toho, že pokud advokát přijde do jiného města, nemusí znovu vykonávat přísahu apod.

Ve druhé části je nově upravena skupina práv a povinností advokáta. Jsou zde stanoveny povinnosti etické, například v § 10 je stanoveno, že advokát je povinen svědomitě pilně a věrně hájit, pokud na sebe vezme zastoupení své strany apod. Ve třetí části je též upravena například mlčenlivost, čestnost a zachování vážnosti advokátského stavu. Je zde upravena také možnost, že advokát odmítne jakékoliv zastoupení, aniž by byl povinen udat důvod. Speciálně v případě, že už v téže věci zastupoval protistranu, musí dokonce povinně odmítnout zastupování. Řád se též věnoval otázkám odměňování. Toto mělo být upraveno tarifem. Řád nezapomněl ani na otázku povinnosti advokáta vydat listiny a spisy poté, co již nezastupoval stranu a také povinnosti vrátit plnomocenství. V řádu je také upravena možnost zřízení substituce a možnost nechat se zastoupit advokátským kandidátem, a to konkrétně v § 15.⁹⁷ Nechybí zde ani úprava okolností, za kterých může zaniknout advokátství. To může zaniknout splněním podmínky vymezené řádem. Taková podmínka je pozbytí domovského práva v Předlitavsku, ztráta soběprávnosti, či z důvodů neslučitelnosti s výkonem advokacie. Další možností bylo odsouzení dle trestního zákona, vzdání se advokacie či smrt.⁹⁸

Ve třetí části advokátního řádu jsou upraveny otázky týkající se advokátní komory a výboru. Například § 33 určuje, že s nejvyšším soudem a s ministerstvem si komora a výbor dopisují způsobem zpráv, s jinými úřady a soudy prostřednictvím psaní. Ve třetí části je taktéž určeno, že stav advokátský je od soudů nezávislý.⁹⁹

⁹⁶ d. c. Zákon č. 96 ř. z., jímž se uvádí řád advokátský in SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel. *Právní úprava advokacie (Historie a současnost)*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1995. Str. 6

⁹⁷ SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel. *Právní úprava advokacie (Historie a současnost)*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1995. Str. 8

⁹⁸ BALÍK, Stanislav. *Advokacie včera a dnes: (Vybrané texty z dějin a současnosti advokacie)*. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2000. Str. 50

⁹⁹ SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel. *Právní úprava advokacie (Historie a současnost)*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1995. Str. 10 – 11

V rámci dalšího vývoje je nutno zmínit disciplinární statut č. 40/1872 ř. z. ze dne 1. dubna roku 1872, který upravoval disciplinární radu, jejíž existenci předpokládal již advokátní řád, její složení a pravomoc.¹⁰⁰ Dle tohoto statutu byla volena rada na tři roky a měla patnáct členů. Počet členů se poté zvýšil na dvaadvacet. Každý zvolený člen komory musel volbu přijmout. Odmítnout mohl pouze tehdy, kdy mu toto odsouhlasila valná hromada. V případě, že by nebyl ochoten vykonávat funkci v disciplinární radě, hrozila pokuta ve výši dvaceti až sta zlatých ku prospěchu komorní kasy.¹⁰¹ Jako sankce mohla být použita při porušení povinností advokáta peněžité pokuta, důtka, pozastavení výkonu či výmaz ze seznamu advokátů.

Významnou úpravou prošla advokacie roku 1890, kdy byl vydán první právní předpis, který upravil odměňování advokátů neboli advokátní tarif (nařízení č. 129/1890 ř. z.).

K narušení vývoje advokacie došlo v souvislosti s příchodem první světové války v roce 1914. Vzhledem k probíhající válce byla advokacie ochromena, což dokládá například úprava opatření při překážkách činností advokátních komor, jejich výborů, disciplinárních rad v důsledku válečných poměrů. Upraveny byly taktéž poměry kandidátů advokacie, kterým bylo válkou znemožněno konání civilní služby. Současně byla zastavena činnost porotních soudů a u vojenských soudů mohli obhajovat pouze vybraní advokáti. Činnost konkrétního advokáta byla spjata s místem, kde advokacii vykonával a také s jeho politickým postojem. Po konci první světové války vznikl dne 28. října 1918 samostatný československý stát. Kontinuita práva byla zajištěna recepční normou (č. 11/1918 Sb. zákonů a nařízení státu československého), kdy tato norma recipovala rakouský státní aparát pro Čechy a uherský státní aparát pro Slováky. Na vzniku samostatného státu se podílelo mnoho významných osobností, mezi nimiž byl například i advokát Alois Rašín či Přemysl Šámal.¹⁰²

V souvislosti s recepční normou zůstaly tedy v platnosti dosavadní zemské a říšské zákony a nařízení. Jednalo se hlavně o advokátní řád z roku 1868, disciplinární

¹⁰⁰ BALÍK, Stanislav a kol. *Dějiny advokacie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Česká advokátní komora ve spolupráci s Národní galerií, 2009. Str. 117

¹⁰¹ Tamtéž. Str. 121

¹⁰² Tamtéž. Str. 138 – 139

statut z roku 1872, advokátní tarif z roku 1890 a na něj navazující prováděcí nařízení ministerstva spravedlnosti a nařízení ministerstva spravedlnosti o adv. taláru. Přejato bylo také nařízení ministerstva spravedlnosti o nakládání s pokoutníky či nařízení ministerstva spravedlnosti, které upravovalo advokátní zkoušku.

Vzhledem ke skutečnosti, že zprvu nebylo třeba rychlých změn týkajících se advokátního řádu, dočkal se tento změn až v roce 1920 a to zák. č. 83/1920 Sb. z. a n., o prozatímní úpravě advokacie. Nejrozsáhlejší novelizací advokátního řádu se stal ze dne 31. ledna 1922 zákon č. 40/1922 Sb. z. a n., kterým se mění a doplňují některá ustanovení o advokátech. Tento zákon byl prvním zákonem, který připouštěl a předpokládal možnost, aby právnické povolání vykonávaly ženy. Bylo tím reagováno na skutečnost, že v roce 1918 byly ke studiu na právnické fakultě Univerzity Karlovy přijaty také ženy. Roku 1929 byla zapsána do seznamu advokátů první žena a to Matylda Wíchová – Mocová. O dva roky později bylo v Čechách registrováno sedm advokátek a necelých šedesát kandidátek advokacie. *„Ačkoliv od založení svobodného československého státu do května 1936 bylo včetně zmíněného zákona o prozatímní úpravě advokacie z roku 1920 vydáno dvacet jedna právních předpisů vztahujících se přímo k advokacii, neprošla její právní úprava žádnou podstatnější změnou.“*¹⁰³

Překážkou pro výkon advokacie i nadále zůstávala některá povolání, ovšem netýkalo se to situace, kdy advokát mohl přijmout místo placeného státního úřadu ministra či učitelského úřadu. Tak mohl vedle své advokátní praxe vykonávat ministerskou funkci například František Soukup či František Veselý. Napříč celým prvorepublikovým obdobím byla upravována délka praxe pro kandidáty advokacie a to například novelami z roku 1922 a roku 1936 a též nařízeními vlády č. 392/1919 Sb. z. a n. a č. 651/1919 Sb. z. a n. Na délku praxe mělo vliv uznání či neuznání vojenské služby do právní praxe.

Advokáti se sdružovali ve třech advokátních komorách a to advokátní komoře české se sídlem v Praze, advokátní komoře moravské se sídlem v Brně a advokátní komoře slezské se sídlem v Opavě. *„Iniciativu v Advokátní komoře v Čechách*

¹⁰³ d. c. BALÍK, Stanislav in BALÍK, Stanislav. *Dějiny advokacie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Česká advokátní komora ve spolupráci s Národní galerií, 2009. Str. 146 – 147

převzal Spolek českých advokátů usilující především o zrušení jednacího řádu komory, zavádějícího rovnovážné zastoupení českých a německých advokátů v orgánech komory.“¹⁰⁴ Vyvstal požadavek na vydání unifikovaného advokátního řádu, jenž by byl součástí snahy o unifikaci celého československého právního řádu. Tyto snahy vyvrcholily v roce 1935, kdy byl největší tlak na zhotovení osnovy nového advokátského řádu. Osnova byla nakonec zhotovena a obsahovala sedm oddílů a celkem 141 paragrafů. Současně s osnovou byla připravována novela platného advokátního řádu, která byla provedena zák. č. 144/1936 Sb. z. a n., kterým se mění a doplňují některá ustanovení o advokátech přijatým 26. května 1936. Touto novelou byla opět prodloužena praxe na šest let, přičemž pět let muselo být vykonáno u advokáta či finanční prokuratury. Novela řešila například i sociální pojištění advokátů, nebo také zřídila advokátní komory pro Slovensko a Podkarpatskou Rus se sídlem v Bratislavě a v Košicích.¹⁰⁵

Rok 1938 započal velké změny v dějinách celého světa a tím i změny na poli advokacie.

¹⁰⁴ d. c. BALÍK, Stanislav in BALÍK, Stanislav. *Dějiny advokacie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Česká advokátní komora ve spolupráci s Národní galerií, 2009. Str. 151

¹⁰⁵ BALÍK, Stanislav. *Dějiny advokacie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Česká advokátní komora ve spolupráci s Národní galerií, 2009. Str. 154 – 158

5. Spolková činnost

V období kolem druhé poloviny 19. století, a především v období první republiky dochází ke vzniku různých druhů spolků. Jednalo se o spolky jak profesního charakteru, tak i zájmového. Mezi zájmové spolky patřily například spolky sportovní – cyklistické, turistické apod. Mezi nejznámější patřil například spolek Sokol, založený roku 1861. Vznikaly též spolky hudební (Hlahol, založený roku 1861), spolky sdružující určité skupiny osob jako například spolky vojenské, dále spolky zaměřené na historii, spolky literární, divadelní, charitativní, a v neposlední řadě spolky profesní. Mezi profesní spolky patřily i spolky právnické, které sdružovaly advokáty, notáře apod.

Zájmovým spolkem působícím na Českolipsku byl například Radfahrerclub založený roku 1894, který fungoval do roku 1913, Excursionsklub založený roku 1877, který fungoval do roku 1940, Militär Veteranen Verein založený roku 1861 a funkční do roku 1940, Verschönerungsverein (Okrašlovací spolek) založený roku 1903 a podobně.¹⁰⁶

5.1 Právnická jednota

Nejstarším spolkem českých právníků byl spolek Právnická jednota, který byl založen roku 1864.¹⁰⁷ Zakladateli Právnické jednoty byli významní právníci, a to Josef Fryč, Václav Bělský, Jan Jeřábek, Alois Krása, Antonín Randa, Stanislav Prachenský, Alois Pražák, Václav Vrzák a František Švestka. Ustavující schůze se konala dne 15. prosince roku 1964.

Mezi hlavní činnosti spolku patřilo pořádání přednášek, které byly určeny pro širokou veřejnost a týkaly se otázek právní vědy a též i aktuálního dění v oboru. Součástí přednášek byla i diskuze na konkrétní probírané téma. K zvyšování úrovně právnické jazykové kultury byla zřízena komise a to s názvem Komise pro uspořádání právnické terminologie a frazeologie.

¹⁰⁶ Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Archiv města České Lípy, Inv. IV.

¹⁰⁷ SKŘEJPEK, Michal a kol.: *Právnický stav a právnické profese v minulosti*. Praha: Havlíček Brain Team, 2007. Str. 181

Právníká jednota se také věnovala vydavatelské činnosti. Vydávala rozhodnutí Nejvyššího soudu, Nejvyššího správního soudu a odborné publikace. Pod záštitou Právníké jednoty byl vydáván například časopis Právník. Jeho existence je datována již od roku 1861 a časopis je považován za nejstarší právníký časopis u nás. Právník byl vydán poprvé na základě podnětu několika osob a to knížete Thurn-Taxise, Jana Jeřábka a Karla Jaromíra Erbena.¹⁰⁸

Cílem časopisu bylo pozvednutí právní vědy na vyšší úroveň a také rozšiřování odborné terminologie. Časopis se snažil podporovat vědecké bádání a rozvoj jazykové kultury. Časopis vycházel postupem času jako čtrnáctideník.¹⁰⁹

V roce 1864 došlo ke spojení redakce časopisu Právník s Právníkou jednotou. Největšího rozkvětu a úspěchů se časopis dočkal v době, kdy ho vedl významný právník a profesor Antonín Randa. Právníká jednota přijala časopis Právník za svůj a tak se mu dostávalo od jednoty značné podpory.

Časopis byl složen jak z teoretických příspěvků, tak i z konkrétních praktických příkladů a jejich řešení. Součástí časopisu byly také informace ze schůzí Právníké jednoty či informace o nově vycházející literatuře. Časopis Právník vychází dodnes.

Organizace spolku Právníké jednoty byly po vzniku Československé republiky rozmístěny v Praze, Bratislavě a Brně.

5.2 Všehrd

Spolek Všehrd byl založen roku 1868 a to v Praze, v hostinci u Fáfů, při Karlo-Ferdinandově univerzitě – fakultě právníké. Jednalo se o jeden z nejvýznamnějších spolků. Hlavním úkolem byl rozvoj vzdělanosti a kultury českého národa. Značný vliv měl spolek v období první republiky. Jeho výsledky byly uznávány širokou právníkou veřejností. Členy spolku se stávaly významné

¹⁰⁸ *Časopis právník/Historie časopisu*. [online]. Ústav státu a práva AV ČR, v. v. i. [cit. 30. prosinec 2015]. Dostupné na: <http://www.ilaw.cas.cz/index.php?page=61>

¹⁰⁹ Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě, rozhovor s Mgr. Ladislavem Smejkaem

osobnosti českého politického i kulturního života, jako například Karel Kramář, Alois Rašín, Karel Engliš, Emil Hácha, Albín Bráf apod.¹¹⁰

Součástí spolku byla i knihovna, která obsahovala odborné publikace a též sloužila jako studovna pro členy spolku. Spolek byl zaměřen i na vydavatelskou činnost, kterou zahájil roku 1871, a to vydáním díla Viktorina Kornela ze Všehrd. V rámci vydavatelské činnosti se jednalo převážně o vydávání stejnojmenného časopisu Všehrd, odborných publikací a také o studijní materiály.¹¹¹

Spolek byl složen z komise, která měla na starosti například zápis k rigorózní zkoušce. Další komisí byla komise, která měla na starosti zpravidla organizování společenských akcí, jako byl reprezentační právníký ples, či exkurzí apod.

Jednou z činností spolku byla pomoc novým absolventům právnické fakulty s nalezením uplatnění a také zřízení fondů. „*Sociálně slabým, avšak talentovaným studentům poskytoval Všehrd stipendia prostřednictvím Randova fondu.*“¹¹²

Časopis Všehrd byl vysoce odborně ceněný, a to především zásluhou právního historika Františka Čády, který měl zásluhu na vydání mnoha odborných studií, skript a učebnic.¹¹³

5.3 Spolek českých advokátů

Spolek českých advokátů byl založen roku 1897 v souvislosti s prosazujícími se českými advokáty mezi advokáty, kteří užívali německý jazyk. V rámci Spolku českých advokátů byl vydáván časopis s názvem Časopis českých advokátů, později pojmenovaný Právníké rozhledy.¹¹⁴ Jedním z předsedů Spolku českých advokátů

¹¹⁰ SKŘEJPEK, Michal a kol.: *Právníký stav a právníké profese v minulosti*. Praha: Havlíček Brain Team, 2007. Str. 181

¹¹¹ *O nás/Historie*. [online]. Všehrd, spolek českých právníků. [cit. 30. prosinec 2015]. Dostupné na: <http://vsehrd.cz/cs/vsehrd/o-nas/>

¹¹² d. c. KUKLÍK, Jan in SKŘEJPEK, Michal a kol.: *Právníký stav a právníké profese v minulosti*. Praha: Havlíček Brain Team, 2007. Str. 181

¹¹³ SKŘEJPEK, Michal a kol.: *Právníký stav a právníké profese v minulosti*. Praha: Havlíček Brain Team, 2007. Str. 181

¹¹⁴ *Historie advokacie v ČR*. [online]. Česká advokátní komora. [cit. 30. prosinec 2015]. Dostupné na: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=38>

byl i František Xaver Dvorský, nositel Řádu železné koruny III. třídy, a také první prezident pražské advokátní komory, který byl české národnosti.¹¹⁵

5.4 Spolek notářů československých

Jedním z významných spolků byl také Spolek notářů československých, který byl založen v Praze roku 1918. Tento spolek si jako hlavní cíl určil snahy zharmonizovat činnosti notářských komor. Spolek se snažil prosazovat společné zájmy všech notářů. Projednával například návrhy právních předpisů. Členství ve spolku bylo dobrovolné. Členem se mohl stát jakýkoliv notář. Byl ustaven výkonný výbor a také představenstvo. Představenstvo se skládalo z předsedy, místopředsedů a také pokladníka a ostatních osob.

Prvním prezidentem se stal Karel Batěk. V období, kdy byl Karel Batěk prezidentem, tedy např. v roce 1923, byl členem spolku například notář Pius Spanel nebo notáři Franz Donth, Max Béla, Anton Böhmer a Franz Rössler.¹¹⁶ Spolek byl později rozdělen na tři části (odbornosti) a to část pražskou, část bratislavskou a část moravskoslezskou.¹¹⁷

V rámci vydavatelské činnosti vydával Spolek notářů československých časopis s názvem České právo – časopis Spolku notářů československých. Tento časopis byl měsíčníkem a začal vycházet rok po založení spolku. Zprvu byl čistě notářských, avšak časem se jeho odbornost rozšířila. Kládl si za úkol odpovídat na dotazy týkající se současné problematiky. Součástí časopisu byly i příklady z praxe a jejich řešení, komentáře k předpisům souvisejících s notářstvím a též rozhodnutí Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu. V každém čísle bylo také zveřejněno, kdy a kde se pořádá přednáška, debata a co bude tématem. Na konci časopisu byla inzertní část, která obsahovala nabídky a poptávky volných míst. Jedním z významných přispěvatelů do časopisu byly například Jaroslav Čulík.¹¹⁸

¹¹⁵ BALÍK, Stanislav. *Dějiny advokacie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Česká advokátní komora ve spolupráci s Národní galerií, 2009. Str. 199

¹¹⁶ LINDNER, H. *Batovcův almanach: politický kalendář Republiky československé na rok 1923*. Praha: F. B. Batovec, 1923, roč. 31. Str. 350

¹¹⁷ Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě, rozhovor s Mgr. Ladislavem Smejkalem

¹¹⁸ Tamtéž

V době, kdy spolku předsedal Dr. Jaroslav Čulík, tedy například v roce 1926, byl členem spolku například Pius Spanel, Karel Wessely, Anton Böhmer apod.¹¹⁹ V roce 1937 byli členy Spolku notářů československých například i notáři Dr. Wenzl Turnwald, Dr. Alois Fiedler, Dr. H. Gierth, Dr. Max Béla či Dr. Otto Hüttl.¹²⁰

5.5 Spolek německých notářů

Spolek německých notářů vznikl roku 1920. Sdružoval na našem území notáře, kteří se hlásili k německé národnosti, a snažil se o ochranu jejich zájmů. Jednotnosti notářského stavu příliš nepřispívala skutečnost, že si tito notáři snažili prosadit své zájmy a notáři české národnosti zase ty své.

Spolek vydával časopis s názvem Notariatszeitung – Fachblatt des Vereines deutscher Notare für die Tsechoslowakische Republik neboli Notářské noviny – odborný časopis Spolku německých notářů Československé republiky. Časopis vycházel od roku 1921 a vycházel ve Vídni, v německém jazyce. Zabýval se teoretickými i praktickými problémy notářů.¹²¹

¹¹⁹ HESS, František. *Batovcův almanach: politický kalendář Republiky československé na rok 1926*. Praha: F. B. Batovec, 1926, roč. 34. Str. 373

¹²⁰ ONDRÁČEK, Otto. *Batovcův almanach: politický kalendář Republiky československé na rok 1937*. Praha: F. B. Batovec, 1936, roč. 43. Str. 267 - 268

¹²¹ Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě, rozhovor s Mgr. Ladislavem Smejkalem

6. Stručná historie města Česká Lípa

Město Česká Lípa má velmi bohatou historii, ve které není nouze o dramatické okamžiky. Území dnešního Českolipska protínaly dvě cesty, které měly za úkol spojit oblast středních Čech s Lužicí. Západně od České Lípy se nacházela cesta směřující od Litoměřic dále na sever k Sebnitz. Východně se nacházela cesta tzv. žitavská, která vedla přes Mnichovo Hradiště k Jablonnému v Podještědí, a dále do Německa k městu Zittau. K osídlování okolí České Lípy došlo až v polovině 13. století.

Mezi rameny řeky Ploučnice vznikl rožnovský hrad, který byl založen mocným šlechtickým rodem Ronovců. Chval, jeden z pokračovatelů ronovského rodu založil hradní sídlo, které dostalo název Lipý, a dle dostupných dokumentů též město, které nazval Starou Lípou. Důkaz existence města Lipé může být spatřován v kupní listině doksanského převora, který s měšťany v Kravařích prováděl pozemkové převody. Později Lipou dostal do vlastnictví Jindřich, přezdívaný nekorunovaným českým králem, který byl známý jako zemský správce Jana Lucemburského.¹²²

Začátkem 14. století se Lipá dostává do majetku Hynka Berky z Dubé, který byl jedním z nejbohatších pánů své doby a též se pyšnil titulem pražského purkrabství. V roce 1381 bylo městem Žitava uděleno městu Lipému několik výsad, které se týkaly práva samosprávy, práva tržního, práva várečného, práva mílového, práva volného průjezdu a též práva zbudování vlastních hradeb. Z roku 1388 se dochovala pečeť, která dokládá ohrazení města. Touto změnou mohl vykonávat Hynek Berka z Dubé samostatné právní akty, jako bylo například dosazování faráře apod.¹²³

Většina severočeské šlechty byla v nepřátelském postavení k husitské revoluci a několik let se snažila, aby kališnická vojska neobsadila sever. Teprve po roce 1430 se podařilo vojevůdci Janu Černínovi z Černína zmocnit města. I po konci husitských válek ale zuřil boj mezi Vartenberky a Lužičany, a to právě na

¹²² PANÁČEK, Jaroslav – VOJTIŠKOVÁ, Marie – SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. Str. 11 – 13

¹²³ Tamtéž. Str. 15

Českolipsku. V roce 1469 došlo k velkému požáru, který měl za následek, že město vyhořelo, a to i se dvěma kostely, které byly po zpuštění boji opět obnoveny, což dokládá list od Jindřicha Berky z Dubé. Až do konce 15. století byl hrad Lipý v držení potomků Jindřicha Berky z Dubé.¹²⁴

Počátkem 16. století nová vrchnost vydávala měšťanům různá potvrzení práv a privilegií a město se začalo postupně rozvíjet. Roku 1515 však došlo k velkému požáru, který tento slibný rozvoj zbrzdil. Při požáru vyhořela celá radnice, zámek, škola, farní kostel i mnoho měšťanských domů. To mělo za následek výraznou přestavbu města.

„V první třetině 16. století krystalizovala situace České Lípy po stránce jejich majitelů úmrtími vlastníků, děděním i prodeji jednotlivých podílů. Byla to spleť proměn, které později vyústily do dlouholetého stavu, v němž vládly městu dva slavné rody, totiž pánů Vartenberků a pánů Berků. A právě s dobou nástupu Habsburků na český trůn jsou spjaty osudy dvou českolipských spolumajitelů České Lípy – Zdislava Berky z Dubé a Václava z Vartenberka.“¹²⁵

V roce 1523 získal Zdislav Berka z Dubé pozici nejvyššího sudího tj. zemského soudce. V průběhu celého 16. století docházelo k mimořádnému rozmachu města. Za vlády Jana z Vartenberka lze hovořit i o zlatém věku České Lípy. Město bylo velmi úspěšné zejména ve výrobě plátna a zdokonalování barvířství. Do města přicházelo velké množství tovaryšů ze zahraničí, konkr. z Německa. Českolipští obyvatelé byli zvyklí na samostatnost týkající se správy města. I když bylo město rozděleno, mělo společné úřední knihy. Knihy se vedly o majetkových transakcích, o přijímání nových měšťanů apod. Příjmy a výdaje se zapisovaly do purkmistrových rejstříků. Vedly se též knihy chudinské, špitální či soudní. Historii města též ovlivňovaly celozemské události týkající se celohabsbuského povstání stavů v roce 1618 apod.¹²⁶

¹²⁴ PANÁČEK, Jaroslav – VOJTÍŠKOVÁ, Marie – SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. Str. 31 - 33

¹²⁵ d. c. VOJTÍŠKOVÁ, Marie in PANÁČEK, Jaroslav – VOJTÍŠKOVÁ, Marie – SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. Str. 47

¹²⁶ PANÁČEK, Jaroslav – VOJTÍŠKOVÁ, Marie – SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. Str. 48 - 59

V průběhu první poloviny 17. století dochází v České Lípě a okolí k potyčkám s vrchností, které mělo souvislost s válkou probíhající na území Českého království. Českou Lípou mnohokrát táhla různá vojska, obyvatelstvo bylo v zuboženém stavu, ke kterému nemalou měrou přispěla i morová epidemie.¹²⁷

Od roku 1666 bylo město městem verbovním. Sídlil zde důstojnický štáb pro doplňování vojáků. Roku 1680 došlo ke vzbouření sedláků z okolí města, které však bylo potlačeno. V souvislosti s povstáním došlo i k několika popravám na náměstí. Ve stejném roce vypukla další epidemie moru. Na náměstí byl postaven sloup Nejsvětější Trojice, kde probíhaly děkonné modlitby za odvrácení moru.

Na začátku 18. století upevnil Jan Vilém Kounic postavení České Lípy. Jan Vilém Kounic byl radou apelačního soudu v Praze. Jeho zásluhou byla prosazena některá privilegia a statuty. Došlo k hospodářskému rozvoji města. Byla zde snaha o to, aby se město nestalo městem poddanským. Jan Josef Vilém Kounic zemřel roku 1759 vyčerpan procesy se svým městem, s nimiž si i přes svou vlivnou funkci nedokázal poradit. Jeho synovec Michael Josef Karel vládl městu až do roku 1820. Během této doby bylo město opět postiženo velkým požárem a také drancováním vojsk. „*Oheň vypukl 12. května večer na Zádušním předměstí v dolním Klášterním příkopu. Po šesti týdnech bez deště byly šindelové střechy vyprahlé, když začal vát silný vítr. Požár se důkladně rozpoutal v hromadě dřeva při domě bednáře a bleskově se rozšířil přes celé město a tři předměstí.*“¹²⁸ Roku 1821 byl do České Lípy přeložen děkan Anton Krombholz, jedna z velmi významných osobností města. Zasloužil se o náboženskou, sociální i národnostní toleranci. Národností byl Němec, avšak podněcoval české studenty, aby byly vlastenci a nestyděli se za svůj původ ani jazyk. Na Českolipsku se nacházelo velké množství česko-německých smíšených manželství. Ulice byly označovány jak českým, tak i německým názvem. Koncem první poloviny 19. století byla Česká Lípa povýšena na páté krajské město v Čechách a stala se též sídlem zemského soudu. Ve městě bylo zřízeno krajské i okresní

¹²⁷ PANÁČEK, Jaroslav – VOJTÍŠKOVÁ, Marie. *Česká Lípa*. Česká Lípa: Severočeské nakladatelství, 1976. Str. 48

¹²⁸d. c. VOJTÍŠKOVÁ, Marie in VOJTÍŠKOVÁ, Marie. *Židé v České Lípě*. 1. vyd. Česká Lípa: VEGA – L, s. r. o., 1999. Str. 41

velitelství četníků. V souvislosti s tím, že se do města sjížděla různá vojska připravující se na válečná tažení, byl a do města zavlečena cholera.¹²⁹

V souvislosti s Rakousko – Pruskou válkou došlo k hospodářskému úpadku celé monarchie, nevyjímaje ani Českou Lípu. Město se však opět začalo hospodářsky rozvíjet, čemuž výrazně pomáchal i zvolený starosta JUDr. Josef Schönfeld. Byl ve funkci po pět volebních období a zasloužil se například o vybudování plynového osvětlení po celém městě.¹³⁰ „V roce 1883 ho smetla vlna všeněmectví řízená na dálku poslancem JUDr. Franzem Schmeykalem (1826 – 1894), českolipským rodákem, stojícím na čelném místě německé politiky v Čechách. Do útoku na přední pozice v městě nastoupil Německý nacionální spolek v čele s notářem Knötgenem. Práce pro město byla rušena výbojnými radikály. Neudržel je na uzdě ani obchodník s kůžemi Josef Kutzer, pocházející se staré českolipské rodiny. Umíraje, doporučoval za starostu JUDr. Bartela, jemuž se podařilo dotáhnout ke zdaru plány na vybudování České Lípy jako města školy a dotvořit systém sociálních zařízení.“¹³¹

Zájem na moci ve městě začal projevovat již zmíněný notář Adolf Knötgen, který se později stal starostou. Založil novou německou stranu, která měla pomoci k lepšímu vyjednávání s Čechy. Tento záměr se však nepodařil a starosta Knötgen na svou funkci rezignoval.

Koncem 19. století se začali českolipští občané zaměřovat na hospodářské problémy, se kterými se město potýkalo. Byly to problémy týkající se s nedostatkem míst pro školy, soud, trhy apod. Jednalo se též o řešení situace s řekou Ploučnicí, která pravidelně zaplavovala okolní pole a louky. Roku 1892 byla otevřena nová nemocnice.¹³²

Vzhledem ke skutečnosti, že ve městě bylo neustále potlačováno jazykové právo, snažilo se obyvatelstvo o založení spolku. Zdařilo se založení České besedy,

¹²⁹ Tamtéž. Str. 78

¹³⁰ PANÁČEK, Jaroslav – VOJTÍŠKOVÁ, Marie – SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. Str. 121

¹³¹ d. c. SMEJKAL, Ladislav in PANÁČEK, Jaroslav – VOJTÍŠKOVÁ, Marie – SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. Str. 125

¹³² PANÁČEK, Jaroslav – VOJTÍŠKOVÁ, Marie. *Česká Lípa*. Česká Lípa: Severočeské nakladatelství, 1976. Str. 89 - 90

později Sokola. Členové však byli perzekuováni. Nezdařilo se zřízení české školy, aby se české děti mohly učit česky, což v německé škole nešlo.¹³³

Po vypuknutí první světové války žili českolipští nacionalové v naději, že město hospodářsky ožije. Byla obnovena vojenská posádka. Roku 1915 do České Lípy narukoval například spisovatel Karel Poláček. Vzhledem ke slabému zemědělství v okolí a horšímu zásobování docházelo k takzvaným hladovým demonstracím. Situace byla špatná až do roku 1918, kdy se pomalu začala situace zlepšovat.

V průběhu prvních deseti let po vzniku Československa docházelo ve městě ke střetům mezi pravicí a levicí. Nejprve měla volební převahu pravicová demokracie, avšak díky nejednotnosti vedení i voličů tato situace netrvala dlouho.

V České Lípě byla většina občanů národnosti německé a policie se měla stát ochráncem henleinovců. Vláda odebrala některé pravomoci městské policii a naopak založila jiný policejní aparát, který měl fungovat pro města, která byla ohrožena fašismem.¹³⁴

Došlo ke vzniku dvou stran, a to Deutsche Nacional Partei a Deutsche National – Sozialistische Arbeiter Partai. Tyto strany měly velmi dobré vztahy s NSDAP v říši. Vláda nechala tyto dvě strany zrušit, avšak nacisté založili stranu s názvem Sudetendeutsche Heimatsfront (Sudetoněmecká vlastenecká fronta). Dne 21. října roku 1934 se v České Lípě sešlo na 24 000 příznivců této strany. Postaral se o to Konrad Henlein, který měl projev, kterým představil program svého hnutí. K Henleinovu programu se začala hlásit více jak polovina obyvatelstva České Lípy. Starostou se stává nacističtí Josef Turner. Českolipsko je poté rozděleno na okupační pásma. Okupační vojska přijela do České Lípy dne 9. října roku 1938.¹³⁵

¹³³ Koncem 19. století navštěvoval německé gymnázium a hospodářskou školu v České Lípě například Dr. Antonín Švehla, ministr vnitra a též ministerský předseda.

¹³⁴ PANÁČEK, Jaroslav – VOJTÍŠKOVÁ, Marie. *Česká Lípa*. Česká Lípa: Severočeské nakladatelství, 1976. Str. 110 – 111

¹³⁵ PANÁČEK, Jaroslav – VOJTÍŠKOVÁ, Marie – SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. Str. 151

7. Vývoj soudnictví na Českolipsku v letech 1848 - 1938

Důsledky revoluce v roce 1848 se začaly projevovat ve veškerém dění a to i v oblasti soudnictví, ve státní správě apod. Hlavní změnou byla ústavní forma vlády tj. přechod z monarchie absolutní na monarchii konstituční. „*Nejdůležitějším výsledkem správních změn po roce 1848 v oblasti soudnictví byla jeho jednotná ústřední organizace, postátnění a oddělení od politické správy.*“¹³⁶

Dne 1. července roku 1850 zahájil svou činnost krajský soud v České Lípě, kterému bylo podřízeno osmnáct okresních soudů, a to soudy v Benešově nad Ploučnicí, Cvikově, České Lípě, České Kamenici, Děčíně, Dubé, Chabařovicích, Lipové, Litoměřicích, Lovosicích, Mimoni, Novém Boru, Rumburku, Šluknově, Štětí, Ústí nad Labem, Úštěku a ve Varnsdorfu.¹³⁷ Krajský soud v České Lípě působil jako trestní soud pro okresní soudy Cvikov, Českou Lípu, Dubou, Mimoň, Nový Bor a Štětí. Okresní soudy první třídy v Děčíně, Rumburku a Litoměřicích měly mezi sebou jako trestní soudy rozděleny zbylé obvody.

Soudní okres Česká Lípa zahájil svou činnost dne 27. května roku 1850, soudní okres Cvikov dne 10. června roku 1850, soudní okres Mimoň zahájil svou činnost dne 27. května 1850, soudní okres Nový Bor dne 3. června 1850, soudní okres Štětí dne 10. června 1850, a například soudní okres Dubá zahájil svou činnost dne 27. května roku 1850.¹³⁸

I přes skutečnost, že Česká Lípa od roku 1855 nebyla krajským městem, sídlo krajského soudu zde bylo ponecháno. Obvod působnosti se však oproti dřívějším letům zmenšil. Dříve měl ve své působnosti osmnáct okresních soudů, od roku 1855 však jen osm, a to Cvikov, Českou Kamenici, Českou Lípu, Lipovou, Nový Bor, Rumburk, Šluknov a Varnsdorf. Například okresní soud Dubá a okresní soud Mimoň spadaly pod krajský soud v Mladé Boleslavi. Pro okresní soud Úštěk byl jako spádový určen krajský soud v Litoměřicích.

¹³⁶ d. c. SOVADINA, Miloslav. *Správní vývoj okresu Česká Lípa od roku 1848 do roku 1990*. 1. vyd. Česká Lípa: Státní okresní archiv, 1998. Str. 28

¹³⁷ SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel a kol. *Soudnictví (historie, současnost a perspektivy)*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, s. r. o., 2004. Str. 69

¹³⁸ SOVADINA, Miloslav. *Správní vývoj okresu Česká Lípa od roku 1848 do roku 1990*. 1. vyd. Česká Lípa: Státní okresní archiv, 1996. Str. 40

Mezi lety 1868 – 1918 do obvodu krajského soudu v České Lípě spadalo deset okresních soudů, a to soudy Cvikov, Česká Lípa, Česká Kamenice, Dubá, Lipová, Mimoň, Nový Bor, Rumburk, Šluknov, Varnsdorf. Obvody okresních soudů Dubá a Mimoň od 1. února 1870 přešly od krajského soudu v Mladé Boleslavi pod krajský soud v České Lípě, a to nařízením ministerstva spravedlnosti ze dne 9. prosince roku 1869 (č. 177/1869 ř. z. a č. 170/1869 z. z.).

Obvod krajského soudce do roku 1874 dělil na obvody vyšetřovacích soudů, a to konkrétně dva. Prvním vyšetřovacím soudem byl soud v České Lípě a podléhaly mu soudy ve Cvikově, České Lípě, České Kamenici, Dubé, Mimoni, Novém Boru. Druhým vyšetřovacím soudem byl soud v Rumburku, pod který spadaly soudy ve Varnsdorfu, Šluknově, Rumburku a Lipové.¹³⁹

„Soudní organizace v letech 1918 – 1938 zůstala na Českolipsku stejná jako v letech 1868 – 1918.“¹⁴⁰ Česká Lípa byla i nadále sídlem krajského soudu, do jehož obvodu náležely okresní soudy Cvikov, Česká Lípa, Česká Kamenice, Dubá, Lipová, Mimoň, Nový Bor, Rumburk, Šluknov a Varnsdorf. Okresní soud v Jablonném v Podještědí náležel do obvodu krajského soudu v Liberci a okresní soud v Úštěku náležel do obvodu krajského soudu v Litoměřicích. Například v roce 1923 byl prezidentem Krajského soudu v České Lípě Dr. Josef Dostal,¹⁴¹ taktéž i v roce 1924¹⁴² nebo v roce 1927.¹⁴³ V roce 1928¹⁴⁴ byl prezidentem soudu Dr. Wilhelm Ripka, taktéž i v roce 1929.¹⁴⁵ V roce 1937 byl prezidentem Krajského soudu v České Lípě Dr. Jiří Štolla.¹⁴⁶

¹³⁹ SOVADINA, Miloslav. *Správní vývoj okresu Česká Lípa od roku 1848 do roku 1990*. 1. vyd. Česká Lípa: Státní okresní archiv, 1996. Str. 76

¹⁴⁰ d. c. SOVADINA, Miloslav. *Správní vývoj okresu Česká Lípa od roku 1848 do roku 1990*. 1. vyd. Česká Lípa: Státní okresní archiv, 1996. Str. 93

¹⁴¹ LINDNER, H. *Batovcův almanach: politický kalendář Republiky československé na rok 1923*. Praha: F. B. Batovec, 1923, roč. 31. Str. 246

¹⁴² LINDNER, H. *Batovcův almanach: politický kalendář Republiky československé na přestupný rok 1924*. Praha: F. B. Batovec, 1924, roč. 32. Str. 240

¹⁴³ HESS, František. *Batovcův almanach: politický kalendář Republiky československé na rok 1927*. Praha: F. B. Batovec, 1927, roč. 35. Str. 278

¹⁴⁴ *Adreßbuch der Stadt B. Leipa*. Haida: 1928. Str. 2

¹⁴⁵ HESS, František. *Batovcův almanach: politický kalendář Republiky československé na rok 1929*. Praha: F. B. Batovec, 1929, roč. 37. Str. 238

¹⁴⁶ ONDRÁČEK, Otto. *Batovcův almanach: politický kalendář Republiky československé na rok 1937*. Praha: F. B. Batovec, 1936, roč. 43. Str. 184

I v roce 1938 byla Česká Lípa sídlem krajského soudu, pod nějž spadaly soudy ve Cvikově, České Lípě, České Kamenici, Českém Dubu, Dubé, Lipové, Mimoni, Novém Boru, Rumburku, Šluknově a Varnsdorfu.¹⁴⁷

7.1 Soud – Česká Lípa

Nejprve soud sídlil v budově novorenesanční radnice z roku 1823, mimo jiné budova sloužila i jako spořitelna.

Po roce 1850, když se Česká Lípa stala jedním z krajských měst v Čechách, a od 27. května 1850 i sídlem krajského soudu, bylo třeba pro tuto instituci najít vhodné prostory.¹⁴⁸ I přesto, že roku 1855 Česká Lípa přestala být krajským městem, sídlo krajského soudu bylo ve městě ponecháno.

Před samotným zahájením činnosti soudu bylo potřeba zajistit administrativní věci, jako bylo například šetření komisí, statistiky o městě a jeho obyvatelích apod. Byl sestaven také například seznam zaměstnanců a jejich dosažená kvalifikace. V době určování sídla soudu byla v České Lípě podepisována petice obyvatelstva za to, aby byla Česká Lípa zvolena jako sídlo krajského soudu.

Pro Krajský soud byla určena budova bývalé kartounky. Ta byla zakoupena od Emanuela Müllera roku 1856, do té doby za budovy bylo placeno nájemné. Budova potřebovala rekonstrukci a jisté úpravy. Na tyto nutné zásahy byl sestaven rozpočet, tzv. rozpočet na adaptaci Müllerových domů (kartounky)¹⁴⁹, jako byla výmalba, příčky, zbudování toalet apod.), též byl zhotoven rozpočet na adaptaci hostince U Vévody zákupského, kde probíhaly porotní zasedání, a na úpravu vězení. Věznice během své existence prošla mnoha úpravami, bylo ji třeba rozšiřovat a rekonstruovat. Na samotnou výstavbu byl zhotoven plán, dle kterého byla vybudována. Porotní sál soudu v budově u Vévody zákupského prošel též úpravami.¹⁵⁰

¹⁴⁷ SOVADINA, Miloslav. *Správní vývoj okresu Česká Lípa od roku 1848 do roku 1990*. 1. vyd. Česká Lípa: Státní okresní archiv, 1996. Str. 106

¹⁴⁸ Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Archiv města České Lípy, Inv. III., kart. č. 535

¹⁴⁹ Č. p. 679, dnes Moskevská ulice, sídlo Praktické školy.

¹⁵⁰ Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Archiv města České Lípy, Inv. III., kart. č. 535

Prostory Krajského soudu se postupem času stávaly nevyhovujícími a tak na schůzi městského zastupitelstva dne 12. června roku 1891 došlo k výběru místa, kde by mělo dojít k výstavbě nového sídla pro soud. Z třech navrhovaných variant možného umístění soudu byla vybrána varianta, kdy soud měl být umístěn u Dolnolibchavské¹⁵¹ silnice. Na tomto místě původně stával dvorec augustiniánského kláštera s nadačním dvorem pro výchovu chlapců v péči kláštera a takzvaná Gürtlerova kaple. Základní kámen budovy byl položen 9. října roku 1896. Do provozu byla stavba uvedena o několik let později, a to 18. září roku 1898, vysvěcením kaple v budově věznice. Komplex budov soudu a věznice byl vybudován dle návrhu architektů Moritze Hinträgera a Karla Hinträgera z Vídně.

Budova soudu a věznice byla oddělena vysokou zdí a bránou, která již v současné době neexistuje. „*Objekt byl projektován jako dvoupatrový rozlehlý palác o dvou částech, mezi nimiž stojí reprezentační porotní síň. Čtyřkřídlá uzavřená vlastní budova soudu a za ní severně stojící budova věznice má půdorys ve tvaru mělkého písmene E.*“¹⁵² Budova soudu je rozčleněna na čtyři hranolové věže. Stavbu provedla firma z Mimoně – Josef Schneider. Na stavbě se však podílely i firmy z Prahy či Vídně. Celková cena za stavbu byla 450.000 zlatých. Uprostřed na vrcholku budovy je sousoší z dílny Richarda Kauffungena z Vídně. Socha stála 4.500 zlatých. Jedná se o tři postavy. Postava Spravedlnosti, která sedí na stoličce s mečem a zákoníkem mezi Nevinností a Viníkem v řetězech. Po rekonstrukci budovy, která byla provedena v roce 2002, bylo sousoší nahrazeno replikou a originál byl uložen do depozitáře.¹⁵³

V těsné blízkosti komplexu soudu a věznice začala být budována Wallensteinstraße¹⁵⁴. Skládala se z bytových domů, které byly zprvu stavěny pro zaměstnance krajského soudu. V ulici však bydlel například i advokát působící v České Lípě Dr. Josef Katzwendel.

Součástí komplexu budov byla již výše zmíněná budova věznice. Například v roce 1929 byl zaměstnán u Krajského soudu v České Lípě jeden velitel dozorců

¹⁵¹ Dnešní Děčínská ulice.

¹⁵² d. c. in PANÁČEK, Michal – PANÁČEK, Jaroslav. *Historismus a secese v České Lípě (1880 – 1910)*. 1. vyd. Česká Lípa: Vlastivědný spolek Českolipska, 2014. Str. 38

¹⁵³ PANÁČEK, Michal – PANÁČEK, Jaroslav. *Historismus a secese v České Lípě (1880 – 1910)*. 1. vyd. Česká Lípa: Vlastivědný spolek Českolipska, 2014. Str. 38 – 39

¹⁵⁴ Dnešní Arbesova ulice

vězňů, šest dozorců vězňů a jedna dozorkyně vězňů.¹⁵⁵ Pro srovnání v roce 1923 bylo zaměstnáno u Krajského soudu v České Lípě šest naddozorců vězňů, čtyři dozorců vězňů, jeden soudní zřízenec a jedna dozorkyně vězňů.¹⁵⁶ V období první Československé republiky sloužili ve věznici čeští dozorců, v některých případech se jednalo o bývalé legionáře.¹⁵⁷

7.2 Jakub Arbes – tiskový proces

Spisovatel a novinář Jakub Arbes se do historie České Lípy zapsal roku 1873, kdy byl odsouzen za tiskové delikty a byl vězněn necelých 14 měsíců v českolipské věznici.

Státní návladní Jan Rap sestavil pro rakouskou justici speciální opatření a to takové, že porotní soudy pro přečiny proti tiskovému zákonu mohly být delegovány před porotu v jiných městech. Porota bývala obvykle vybírána z občanů, kteří poté posuzovali spoluobčanovu vinu. V tomto případě však měli lidé vybraní do poroty posuzovat člověka, který nebyl z jejich okolí ani tam nepůsobil.

Rakouské soudní orgány totiž nabyly dojmu, že české poroty v českých zemích v tiskových procesech takřkajíc nadržují obviněným. Tomu chtěly zamezit tak, že českého obviněného postavily před německou porotu. Proto byl Jakub Arbes souzen před soudem v České Lípě.¹⁵⁸

Jakub Arbes působil v Národních listech, do kterých sám přispíval a také byl jejich odpovědným redaktorem. Musel tedy pykat i za články, které sám nenapsal. Předvolán k soudnímu jednání byl Jakub Arbes celkem pětkrát, avšak fyzicky se nedostavil, nechal se zastupovat svým obhájcem. Jednání probíhalo v porotním sále U Vévody zákupského. Během procesů byl postupně Jakub Arbes odsouzen vždy k několika měsícům, takže celkový trest činil 13 měsíců a 3 týdny.

¹⁵⁵ HESS, František. *Batovcův almanach: politický kalendář Republiky československé na rok 1929*. Praha: F. B. Batovec, 1929, roč. 37. Str. 238

¹⁵⁶ LINDNER, H. *Batovcův almanach: politický kalendář Republiky československé na rok 1923*. Praha: F. B. Batovec, 1923, roč. 31. Str. 246

¹⁵⁷ Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě, rozhovor s Mgr. Ladislavem Smejkaem

¹⁵⁸ Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě, rozhovor s Mgr. Ladislavem Smejkaem

K výkonu trestu Jakub Arbes nastoupil taktéž v České Lípě a to 24. září 1873. Trest vykonával v budově soudu, jehož součástí byla i věznice.¹⁵⁹ Během věznění mohl Jakub Arbes číst knihy i denní tisk. Svě ženě Josefíně posílal z vězení dopisy, které aniž by prošly kontrolou, nosila na poštu služebná žalářníka. Jelikož byl Jakub Arbes bezproblémovým vězněm, byly mu umožněny i každodenní vycházky.

Propuštěn byl 15. října roku 1874.¹⁶⁰

¹⁵⁹ Na budově je v současné době umístěna pamětní deska

¹⁶⁰ Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě, rozhovor s Mgr. Ladislavem Smejkalem

8. Vývoj notářství na Českolipsku v letech 1848 - 1938

V souvislosti s výnosem č. 187/1851 Říšského zákoníku ministerstva spravedlnosti ze dne 13. srpna roku 1851 začalo fungovat v obvodu Českolipského krajského soudu šest notářství. Českolipsko bylo obklopeno několika dalšími obvody notářství, a to obvodem mladoboleslavským, jež tvořilo devět notářství, obvodem litoměřickým, jež tvořilo šest notářství a obvodem libereckým, jež tvořilo pět notářství. Celá organizace prošla různými vývojovými změnami. Od roku 1850 patřily pod krajský soud v České Lípě notářské okr. Česká Lípa, Cvikov, Česká Kamenice, Nový Bor, Lipová, Šluknov, Varnsdorf. Roku 1869 k těmto připadla z mladoboleslavského okrsku Mimoň a Dubá. Mladoboleslavskému okrsku tak zůstaly obce spadající pod notariát v Bělé pod Bezdězem. Součástí notářství v Jablonném v Podještědí, které spadalo pod Liberec, jsou i některé obce z dnešního Liberecka. Obce jihozápadní části českolipského okresu, které byly součástí notářství v Ústěku, zůstaly až do roku 1949, kdy nastala reorganizace notářství pod taktovkou Litoměřického krajského soudu.¹⁶¹

Součástí každého krajského soudu bylo ustanoveno notářské kolegium. Notářská kolegia byla zpravidla sjednocována po dvou v jednu notářskou komoru, při které byl veden archiv písemností týkajících se notářství. Notářská komora měla za úkol vést organizační i osobní věci notářů, kteří byli součástí jejího obvodu. Pro oblast Českolipska byla vytvořena Českolipsko-liberecká komora, přičemž ve druhé polovině 19. století převažoval v Českolipsko-liberecké komoře vliv samotné České Lípy, který byl patrný i z názvu komory. Prezident komory býval volen z řady českolipských notářů. Koncem 19. století dochází k obratu, kdy postupně získává převahu Liberec, a v souvislosti s tím se začíná užívat spojení Liberecko-českolipská komora či jen zkráceně Liberecká notářská komora, i když je to stále spojení oblastí dvou soudů – České Lípy i Liberce.

Zprvu je v kolegiu pro Českou Lípu pět notářů, avšak v osmdesátých letech se jejich počet zvyšuje. Liberecké kolegium mělo ke svým ze sedmi notářských

¹⁶¹ Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Inventář – Notářství

obvodů poměrnou částí tři až pět členů. Členové komory, kterých zpravidla bývalo sedm, byly též členy kolegií ve svých krajích, nikoli však naopak.¹⁶²

Spisovna, která měla za úkol shromažďovat písemnosti týkající se práce obou spojených komor, vznikla v nově vystavěné budově Libereckého krajského soudu od roku 1877. Byla snaha o sjednocení systému ukládání materiálů. Materiály, které vznikly před rokem 1877, byly z velké části zničeny a ztraceny, neboť organizace justice byla značně neustálená.

Když bylo Českolipsko i Liberecko zabráno, zvětšil se okrsek liberecké notářské komory (od listopadu 1938). K notariátům již seskupeným pod okrsek (Česká Lípa, Česká Kamenice, Dubá, Cvikov, Frýdlant, Chrastava, Jablonec nad Nisou, Liberec, Jablonné v Podještědí, Lipová, Mimoň, Nové Město pod Smrkem, Rumburk, Nový Bor, Šluknov, Tanvald, Varnsdorf) přibyly notariáty měst Broumov, Český Dub, Hostinné, Králíky, Maršov u Trutnova, Křinice u Broumova, Rochlice, Rokytnice, Vrchlabí, Trutnov, Žacléř. Říšské předpisy začaly udávat směr, tudíž dle předpisu vydaného 13. listopadu 1937 se měl krýt obvod notářských komor s obvodem příslušného zemského soudu, a tak bylo stanoveno, že bude zřízena notářská komora pro obvod zemského soudu sídlícího v Litoměřicích, místo všech dosavadní na okupovaném území. Sídlem se stalo město Cheb. Písemnosti byly však i nadále přijímány do spisovny v Liberci, kde byly uchovány až do roku 1945.¹⁶³

Než nastaly výše uvedené změny, byl v platnosti notářský řád ustanovený zákonem ze dne 25. července roku 1871 (č. 75 Říšského zákoníku), který vycházel z prvního notářského řádu zveřejněného patentem ze dne 29. září 1850 (č. 366 Říšského zákoníku s účinností ode dne 1. října roku 1851 výnosem ministerstva spravedlnosti č. 187/1851 a pozměněného císařským patentem ze dne 21. května 1855 (č. 95/1855 Říšského zákoníku) a s platností ode dne 1. srpna 1855.

V nejstarším notářském řádu, který byl členěn do sedmnácti kapitol, byly popsány úkoly notářů, předpisy o vedení notářské kanceláře, ustanovení o notářských komorách a úředním dozoru nad notáři, podmínky způsobilosti k výkonu profese apod. Každý notář, který nastoupil do funkce, získal přidělený určitý okres. Součástí

¹⁶² Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Inventář – Notářství

¹⁶³ Tamtéž

notářského povolání bylo i soudní komisařství. To bylo notáři ukládáno povinně místně příslušným soudem. V této funkci notáři prováděli různé úkony s projednáváním pozůstalostí, úmrtní zápisy, soudní dražby týkající se movitých věcí (nesporná i sporná řízení), soudní odhady, revize sirotčích důchodů apod. Působnost notářů byla rozdělena na působnost úřední a neúřední, přičemž působnost úřední byla dále dělena na úřední samostatnou a úřední státem svěřenou.

V činnosti, která byla notářům svěřena státem, vystupovali jako soudní komisaři. Notářský řád umožňoval notářům působení jako obhájcům v řízení trestních, jako zástupců nebo zmocněnců stran v některých druzích řízení sporného či působení jako tlumočníci. Notáři mohli též přijímat do úschovy listiny, peníze, cenné papíry a dokumenty, které měly spojitost s notářskými listinami.¹⁶⁴

Nevýlučnou činností notářskou (mohl vykonávat i soud) byly například tyto úkony:

- legalizace podpisů
- ověřování překladů
- sepisování posledních pořízení
- vidímace opisů

Výlučnou činností notářskou byly například tyto úkony:

- svatební smlouvy
- smlouvy týkající se věna
- právní jednání slepců, analfabetů a hluchoněmých
- majetkové mezimanželské smlouvy

Další úkony, které mohli notáři provádět:

- osvědčení skutečných událostí

¹⁶⁴ Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Inventář – Notářství

- sepisování protestů týkající se obchodních papírů
- vyhotovení opisů, výtahů, snímků a osvědčení z notářských listin
- osvědčení usnesení valných hromad
- osvědčení o prohlášení, které chtěl někdo učinit pro jinou osobu
- osvědčení doby, kdy byla ta která listina předložena notáři
- osvědčení okolností, zda je někdo naživu

Po skončení činnosti každého notáře, který náležel k určitému okrsku českolipského okresu, byly všechny jeho písemnosti protokolárně převzaty do notářského archivu tj. do již výše zmíněné budovy soudu v Liberci. V archivu bylo každé písemnosti přiděleno tzv. přírůstkové číslo, kterým byla označena kniha i jednotlivé svazky. Zprvu při založení spisovny v roce 1877 bylo vše tříděno abecedně.

V případě, že notář odcházel na odpočinek či přecházel na jiné místo působení, připravil všechny materiály a písemnosti týkající se jeho funkce k datu odchodu či přemístění. Pokud zemřel náhle, bylo nutné jeho písemnosti uspořádat.

Základní knihou notářskou bylo repertorium tj. notářský rejstřík, který čísloval všechny spisy dle pořadí bez ohledu na rok a knihu. Spisy, které měly souvislost s výkonem funkce soudního komisaře, byly ponechávány jako součást všech písemností, ačkoli byla snaha, aby tyto věci byly vedeny odděleně od všech ostatních písemností notáře. Součástí repertoria byl i pomocný rejstřík neboli abecední index, kde byl jmenný seznam osob, které si u notáře uložily poslední vůli. Též byl tvořen seznam osob, které měly konkurs na jmění nebo byly pod poručenstvím (šílenství, marnotratnost apod.). Zřizovaly se evidenční knihy, aby se zdokonalila přehlednost těchto záznamů.¹⁶⁵

Naneštěstí v Liberecké spisovně bylo prováděno mnoho skartací, kdy byly vyřazeny písemnosti týkající se různých poplatků za úřední výkon a některých směnečných knih. Do začátku druhé světové války byly písemnosti uspořádány

¹⁶⁵ Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Inventář – Notářství

v takřka nezměněném stavu, archiv zůstal zachován na stejném místě i za okupace, avšak po skončení druhé světové války bylo mnoho věcí skartováno.¹⁶⁶

8.1 Notářské okrsky - Českolipsko

Česká Lípa

Jedním z okrsků na Českolipsku bylo notářství Česká Lípa (1852 – 1945). Působilo pro českolipský soudní okres a náleželo pod kolegium v České Lípě – do obvodu Českolipsko-liberecké notářské komory. Mezi notáře působící zde patřili:

- od roku 1852 do roku 1853 dr. Ludwig Hirschmann
- od roku 1857 do roku 1868 dr. Anton Schmeykal
- od roku 1868 do roku 1871 dr. Wilhelm Höger
- od roku 1872 do roku 1900 Adolf Knötigen (Knötgen)
- od roku 1900 do roku 1912 Ernst Veit
- od roku 1912 do roku 1928 Anton Böhmer¹⁶⁷
- od roku 1928 do roku 1945 dr. Heindrich Gierth

Cvikov

Notářství Cvikov (1872 – 1945) působilo pro cvikovský soudní okres a náleželo pod kolegium v České Lípě – do obvodu Českolipsko-liberecké notářské komory. Mezi notáře působící zde patřili:

- od roku 1872 do roku 1877 dr. Max Obentraut
- od roku 1877 do roku 1895 dr. Anton Jahnel
- od roku 1895 do roku 1898 dr. Josef Hüttisch
- od roku 1898 do roku 1903 dr. Emanuel Gansl
- od roku 1903 do roku 1905 Karel Trieselt
- od roku 1905 do roku 1912 Max Béla

¹⁶⁶ Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Inventář – Notářství

¹⁶⁷ Roku 1913 byl notář Anton Böhmer zplnomocněn k pozemkoprávním transakcím velkostatku Nový Zámek, a to princeznou Marií Hohenlohe – Waldenburg – Schillingsfürst – Kaunitz (Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Archiv města České Lípy, Inv. IV.)

- od roku 1912 do roku 1919 dr. Franz Donth
- od roku 1919 do roku 1926 Karl Wessely
- od roku 1926 do roku 1929 dr. Josef Scholze
- od roku 1929 do roku 1945 dr. Wenzl Turnwald¹⁶⁸

Dubá

Notářství Dubá (1857 – 1945) působilo v dubském soudním okrese, který do roku 1869 náležel k okresu v Mladé Boleslavi tj. k notářské komoře v Praze, avšak poté připadl soudní okres Dubá pod krajský soud v České Lípě, ke kolegiu v České Lípě – do obvodu Českolipsko-liberecké komory. Mezi notáře působící zde patřili:

- od roku 1857 do roku 1889 dr. Alexandr Marx
- od roku 1889 do roku 1901 dr. Anton Fochtman
- od roku 1901 do roku 1904 Anton Köhler
- od roku 1904 do roku 1906 Filipp Flesch
- od roku 1906 do roku 1931 Karl Bitterlich
- od roku 1931 do roku 1945 dr. Alois Fiedler

Jablonné v Podještědí

Notářství Jablonné v Podještědí (1858 – 1945) působilo v jabloneckém soudním okrese, který náležel notářskému kolegiu v Liberci – do obvodu Českolipsko-liberecké komory. Mezi notáře působící zde patřili:

- od roku 1858 do roku 1864 Johann Paltra
- od roku 1864 do roku 1872 Josef Max
- od roku 1872 do roku 1887 Karl Härdlt
- od roku 1887 do roku 1902 Jindřich Nevečeřel¹⁶⁹

¹⁶⁸ NAVRÁTIL, Michal, *Adresář soudců v Čs. republice r. 1924*. Praha: vl. n., 1924.

¹⁶⁹ Jindřich Nevečeřel též působil u Krajského soudu v České Lípě, a to v letech 1877 až 1878 (Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Archiv města České Lípy, Inv. III., kart. č. 414)

- od roku 1902 do roku 1910 Franz Dufke
- od roku 1910 do roku 1918 Felix Kerl
- od roku 1918 do roku 1926 dr. Franz Donth
- od roku 1926 do roku 1945 dr. Josef Wanka

Mimoň

Notářství Mimoň (1859 – 1945) působilo v mimoňském soudním okrese, který do roku 1868 náležel k okresu v Mladé Boleslavi tj. k notářské komoře v Praze, avšak poté připadl soudní okres Mimoň pod krajský soud v České Lípě, ke kolegiu v České Lípě – do obvodu Českolipsko-liberecké komory. Mezi notáře působící zde patřili:

- od roku 1859 do roku 1963 Karel Nadler
- od roku 1863 do roku 1877 Felix Höfert
- od roku 1877 do roku 1889 Richard Müller
- od roku 1889 do roku 1898 Ferdinand Ries
- od roku 1898 do roku 1935 Franz Rössler
- od roku 1935 do roku 1945 dr. Otto Hüttl

Nový Bor

Notářství Nový Bor (1852 – 1945) působilo pro novoborský soudní okres a náleželo pod kolegium v České Lípě – do obvodu Českolipsko-liberecké notářské komory. Mezi notáře působící zde patřili:

- od roku 1852 do roku 1887 Josef Gellert
- od roku 1887 do roku 1911 Franz Schiffner
- od roku 1911 do roku 1945 Pius Spanel¹⁷⁰

¹⁷⁰ Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Inventář – Notářství

9. Vývoj advokacie na Českolipsku v letech 1848 – 1938

„Biografické údaje o advokátech lze primárně najít v osobních spisech advokátů, část spisů advokátů působících v Čechách je uložena v matrice České advokátní komory. Jedná se o torzo, z něhož postupně zmizely spisy většiny židovských advokátů, odsunutých německých advokátů a významných advokátů činných v politice či advokátní samosprávě.“¹⁷¹

Výše uvedený citát plně vystihuje situaci, která bohužel zahrnuje i oblast České Lípy, neboť Česká Lípa se jako město ležící velmi blízko hranic s Německem ocitlo takřka v centru dění, protože leželo v pohraniční oblasti.

Situace týkající informací o židovských advokátech je též žalostná, neboť se autorce této práce nepodařilo získat žádné informace například o židovském advokátovi Vilému Austerlitzovi¹⁷², který působil v České Lípě minimálně po dobu patnácti let jako advokát,¹⁷³ kromě informace, že bydlel v ulici Schloßgasse 48.¹⁷⁴

Vývoj advokacie na Českolipsku byl odrazem všeobecného vývoje advokacie v zemi. Díky advokátnímu řádu ze srpna roku 1849 byla zrušena zásada numerus clausus a právo jmenovat advokáty měl ministr spravedlnosti, a to na návrh advokátní komory. Při výběru a rozhodování o jmenování nového advokáta měla hrát hlavní úlohu délka přípravné praxe, výsledky studia apod. *“Přednostně však často byli vybíráni kandidáti advokacie, kteří měli dobré kontakty s vládními kruhy, vedením advokátní komory nebo vrchního zemského soudu a byli považováni za spolehlivé osoby.“¹⁷⁵* Advokátní řád z roku 1868 definitivně zakotvil zásadu volného přístupu k advokacii v rámci zákonem daných podmínek. Dle advokátního řádu z roku 1848 byl advokát oprávněn vykonávat činnost po zápisu do seznamu

¹⁷¹ d. c. BALÍK, Stanislav in BALÍK, Stanislav a kol. *Dějiny advokacie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Česká advokátní komora ve spolupráci s Národní galerií, 2009. Str. 223 - 224

¹⁷² LINDNER, H. *Batovcův almanach: politický kalendář Republiky československé na rok 1923*. Praha: F. B. Batovec, 1923, roč. 31. Str. 314

¹⁷³ ONDRÁČEK, Otto. *Batovcův almanach: politický kalendář Republiky československé na rok 1937*. Praha: F. B. Batovec, 1936, roč. 43. Str. 256

¹⁷⁴ *Adreßbuch der Stadt B. Leipa*. Haida: 1928. Str. 35

¹⁷⁵ d. c. RÁJA, Martin in RÁJA, Martin. *V čele občanských elit*. Brno: Matice moravská, 2015. Str. 19

advokátů.¹⁷⁶ Seznam advokátů byl veden jednotlivými advokátními komorami. Českolipsko spadalo pod advokátní komoru v Praze.

Pravidlo zápisu advokátů do seznamu vedeného u advokátních komor setrvalo i v dalších letech. Advokáti působící v oblasti severu země byli taktéž zapsáni v seznamu advokátů, a to při advokátní komoře v Praze. Advokátní komora byla organizačním útvarem, který sdružoval osoby se společným stavovským zájmem. Nad advokací vykonával dohled ministr spravedlnosti.¹⁷⁷ „V letech 1869 – 1918 zněl oficiální název Advokátní komora v království Českém a od vzniku první Československé republiky Advokátní komora v Čechách.“¹⁷⁸

Například v roce 1922 byly advokáty působícími v České Lípě tito:

- JUDr. Vilém Austerlitz
- JUDr. Karel Beck, který bydlel v ulici Wiedenstraße 306¹⁷⁹
- JUDr. Vilém Miegler
- JUDr. Alfred Müller
- JUDr. Otto Löwy, který bydlel v ulici Wallensteinstraße 403¹⁸⁰
- JUDr. M. Kriegelstein
- JUDr. Isidor Oestreiche
- JUDr. Josef Rosenfeld
- JUDr. Bohdan Schönfeld
- JUDr. K. Spritzer, který bydlel na adrese Schmeykalstraße 22¹⁸¹
- JUDr. Ad. Weiss, který žil na adrese Marktplatz 130¹⁸²

V okolí České Lípy působil například v Dubé JUDr. Adolf Krügner, či v Novém Boru JUDr. Bedřich Fritsch.¹⁸³

¹⁷⁶ VOJÁČEK, Ladislav – SCHELLE, Karel – KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. Str. 257

¹⁷⁷ VOJÁČEK, Ladislav – SCHELLE, Karel – KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. Str. 322

¹⁷⁸ d. c. BALÍK, Stanislav in BALÍK, Stanislav a kol. *Dějiny advokacie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Česká advokátní komora ve spolupráci s Národní galerií, 2009. Str. 199

¹⁷⁹ *Adreßbuch der Stadt B. Leipa*. Haida: 1928. Str. 36

¹⁸⁰ *Adreßbuch der Stadt B. Leipa*. Haida: 1928. Str. 84

¹⁸¹ *Adreßbuch der Stadt B. Leipa*. Haida: 1928. Str. 112

¹⁸² *Adreßbuch der Stadt B. Leipa*. Haida: 1928. Str. 130

V roce 1928 působili v České Lípě pánové JUDr. Vilém Austerlitz, JUDr. Karel Beck, JUDr. Max Kriegelstein, JUDr. Otto Löwy, JUDr. Vilém Mieggl, JUDr. Alfred Müller, JUDr. Josef Rosenfeld, JUDr. Bohdan Schönfeld, JUDr. Ad. Schrötter, JUDr. K. Spritzer a JUDr. Ad. Weiss. Z uvedeného vyplývá, že advokáti zpravidla působili na jednom místě delší dobu.¹⁸⁴ Toto potvrzuje například i skutečnost, že v roce 1931 působili v České Lípě a okolí až na malé výjimky ti samí advokáti (k advokátům působícím v České Lípě přibyl JUDr. Rudolf Eiselt či JUDr. Jan Lugsch, naopak přestal působit JUDr. K. Spritzer).¹⁸⁵

V okolí České Lípy působil delší dobu například mimošský advokát JUDr. Otto Horner, novoborský JUDr. Bedřich Fritsch, cvikovský advokát JUDr. Hugo Löw či českokamenický advokát JUDr. Eduard Büngener.

Pro srovnání například v roce 1936 působili v České Lípě jako advokáti JUDr. Austerlitz, JUDr. Beck, JUDr. Kriegelstein, JUDr. Löwy, JUDr. Mieggl, JUDr. Müller a JUDr. Weiss, ke kterým přibyli JUDr. Bruche O., JUDr. Ehrlich R., JUDr. Heller V.¹⁸⁶, JUDr. Eiselt R.¹⁸⁷, JUDr. Lindner E., JUDr. Lugsch J., JUDr. Schaurek R., JUDr. Schrötter A., JUDr. Töpper J. a JUDr. Wölfl J.¹⁸⁸

V blízkosti budovy soudu se nacházela ulice s názvem Wiedenstraße.¹⁸⁹ V této ulici na jejím konci (konec bližší k budově soudu) již v současné době nestojí tři původní domy. Jeden z těchto domů si nechal postavit místní advokát JUDr. Karl Weissberger. Po něm v domě od poloviny třicátých let devatenáctého století sídlil taktéž advokát, a to JUDr. Karl Beck. Ve vedlejší domě sídlil další advokát, a to JUDr. Max Kriegelstein.¹⁹⁰

¹⁸³ LINDNER, H. *Batovcův almanach: politický kalendář Republiky československé na rok 1923*. Praha: F. B. Batovec, 1923, roč. 31. Str. 343 - 344

¹⁸⁴ HESS, František. *Batovcův almanach: politický kalendář Republiky československé na rok 1928*. Praha: F. B. Batovec, 1928, roč. 36. Str. 372

¹⁸⁵ HESS, František. *Batovcův almanach: politický kalendář Republiky československé na rok 1931*. Praha: F. B. Batovec, 1931, roč. 39. Str. 384

¹⁸⁶ NAVRÁTIL, Michal, *Adresář soudců v Čs. republice r. 1924*. Praha: vl. n., 1924.

¹⁸⁷ NAVRÁTIL, Michal, *Adresář soudců v Čs. republice r. 1924*. Praha: vl. n., 1924.

¹⁸⁸ ONDRÁČEK, Otto. *Batovcův almanach: politický kalendář Republiky československé na rok 1937*. Praha: F. B. Batovec, 1936, roč. 43. Str. 256

¹⁸⁹ Dnešní ulice Paní Zdislavy

¹⁹⁰ Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě, rozhovor s Mgr. Ladislavem Smejkaem

10. Významní představitelé soudnictví, notářství a advokacie na Českolipsku

Součástí desáté kapitoly jsou ti představitelé, o kterých se podařilo dohledat více než pouhou informaci o tom, že v určitém období působili v oblasti Českolipska. Jedná se o výběr jak z oblasti soudnictví, tak i advokacie a notářství. Vybraní představitelé jsou s Českou Lípou spjati například tím, že se v České Lípě nebo jejím blízkém okolí narodili, že zde během života působili či zanechali určitou stopu v historii města, případně v České Lípě nebo jejím okolí zemřeli.

10.1 Jakob Altschul

Jakob Altschul se narodil dne 14. února roku 1843 v České Lípě a zemřel ve Vídni dne 6. dubna roku 1940. Navštěvoval augustiniánské gymnázium v České Lípě. Roku 1863 odešel do Vídně, kde absolvoval studium práv a poté se stal advokátem. Ve Vídni pracoval jako dvorní a soudní advokát. V roce 1881 se oženil s Bertou Steinher a o rok později se jim narodil syn Gottlieb Ferdinand.

V roce 1874 napsal Jakob Altschul dílo s názvem *Der Geist des hohen Liedes. Geschichte, Kritik und Uebersetzung*. O dva roky později napsal lyricko-epickou báseň s názvem *Nicht um eine Krone*. Jakob Altschul se věnoval také psaní kritiky a překladům. Psal odbornou právnickou literaturu a poznámky k zákonům.¹⁹¹

Nicht um eine Krone!

Sulamit. Mein Herz hab'ich verloren,

Ich weiss nicht wo, nicht wann;

Das hat, weiss Gott, gefunden

Ein kühner, wilder Mann.

Der will den Fund nicht lassen,

Hält ihn in sich'rer Hut,

¹⁹¹ SEKYRA, Marek – SIMM, Otakar – CIDLINA, Tomáš. *Ploučnické květy: Antologie německy píšících autorů z Českolipska (19. století a 1. polovina 20. století) = Polzenblumen: Anthologie deutschsprachiger Autoren aus Böhmischem Leipa und Umgebung (19. Jahrhundert und 1. Hälfte des 20. Jahrhunderts)*. 1 vyd. Liberec: Krajská vědecká knihovna v Liberci, 2015. Str. 47

*Kein Flehen hilft, kein Bitten
und keine Thränenflut.*

*So muss ich immer suchen
den wilden, lieben Mann,
Weil ohne Herz ich nimmer
Leben, lieben kann!*¹⁹²

10.2 Ferdinand Bartel

JUDr. Ferdinand Bartel působil v České Lípě jako starosta v letech 1885 – 1895. Za jeho působení v úřadu Česká Lípa získala vlastní vodovodní řad. Roku 1895 za vydatné pomoci Ferdinanda Bartela byla postavena dívčí škola a o šest let později i škola chlapecká. Během jeho funkčního období byl také roku 1898 dostavěn palác Krajského soudu.¹⁹³

Ferdinand Bartel byl jedním ze členů výboru pro výstavbu pomníku na památku Dr. Franze Schmeykala v České Lípě - Der Ausschuss zur Errichtung eines Denkmals für Dr. Franz Schmeykal in Leipa. Spolu s Dr. Bartelem byl členem výboru například Dr. Philipp Knoll, profesor na německé univerzitě v Praze a také člen spolku Německé Casino v Praze,¹⁹⁴ průmyslník Josef Sobotka z Prahy, bankéř z České Lípy Leopold Hammerschlag, městský rada v České Lípě Josef Kutzer, městský rada v České Lípě Ferdinand Posselt či Dr. Josef Katzwendel, advokát působící v České Lípě a další.¹⁹⁵

Ferdinand Bartel byl vlastníkem domu z roku 1882, který byl vystavěn na okraji městského parku.¹⁹⁶ Rodina Bartelů vlastnila dům až do druhé světové války. Po ní byl dům připojen ke kostelíku, který byl v blízkosti domu postaven roku 1928

¹⁹² d. c. in SEKYRA, Marek – SIMM, Otokar – CIDLINA, Tomáš. *Ploučnické květy: Antologie německy píšících autorů z Českolipska (19. století a 1. polovina 20. století) = Polzenblumen: Anthologie deutschsprachiger Autoren aus Böhmischem Leipa und Umgebung (19. Jahrhundert und 1. Hälfte des 20. Jahrhunderts)*. 1 vyd. Liberec: Krajská vědecká knihovna v Liberci, 2015. Str. 48

¹⁹³ SMEJKAL, Ladislav. *Kapesní průvodce galerií českolipských starostů*. Česká Lípa: ORMI, MÚČL.

¹⁹⁴ COHEN, Gary. *The Politics of Ethnic Survival. Germans in Prague, 1861 – 1914*. Second edition. West Lafayette, Indiana: Purdue University Press, 2006. Str. 103

¹⁹⁵ Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Archiv města České Lípy, Inv. III., kart. č. 413, č. 428

¹⁹⁶ Dnešní ulice Roháče z Dubé

jako kostel evangelické církve. Dnes dům slouží jako fara a kostel je ve správě Církve československé husitské.¹⁹⁷

10.3 Franz Bauer, šlechtic von Skallheim

Narodil se 2. září 1824 na Hrubé Skále a zemřel 17. června 1907 na Smíchově. Měl manželku jménem Marie Františka a dva syny. První syn Robert byl doktorem práv, druhý syn Oskar byl lékařem.¹⁹⁸ Franz Bauer obdržel dne 26. dubna 1887 Řád železné koruny III. třídy, a to za zásluhy při zakládání pozemkových knih. Nobilitace Nejvyšším rozhodnutím ze dne 8. listopadu 1893, predikát „von Skallheim“. Do služby vstoupil roku 1847. Auskultantem se stal roku 1850. Radou zemského soudu se stal roku 1868 a radou vrchního zemského soudu o čtyři roky později.

Působil například od roku 1855 u Krajského soudu v Písku a od roku 1868 byl státním návladním v České Lípě. Poté od roku 1871 působil u Zemského soudu v Praze. Od roku 1881 působil u Krajského soudu v České Lípě a roku 1897 byl penzionován.¹⁹⁹

10.4 Alexandr Blahout

Alexandr Blahout se narodil 15. března 1852 v Budyni nad Ohří a zemřel 1. října 1910 v Mostě.²⁰⁰ Byl státním návladním v VI. hodnostní třídě. Do služby vstoupil roku 1877, roku 1878 se stal auskultantem. „*Auskultant (z lat.), titul soudních úředníků do služby státní vstoupivších, než dosáhnou hodnosti adjunkta, kteří buď prakticky ke zkoušce soudcovské se připravují, aneb ji vykonavše pomáhají v soudnictví v týchž funkcích jako adjunkti.*“²⁰¹ Soudním adjunktem se stal roku 1884, substitut státního návladního se stal roku 1895, V roce 1897 se stal radou zemského sněmu (Landesgerichtsrat). O dva roky později se Alexandr Blahout stal

¹⁹⁷ Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě, rozhovor s Mgr. Ladislavem Smejkallem

¹⁹⁸ Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Archiv města České Lípy, Inv. III., kart. č. 414

¹⁹⁹ STUPKOVÁ, Marie – KLEČACKÝ, Martin. *Slovník představitelů soudní správy v Čechách v letech 1849 – 1918*. Praha: Národní archiv, Masarykův ústav a ústav AV ČR, v. v. i., 2015. Str. 55

²⁰⁰ *Národní politika*. 2. října 1910, roč. 28, č. výtisku 271

²⁰¹ d. c. OTTO, Jan in OTTO, Jan. *Ottův slovník naučný: Illustrovaná encyklopædie obecných vědomostí*. Praha: J. Otto, 1889. Svazek 2, str. 1056

státním návladním (Staatsanwalt), státním návladním v šesté hodnostní třídě se stal 13. června roku 1909.²⁰²

Alexandr Blahout začínal u Krajského soudu v Litoměřicích, během svého aktivního působení vystřídal několik působišť, jako například Okresní soud v Uhlířských Janovicích (1884), Okresní soud v Děčíně apod. Od roku 1895 působil jako státní návladní v Chrudimi a o dva roky později, v roce 1897 začal působit u Krajského soudu v České Lípě.

10.5 Eduard Brehm

Eduard Brehm byl radou vrchního zemského sněmu, narodil se 20. října 1850 a zemřel 17. června roku 1910. Měl syna Eduarda, který byl doktorem práv a působil jako soudní úředník.²⁰³

Eduard Brehm začínal roku 1873 jako auskultant, roku 1876 se stal soudním adjunktem a poté radním tajemníkem. Roku 1897 se stal radou zemského soudu a o deset let později radou vrchního zemského soudu.

Působil nejprve na Obchodním soudu (Handelsgericht) v Praze, poté od roku 1876 u Okresního soudu v Rumburku a Okresního soudu ve Varnsdorfu. Od roku 1882 působí u Krajského soudu v České Lípě a o rok později u Okresního soudu (Bezirksgericht) v Lipové (Hanšpach). O tři roky později se přesouvá ke Krajskému soudu v Litoměřicích. Před rokem 1910, kdy byl penzionován, působí ještě u Vrchního zemského soudu v Praze.²⁰⁴

10.6 Adrian Bröckl

Narodil se 13. března roku 1847 v Chomutově a zemřel 1. července 1927 v Chebu. Do služby vstoupil roku 1868. Roku 1883 se stal okresním soudcem (Bezirksrichter), o deset let později radou zemského soudu. Od 10. února 1899

²⁰² Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Archiv města České Lípy, Inv. III., kart. č. 414

²⁰³ HESS, František. *Batovcův almanach: politický kalendář Republiky československé na rok 1926*. Praha: F. B. Batovec, 1926, roč. 34. Str. 271

²⁰⁴ Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Archiv města České Lípy, Inv. III., kart. č. 414

působil jako rada vrchního zemského soudu a od 12. ledna 1901 působil jako viceprezident krajského soudu.²⁰⁵

Od začátku svého působení vystřídal Adrian Bröckl několik míst, kde působil. Mezi ně například patřil Krajský soud v Mostě, Okresní soud v Jáchymově, Okresní soud v Rumburku apod. Roku 1874 byl služebně přidělen ke Krajskému soudu v České Lípě, kde působil až do roku 1884. Poté až do doby svého penzionování v roce 1904 působil například u Okresního soudu v Bezručicích, Falknově či u Vrchního zemského soudu v Praze. Od roku 1888 byl předsedou Rozhodčího soudu bratrských pokladen revírního báňského úřadu ve Falknově.²⁰⁶

10.7 Josef Bukvaj

Josef Bukvaj se narodil dne 6. března 1867 v Radkově u Tábora a zemřel dne 19. srpna 1926 v Písku. Vystudoval gymnázium v Táboře a práva v Praze a ve Vídni. Před nástupem k soudu v roce 1897 krátce působil jako notářský koncipient ve Frenštátě, a též se zdržoval v Praze. Po nástupu k soudu byl jmenován adjunktem. Působil například v Českých Budějovicích či Táboře a poté i v Mimoni. Roku 1907 byl zvolen poslancem říšské rady.²⁰⁷

10.8 Alois Cvach

Narodil se 7. června 1860 ve Smidarech a zemřel 16. června 1944 v Brně. Jeho manželkou byla Gabriela Cvachová, rozená Mayerová (nar. 1878).

Působil jako substitut státního návladního od roku 1898, poté od roku 1907 jako státní návladní (Staatsanwalt) a jako první státní návladní od roku 1911. Od 17. ledna 1923 působil jako vedoucí první státní zástupce. Jako místa svého působení Alois Cvach vystřídal několik míst jako například od roku 1892 Okresní soud v České Kamenici. Penzionován byl roku 1929.²⁰⁸

²⁰⁵ Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Archiv města České Lípy, Inv. III., kart. č. 414

²⁰⁶ STUPKOVÁ, Marie – KLEČACKÝ, Martin. *Slovník představitelů soudní správy v Čechách v letech 1849 – 1918*. Praha: Národní archiv, Masarykův ústav a ústav AV ČR, v. v. i., 2015. Str. 57

²⁰⁷ NAVRÁTIL, Michal. *Almanach československých právníků*. Praha: vl. n., 1930. Str. 52 - 53

²⁰⁸ STUPKOVÁ, Marie – KLEČACKÝ, Martin. *Slovník představitelů soudní správy v Čechách v letech 1849 – 1918*. Praha: Národní archiv, Masarykův ústav a ústav AV ČR, v. v. i., 2015. Str. 77

10.9 Jindřich Černý

Jindřich Černý se narodil 17. března roku 1829 v Pelhřimově a zemřel 16. ledna 1907 v Písku.

Působil od roku 1857 jako soudní adjunkt, později jako substitut státního návladního a jako náměstek vrchního státního návladního (Stellvertreter des Oberstaatsanwaltes). Dne 7. srpna 1887 se stal prezidentem krajského soudu. Působil například u Zemského soudu v Záhřebu či od roku 1860 u Komitátního soudu ve Varaždinu. Od roku 1863 působil jako státní návladní v Plzni, od roku 1870 jako vrchní státní návladní v Praze. O rok později začal působit jako státní návladní v České Lípě. Během svého působení v České Lípě bydlel na adrese Frauenstrasse 26.²⁰⁹ Od roku 1887 působil u Krajského soudu v Písku a v roce 1897 byl penzionován.²¹⁰

10.10 Karl Danzer

Karl Danzer se narodil 6. listopadu 1844 v Radeníně a zemřel 22. května 1928 v Písku. Do služby vstoupil roku 1870, auskultantem se stal roku 1871. Od roku 1882 působil jako substitut státního návladního a v roce 1893 se stal rada zemského soudu. Dne 29. března 1902 se stává radou vrchního zemského soudu a o rok později viceprezidentem krajského soudu. V roce 1909 byl vyznamenán Řádem železné koruny III. třídy. Měl osm dětí a sňatek se svou druhou manželkou Terezií uzavřel v roce 1901.

Nejprve působil od roku 1872 u Krajského soudu ve Welsu, později u Okresního soudu v Žamberku a u Krajského soudu v Táboře. Roku 1882 začal působit jako státní návladní v České Lípě, a to roku 1883, kdy se přesunul ke Krajskému soudu v Písku. Poté ještě před odchodem do penze v roce 1910 působil u Krajského soudu v Mostě.²¹¹

²⁰⁹ ULLMANN, Anton. *Adress-Buch der Stadt Böhm. Leipa*. Böhm. Leipa: 1880. Str. 56

²¹⁰ STUPKOVÁ, Marie – KLEČACKÝ, Martin. *Slovník představitelů soudní správy v Čechách v letech 1849 – 1918*. Praha: Národní archiv, Masarykův ústav a ústav AV ČR, v. v. i., 2015. Str. 81

²¹¹ Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Archiv města České Lípy, Inv. III., kart. č. 414

10.11 Josef Demuth

Narodil se dne 2. dubna 1836 v Jablonném v Podještědí a zemřel 26. prosince 1903 v Mostě. Do služby vstoupil roku 1860, o rok později se stal auskultantem, roku 1865 aktuárem. Soudní adjunkt byl od roku 1868 až do roku 1871, kdy se stal substitutem státního návladního. Státním návladním se stal v roce 1882.²¹²

Působil nejprve od roku 1860 u Krajského soudu v Litoměřicích, poté u Okresního soudu v Úštěku, a dále znovu u Krajského soudu v Litoměřicích. Od roku 1865 působil tři roky na Okresním úřadě v Lovosicích a poté u Okresního soudu v Děčíně. Ke Krajskému soudu v České Lípě nastoupil v roce 1870. Poté až do svého penzionování v roce 1899 působil jako státní návladní v Chebu a Mostě.²¹³

10.12 Albert Des Loges, rytíř

Narodil se 18. dubna 1850 v Praze a zemřel 2. května 1938 v Badenu. Byl držitelem uznání za činnost v trestní věci Ernst Wilhelm Schäfer a spol. a též uznání za činnost jako vyšetřovací soudce během dělnických nepokojů probíhajících v okolí Kladna. Stal se též dne 30. listopadu 1908 držitelem vyznamenání Řádu železné koruny III. třídy a dne 1. dubna 1917 držitelem rytířského kříže Leopoldova řádu. Byl ženat, manželku Josefu si vzal 16. července 1879 v Chlumci u Chabařovic. Měl dvě děti a to syna Otta, který byl doktorem práv, úředníkem politické správy a syna Franze, který byl plukovníkem.

Rytíř Albert Des Loges začal působit nejprve u městského okresního soudu pro přestupky (Praha a Vyšehrad), poté od roku 1874 u Obchodního soudu v Praze. Působil i u Okresního soudu v Chabařovicích, Teplicích apod. Roku 1895 začal působit u Krajského soudu v České Lípě. O dva roky později se přesunul do Prahy, nejprve na zemský soud, poté na soud obchodní. Roku 1909 odchází ke Krajskému soudu v Litoměřicích, kde zůstává až do svého odchodu do penze v roce 1918.²¹⁴

²¹² STUPKOVÁ, Marie – KLEČACKÝ, Martin. *Slovník představitelů soudní správy v Čechách v letech 1849 – 1918*. Praha: Národní archiv, Masarykův ústav a ústav AV ČR, v. v. i., 2015. Str. 83

²¹³ Státní Okresní Archiv Česká Lípa Archiv města České Lípy, Inv. III., kart. č. 414

²¹⁴ STUPKOVÁ, Marie – KLEČACKÝ, Martin. *Slovník představitelů soudní správy v Čechách v letech 1849 – 1918*. Praha: Národní archiv, Masarykův ústav a ústav AV ČR, v. v. i., 2015. Str. 84

10.13 Josef Fels, JUDr.

JUDr. Josef Fels byl advokátem v České Lípě. Narodil se roku 1837 a zemřel 23. dubna roku 1882. Jeho žena se jmenovala Leopoldine. Měl také čtyři děti a to syna Lothara a tři dcery Marii, Corneliu a Carolu.

Byl členem klubu ostrostřelců a také čestným členem lukostřeleckého klubu.²¹⁵

10.14 Gustav Freund, JUDr.

Gustav Freund byl rodákem z České Lípy. Narodil se dne 12. února 1824. Vystudoval práva a během svého života působil jako advokát a také jako spisovatel, prozaik a básník ve Vídni. Kritizoval poměry v Rakousku a za to byl tři roky vězněn.²¹⁶ Jeho manželka se jmenovala Rosa. Byl otcem pěti dětí, a to synů Arthura, Huga, Ernsta, Otta a Edwina. Jeho synové Athur a Hugo byli doktory práv. Zemřel ve věku osmdesáti let dne 1. dubna roku 1904 ve Vídni.²¹⁷

10.15 Karl Goll, JUDr.

Narodil se 17. října 1871 v Ledči nad Sázavou a zemřel 25. února 1929. Do služby vstoupil roku 1894, soudním adjunktem se stal o čtyři roky později. Radou zemského soudu se stal v roce 1914 a v roce 1919 se stal radou vrchního zemského soudu.²¹⁸ Zprvu působil u Okresního soudu ve Slaném, poté u Okresního soudu v Králíkách. V roce 1901 se přesunul do České Lípy, kde působil pět let u Krajského soudu. Od roku 1906 působil jako státní návladní v Liberci, poté tamtéž u Krajského soudu.²¹⁹

²¹⁵ Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Archiv města České Lípy, Inv. III., kart. č. 414

²¹⁶ SEKYRA, Marek – SIMM, Otokar – CIDLINA, Tomáš. *Ploučnické květy: Antologie německy píšících autorů z Českolipska (19. století a 1. polovina 20. století) = Polzenblumen: Anthologie deutschsprachiger Autoren aus Böhmisch Leipa und Umgebung (19. Jahrhundert und 1. Hälfte des 20. Jahrhunderts)*. 1 vyd. Liberec: Krajská vědecká knihovna v Liberci, 2015. Str. 38

²¹⁷ SCHOENBERG, Randy. *Dr. Jur. Gustav Freund*. [cit. 27. leden 2016]. Dostupné na: <http://www.geni.com/people/Dr-Jur-Gustav-Freund/6000000017237725325>

²¹⁸ NAVRÁTIL, Michal, *Adresář soudců v Čs. republice r. 1924*. Praha: vl. n., 1924.

²¹⁹ LINDNER, H. *Batovcův almanach: politický kalendář Republiky československé na rok 1923*. Praha: F. B. Batovec, 1923, roč. 31. Str. 247

10.16 Adolf Götz

Narodil se 3. dubna 1850 a zemřel 19. února 1919. Jeho manželkou byla dcera advokáta JUDr. Johanna Maxe Pfoba v Mostě. S manželkou měl jednoho syna jménem Max.

Adolf Götz začínal jako auskultant v roce 1874, soudním adjunktem se stal o dva roky později a radou zemského soudu se stal v roce 1897. Nejprve působil u Krajského soudu v Mostě, poté od roku 1876 u Okresního soudu v Mimoni a od roku 1882 znovu u Krajského soudu v Mostě. Do České Lípy se ke Krajskému soudu přesunul v roce 1897 a ještě v témž roce začal v České Lípě působit jako státní návladní. Jeho posledním působištěm bylo město Cheb.²²⁰

10.17 Ignác Hauschild

Ignác Hauschild byl doktorem práv, advokát a také poslední směnečný notář v Praze. Narodil se dne 19. listopadu 1814 v České Lípě a zemřel dne 3. listopadu 1881 v Meraně. Měl syna Karla, který se narodil roku 1844 v Praze a tamtéž roku 1897 zemřel. Po otci převzal advokátní kancelář.

Jednou z osobností působících u Dr. Hauschilda byl i později samostatný advokát Antonín Čížek. *„Neobyčejný důvtip právníký, bystroduchá výmluvnost a temperament i zápal s jakým obhajoval, brzy obrátily naň pozornost. Sotva bylo velkého senačního přelíčení, aby v něm nebyl Č. požádán za obhájce.“*²²¹

Dr. Hauschild vystudoval gymnázium v Praze a poté práva na Karlo-Ferdinandově univerzitě v Praze. Roku 1848 byl zvolen nejen do Národního výboru, ale také do říšského sněmu za okres Vysoké Mýto.²²² Od roku 1848 pracoval v Praze jako advokát a směnečný notář. V během svého života se hodně společensky a politicky angažoval. Do sboru obecních starších v Praze byl zvolen roku 1861 a za

²²⁰ STUPKOVÁ, Marie – KLEČACKÝ, Martin. *Slovník představitelů soudní správy v Čechách v letech 1849 – 1918*. Praha: Národní archiv, Masarykův ústav a ústav AV ČR, v. v. i., 2015. Str. 115

²²¹ d. c. NAVRÁTIL, Michal. *Almanach československých právníků*. Praha: vl. n., 1930. Str. 67

²²² NAVRÁTIL, Michal. *Almanach československých právníků*. Praha: vl. n., 1930. Str. 125

město Hradec Králové byl zvolen do Českého zemského sněmu. Poté následovala i rada říšská. Roku 1862 složil říšský mandát a stal se radním.²²³

10.18 Karl Hoffmann

Narodil se 13. září 1851 v Oslavanech a zemřel 5. února 1924 v Chebu. Do služby vstoupil roku 1874, auskultantem se stal o rok později. Roku 1895 se stal radou zemského soudu.

Působil například u Zemského soudu v Praze, Okresního soudu v Děčíně či u Okresního soudu v Bečově nad Teplou. Od roku 1890 působil jako státní návladní v Liberci, u Krajského soudu v Liberci a od roku 1904 do roku 1909 u Krajského soudu v České Lípě. Roku 1916 byl penzionován.²²⁴

10.19 Vladimír Hora, JUDr.

JUDr. Vladimír Hora se narodil dne 22. ledna roku 1907 v Arnultovicích a zemřel v roce 1944. Jeho otec JUDr. Václav Hora působil v letech 1901 – 1907 jako soudce u Okresního soudu v Novém Boru a byl také profesorem na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Manželka se jmenovala Eva.

JUDr. Vladimír Hora působil na počátku 30. let 20. století jako soudce u soudu v České Lípě. K soudu nastoupil roku 1931. Po dvou letech se Vladimír Hora přesunul do Prahy, kde do roku 1939 působil jako sekretář u Nejvyššího správního soudu. Během nacistické okupace patřil k jedné z nejvýznamnějších osobností odboje. Mnoho jeho spolupracovníků a kolegů odboje bylo odsouzeno k smrti a popraveno. JUDr. Hora byl odsouzen k patnácti letům v káznici. V sedmatřiceti letech zemřel ve velmi špatných podmínkách v německé káznici Brieg.²²⁵

10.20 Josef Höfler, JUDr., rytíř

²²³ Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě, rozhovor s Mgr. Ladislavem Smejkallem

²²⁴ STUPKOVÁ, Marie – KLEČACKÝ, Martin. *Slovník představitelů soudní správy v Čechách v letech 1849 – 1918*. Praha: Národní archiv, Masarykův ústav a ústav AV ČR, v. v. i., 2015. Str. 148

²²⁵ POKORNÝ, Zdeněk in *Bezděz. Vlastivědný sborník Českolipska 16/2007*. Česká Lípa: Vlastivědný spolek Českolipska, Státní okresní archiv Česká Lípa, Vlastivědné muzeum a galerie Česká Lípa, 2007. Str. 253 - 258

Narodil se dne 20. června 1844 v Mnichově a zemřel 24. června 1936 ve Vídni. Jeho manželka se jmenovala Malvína (nar. roku 1847 jako Malvína Bachofen von Echt). Sňatek uzavřeli roku 1883. Otcem Josefa Höflera byl Konstantin Adolf Höfler, který působil jako profesor historie na Ludwig-Maximilians-Universität v Mnichově. JUDr. Höfler obdržel v roce 1889 Čestný kříž II. třídy Domácího řádu knížat von Hohenzollern-Sigmaringen a v roce 1900 obdržel Řád železné koruny III. třídy.

Do služby vstoupil v roce 1868, soudním adjunktem se stal v roce 1870, adjunktem radního tajemníka o šest let později a roku 1881 se stal radním tajemníkem (Ratssekretär). Od roku 1885 působil jako rada zemského soudu. Prezidentem krajského soudu se stal 19. ledna roku 1896. Zprvu působil u Vrchního zemského soudu v Praze, poté na různých okresních soudech například v Hořovicích či Rakovníku. Od roku 1896 působil u Krajského soudu v Mostě a od roku 1897 do roku 1904 u Krajského soudu v České Lípě.²²⁶

10.21 Vinzenz Hüttl

Narodil se 31. srpna 1851 v České Lípě a zemřel 20. září 1939 rovněž v České Lípě. Manželka se jmenovala Marie, roz. Posselt. Sňatek spolu uzavřeli 13. května 1878 v České Lípě. Vinzenz Hüttl měl syna Osvalda a syna Friedricha, který byl doktorem práv. Obdržel vyznamenání, a to uznání ministerstva spravedlnosti za úsilí, které vynaložil při provádění trestního vyšetřování dělnických nepokojů probíhajících na Jablonecku roku 1891. Byl držitelem rytířského kříže Leopoldova řádu, který obdržel roku 1917. V. Hüttl vstoupil do služby roku 1874, soudním adjunktem se stal roku 1878. Radou zemského soudu se stal roku 1897.²²⁷

Působil nejprve u Krajského soudu v České Lípě, poté u Okresního soudu v Karlových Varech, Jablonci nad Nisou či Frýdlantu. Od roku 1888 působil u Krajského soudu v Liberci. V roce 1899 se vrátil ke Krajskému soudu v České Lípě, kde pobýval do roku 1907. Poté se na dva roky přesunul k Vrchnímu zemskému

²²⁶ STUPKOVÁ, Marie – KLEČACKÝ, Martin. *Slovník představitelů soudní správy v Čechách v letech 1849 – 1918*. Praha: Národní archiv, Masarykův ústav a ústav AV ČR, v. v. i., 2015. Str. 145 – 146

²²⁷ STUPKOVÁ, Marie – KLEČACKÝ, Martin. *Slovník představitelů soudní správy v Čechách v letech 1849 – 1918*. Praha: Národní archiv, Masarykův ústav a ústav AV ČR, v. v. i., 2015. Str. 158 – 159

soudu v Praze a roku 1909 opět ke Krajskému soudu v České Lípě. Do penze odešel roku 1919.²²⁸

V roce 1923 působil jako advokát ve Šluknově.²²⁹

10.22 Anton Jahnel

Dr. Anton Jahnel se narodil dne 1. května 1825 ve Švábech (Schwaden) a zemřel dne 20. dubna. 1896 v Liberci. Po dokončení studia práv na Karlo-Ferdinandově univerzitě v Praze se od roku 1846 stal úředníkem státní správy a od roku 1851 působil v Liberci. Roku 1854 působil v městských službách a v roce 1871 se stal radou magistrátu. Byl též delegátem v zemském sněmu v období od roku 1869 do roku 1882. V letech 1877 až 1895 působil jako notář ve cvikovském okrese, který náležel pod českolipsko-libereckou notářskou komoru.²³⁰

Jeho spolužákem byl například známý rodák z České Lípy Franz Schmeykal.²³¹

10.23 Heřman Janeček, JUDr.

Narozen 12. prosince 1840 v Hradci Králové a zemřel 29. srpna 1902 v Bledu. Do služby vstoupil roku 1868, soudním adjunktem se stal o dva roky později. Od roku 1887 působí jako státní návladní. Viceprezidentem krajského soudu se stává 11. září 1897 a prezidentem krajského soudu dne 4. července 1898.

Působil nejprve u Krajského soudu v Hradci Králové, poté od roku 1870 u Okresního soudu v Děčíně a znovu u Krajského soudu v Hradci Králové. Od roku 1877 působil jako státní návladní v České Lípě. Po českolipském působišti se přesunul ke Krajskému soudu v Kutné Hoře a poté ke Krajskému soudu v Mladé Boleslavi.²³²

²²⁸ Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Archiv města České Lípy, Inv. III., kart. č. 414

²²⁹ LINDNER, H. *Batovcův almanach: politický kalendář Republiky československé na rok 1923*. Praha: F. B. Batovec, 1923, roč. 31. Str. 347

²³⁰ Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě, rozhovor s Mgr. Ladislavem Smejkalem

²³¹ Tamtéž.

²³² STUPKOVÁ, Marie – KLEČACKÝ, Martin. *Slovník představitelů soudní správy v Čechách v letech 1849 – 1918*. Praha: Národní archiv, Masarykův ústav a ústav AV ČR, v. v. i., 2015. Str. 166 – 167

10.24 Wenzel Leopold Kahl

Narodil se 4. listopadu 1860 v Liberci. Manželka se jmenovala Anna. Do služby vstoupil roku 1885. Soudním tajemníkem se stal roku 1901. Od roku 1908 působil jako rada zemského soudu a od roku 1913 jako rada vrchního zemského soudu.

Od roku 1885 působil u Krajského soudu v Liberci, poté o dva roky později u Vrchního zemského soudu v Praze. Roku 1894 začal působit v Mimoni, a dále například u Okresního soudu ve Frýdlantu, Krajského soudu v Liberci²³³ nebo u Vrchního zemského soudu v Praze.²³⁴

10.25 Josef Katzwendel

Dr. Josef Katzwendel se narodil dne 19. února 1842 v České Lípě, kde působil od roku 1876 jako advokát. Vystudoval gymnázium v České Lípě a poté práva na Karlo-Ferdinandově univerzitě v Praze. Byl členem Excursions Clubu a také členem výboru pro vybudování památníku Franze Schmeykala v České Lípě. Se svou rodinou bydlel v České Lípě ve Wallensteinstraße.²³⁵ Účastnil se zasedání rad města a také byl předsedou správní rady městské spořitelny. Od roku 1895 byl velitelem a majorem c. k. priv. obč. sboru ostrostřelců.²³⁶ Ve volbách roku 1895 byl zvolen do Českého zemského sněmu (Němečtí liberálové)²³⁷, kde nahradil zesnulého Franze Schmeykala.²³⁸

10.26 Franz Knesch

Narodil se 29. října 1828 v Bílém Kostelu nad Nisou a zemřel 5. září 1893 v Liberci. Jeho manželka se jmenovala Wilhelmine (1838 – 1918). Měl syna Franze, který byl chemikem, syna Heinricha, který byl ředitelem zemědělské školy ve Velké

²³³ LINDNER, H. *Batovcův almanach: politický kalendář Republiky československé na rok 1923*. Praha: F. B. Batovec, 1923, roč. 31. Str. 247

²³⁴ NAVRÁTIL, Michal, *Adresář soudců v Čs. republice r. 1924*. Praha: vl. n., 1924.

²³⁵ *Adreßbuch der Stadt B. Leipa*. Haida: 1928. Str. 12

²³⁶ NAVRÁTIL, Michal. *Almanach sněmu království Českého 1895 – 1901*. Praha: vl. n., 1896. Str. 511

²³⁷ NAVRÁTIL, Michal. *Almanach sněmu království Českého 1895 – 1901*. Praha: vl. n., 1896. Str. 98

²³⁸ NAVRÁTIL, Michal. *Almanach sněmu království Českého 1895 – 1901*. Praha: vl. n., 1896. Str. 511

Vsi u Broumova a později se stal senátorem Národního shromáždění Československé republiky, a dceru Marii.

Působil například u Krajského soudu v Liberci a od roku 1868 jako státní návladní v České Lípě. O čtyři roky později začal působit jako státní návladní v Liberci. Roku 1885 byl penzionován.²³⁹

10.27 Adolf Knötgen

Adolf Knötgen byl notářem a starostou v České Lípě. Narodil se roku 1831 a zemřel 1. dubna roku 1900. Jeho manželka se jmenovala Anna. Jako notář působil v České Lípě od roku 1872 do roku 1900.²⁴⁰ Bydlel na adrese Frauenstrasse 38.²⁴¹

10.28 Karl Korber

Narodil se 27. ledna 1818 v Brně a zemřel 7. června 1876 v České Lípě. Manželka se jmenovala Matylde. Měl šest dětí a to dva syny Karla a Franze, a čtyři dcery, Annu, Marii, Karoline a Marii Annu. Měl také dvě sestry a to Herminu a Henriettu.

Od roku 1850 působil u Okresního soudu v Děčíně a od roku 1855 jako státní návladní v České Lípě. Od roku 1868 do roku 1871, kdy byl penzionován, působil u Obchodního soudu v Praze.²⁴²

10.29 Emanuel Kordik

Narodil se 25. prosince 1850. Sňatek s manželkou Helenou uzavřel roku 1879 v Chomutově. V roce 1893 působil jako zástupce předsedy rozhodčího soudu bratrských pokladen revírního báňského úřadu v Mostě. Do služby vstoupil roku 1875. Radním tajemníkem se stal roku 1896 a o rok později radou zemského soudu. Radou vrchního zemského soudu se stal v roce 1908.²⁴³

²³⁹ Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Archiv města České Lípy, Inv. III., kart. č. 414

²⁴⁰ Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Archiv města České Lípy, Inv. IV., kart. č. 711

²⁴¹ ULLMANN, Anton. *Adress-Buch der Stadt Böhm. Leipa*. Böhm. Leipa: 1880. Str. 56

²⁴² Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Archiv města České Lípy, Inv. III., kart. č. 537

²⁴³ Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Archiv města České Lípy, Inv. III., kart. č. 414

Působil nejprve u Krajského soudu v Táboře, poté u Okresního soudu v Pelhřimově. Od roku 1880 působil u Krajského soudu v Mostě a od roku 1897 u Krajského soudu v České Lípě. Rok před svým penzionováním v roce 1909 působil u Vrchního zemského soudu.²⁴⁴

10.30 Carl Kostka

Mezi další, bezpochyby významné osobnosti z Českolipska, patří i Carl Kostka. Narodil se 5. května roku 1870 v Mimoni, cca 15 kilometrů od České Lípy a zemřel 23. července roku 1957 v Praze. Otec pocházel z české rodiny, studoval v Praze a po ukončení studií přišel do Mimoně, kde se později stal ředitelem školy. Matka pocházela z Dolní Krupé. Ženou Carla Kostky byla Louisa Würth von Hartmühl ze Sloupu v Čechách, se kterou měl dvě děti, a dceru Hedviku a syna Friedricha Carla.²⁴⁵

Carl Kostka absolvoval německé gymnasium v České Lípě a poté odešel studovat právnickou fakultu Německé univerzity v Praze. Tu absolvoval roku 1892.

Po ukončení svých studií nastoupil ke krajskému soudu v České Lípě, kde setrval do roku 1896. Od roku 1896 pracoval v Liberci u Obchodní a živnostenské komory. Roku 1920 založil spolu s profesory Spiegelem a Kafkou Německou demokratickou stranu svobodomyšlnou, za kterou také později zvolen do poslanecké sněmovny, kde setrval do roku 1925. O čtyři roky později uspěl ve volbách do senátu, kde působil dalších devět let. Ve stejném období, tedy od roku 1929 do roku 1938 byl Carl Kostka zvolen primátorem Liberce. Stavěl se proti antiliberární a antidemokratické Sudetoněmecké vlastenecké frontě. Podporoval židovskou komunitu města i kulturní dění, v jejímž čele stálo židovské vedení. Tyto postoje mu způsobily značné nepřátelství mezi lidmi nesmyslejícími stejným směrem. V roce 1935 obhájil senátorský mandát za Sudetoněmecký volební blok. O rok později přijal jeho pozvání do Liberce prezident Edvard Beneš, který v Liberci promluvil ke shromáždění před libereckou radnicí.²⁴⁶ Roku 1938 zakládá s odpůrci

²⁴⁴ STUPKOVÁ, Marie – KLEČACKÝ, Martin. *Slovník představitelů soudní správy v Čechách v letech 1849 – 1918*. Praha: Národní archiv, Masarykův ústav a ústav AV ČR, v. v. i., 2015.

²⁴⁵ Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě, rozhovor s Mgr. Ladislavem Smejkalem

²⁴⁶ SEKYRA, Marek – SIMM, Otokar – CIDLINA, Tomáš. *Ploučnické květy: Antologie německy píšících autorů z Českolipska (19. století a 1. polovina 20. století) = Polzenblumen: Anthologie*

sudetoněmeckých národních socialistů „Národní radu mírumilovných Sudetských Němců bez rozdílu osobních a stranických politických zájmů.“ Tento počin mu však přinesl štvavé kampaně proti jeho osobě. Roku 1938 opustil úřad a s rodinou odešel do Prahy. Během války byl vyslýchán gestapem, jeho děti z politických důvodů přišly o práci, a manželka Luisa byla zastřelena na cestě do Terezína, kam byla internována i se svou snachou.²⁴⁷

Po konci druhé světové války se Kostkovi mohli díky prezidentu Benešovi vrátit do svého pražského bytu, kde Carl Kostka dožil a v roce 1957 zemřel. Na jeho přání byl poté rozptýlen na hřbitově v Mimoni.

Dne 9. srpna 2008 byla slavnostně odhalena pamětní deska Carlu Kostkovi, a to v Mírové ulici č. p. 123 v Mimoni.

10.31 Hugo Kron

Narodil se 19. března 1869 v Kyjích a zemřel 3. prosince 1946. Sňatek se svou manželkou Dorou uzavřel v Drážďanech v roce 1908. Do služby vstoupil v roce 1895, soudním adjunktem se stal v roce 1898 a v roce 1911 se stal radou zemského soudu.²⁴⁸

Působil například u Okresního soudu v Lokti či Karlových Varech. Od roku 1906 byl státním návladním v České Lípě a od roku 1918 působil u Krajského soudu v České Lípě jako vrchní rada zemského soudu.²⁴⁹

10.32 Bedřich Laube, JUDr.

Narodil se 1. prosince 1829 v Libochovicích a zemřel 7. dubna 1899 na Smíchově. Manželka se jmenovala Ludmila (1840 – 1908) a dcera Božena. Auskultantem se stal roku 1856, aktuérem o rok později. Od roku 1876 působí jako rada zemského soudu.

deutschsprachiger Autoren aus Böhmischem Leipa und Umgebung (19. Jahrhundert und 1. Hälfte des 20. Jahrhunderts). 1 vyd. Liberec: Krajská vědecká knihovna v Liberci, 2015. Str. 98

²⁴⁷ SMEJKAL, Ladislav. Susanne Keller: Carl Kostka (1870 – 1957) z Mimoně – Sudetoněmecký liberální politik a kritický obhájce Československa. *Mimoňský Zpravodaj*, 2012, č. 295, duben.

²⁴⁸ NAVRÁTIL, Michal, *Adresář soudců v Čs. republice r. 1924*. Praha: vl. n., 1924.

²⁴⁹ LINDNER, H. *Batovcův almanach: politický kalendář Republiky československé na rok 1923*. Praha: F. B. Batovec, 1923, roč. 31. Str. 246

Svou profesní kariéru zahájil u Zemského soudu v Praze, poté působil například u Krajského soudu v Táboře a u Krajského soudu v České Lípě,²⁵⁰ Krajského soudu v Plzni nebo Vrchního zemského soudu v Praze. Od roku 1890 působil u Nejvyššího soudního a kasačního dvora ve Vídni.²⁵¹

10.33 Franz Lerche

Narodil se 9. března 1851 v České Lípě a zemřel 8. prosince 1934 v Litoměřicích. Syn Fritz působil jako advokát v Litoměřicích. Byl držitelem Řádu železné koruny III. třídy. Franz Lerche vstoupil do služby roku 1875. Radou zemského soudu byl od roku 1897 a radou vrchního zemského soudu od roku 1908.

Působil nejprve u Okresního soudu ve Stříbře, poté u Krajského soudu v Mostě a Tachově. Od roku 1899 působil u Krajského soudu v Liberci. Roku 1920 byl penzionován.²⁵²

10.34 Johann Lorenz, JUDr.

Narodil se 27. dubna 1865 v Hroznětíně a zemřel 5. ledna 1920 v Mostě. Dne 7. února 1916 obdržel vyznamenání – rytířský kříž Řádu Františka Josefa. Do služby vstoupil v roce 1892. Soudním tajemníkem se stal roku 1905. Radou zemského soudu byl od roku 1911 a od 31. prosince 1919 byl prezidentem krajského soudu (Präsident des Kriesgerichtes).

Působil nejprve u Zemského soudu v Praze, poté u Okresního soudu v Trutnově a u Krajského soudu v Mostě. Od roku 1919 působil u Krajského soudu v České Lípě.²⁵³

10.35 Vilém Miegler

Vilém Miegler byl advokátem působícím v České Lípě. Narodil se kolem roku 1890 a pocházel z Českých Budějovic, odkud také pocházela jeho žena. Byl členem

²⁵⁰ NAVRÁTIL, Michal. *Almanach československých právníků*. Praha: vl. n., 1930. Str. 248

²⁵¹ STUPKOVÁ, Marie – KLEČACKÝ, Martin. *Slovník představitelů soudní správy v Čechách v letech 1849 – 1918*. Praha: Národní archiv, Masarykův ústav a ústav AV ČR, v. v. i., 2015. Str. 229

²⁵² Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Archiv města České Lípy, Inv. III., kart. č. 414

²⁵³ STUPKOVÁ, Marie – KLEČACKÝ, Martin. *Slovník představitelů soudní správy v Čechách v letech 1849 – 1918*. Praha: Národní archiv, Masarykův ústav a ústav AV ČR, v. v. i., 2015. Str. 239 – 240

zastupitelstva v České Lípě a jeho velkým koníčkem byla genealogie. Byl také zastáncem bezmotorového létání.²⁵⁴ V České Lípě pobýval na adrese Marktplatz 172.²⁵⁵

10.36 František Mikysa

Narodil se 7. července 1864 v Kostelci nad Ohří a zemřel 17. listopadu 1946 v Praze. Měl manželku jménem Aloisie a dvě děti. Syn se jmenoval Karel a dcera Aloisie. Do služby vstoupil roku 1888. Soudním adjunktem se stal roku 1895. Od roku 1912 působil jako rada zemského soudu a od roku 1918 jako rada vrchního zemského soudu. Od roku 1919 byl radou Nejvyššího soudu a od roku 1920 rada Nejvyššího správního soudu.

Působil nejprve u Obchodního soudu v Praze, poté u Zemského soudu v Praze a též u Okresního soudu v Jaroměři. Roku 1895 působil u Okresního soudu v Mimoní. Během svého profesního života stihl vystřídat ještě několik působišť, jedním z nich byl například Okresní soud na Žižkově. Roku 1919 působil u Nejvyššího soudu v Brně, poté u Nejvyššího správního soudu v Praze. Roku 1926 byl penzionován.²⁵⁶

10.37 Ferdinand Mühlstein

Narodil se 1. října 1799 v Praze a zemřel taktéž v Praze 7. března 1886. Do služby vstoupil roku 1824. O dva roky později se stal magistrátním radou. Roku 1849 se stal prezidentem krajského soudu.²⁵⁷

Zprvu působil na Magistrátu a trestním soudu Královského hlavního města Prahy, poté například na Magistrátu a trestním soudu v Mladé Boleslavi, Lokti či Chebu. Od roku 1849 působil u Zemského soudu v České Lípě, později od roku 1854 u Krajského soudu v České Lípě. Roku 1866 byl penzionován.²⁵⁸

²⁵⁴ Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě, rozhovor s Mgr. Ladislavem Smejkaem

²⁵⁵ *Adreßbuch der Stadt B. Leipa*. Haida: 1928. Str. 88

²⁵⁶ STUPKOVÁ, Marie – KLEČACKÝ, Martin. *Slovník představitelů soudní správy v Čechách v letech 1849 – 1918*. Praha: Národní archiv, Masarykův ústav a ústav AV ČR, v. v. i., 2015. Str. 260

²⁵⁷ STUPKOVÁ, Marie – KLEČACKÝ, Martin. *Slovník představitelů soudní správy v Čechách v letech 1849 – 1918*. Praha: Národní archiv, Masarykův ústav a ústav AV ČR, v. v. i., 2015. Str. 266

²⁵⁸ Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Archiv města České Lípy, Inv. III., kart. č. 537

10.38 Philipp Müller, JUDr.

Narodil se 13. července 1841 v Litoměřicích a zemřel 18. července 1917 v Chebu. Roku 1879 obdržel rytířský kříž Řádu Františka Josefa a roku 1904 rytířský kříž Leopoldova řádu. Do služby vstupoval roku 1863. Aktuárem se stal roku 1867. Radou zemského soudu se stal roku 1885 a radou vrchního zemského soudu o čtyři roky později.²⁵⁹

Působil u Okresního soudu ve Strakonících, u Krajského soudu v Písku a také na okresních úřadech v Jesenici u Rakovníka a Písečnici. Od roku 1868 vystřídal několik okresních soudů, například Okresní soud v Lokti, Teplicích apod. Roku 1882 působil u Krajského soudu v České Lípě. Po jeho působení v České Lípě vystřídal ještě několik působišť, mezi které patřil například Vrchní zemský soud v Praze či Krajský soud v Chebu.²⁶⁰

10.39 Max Obentraut

Dr. Max Obentraut se narodil 12. října 1795 v Neugedeinu (oblast Taus – Nová Gdyně) a zemřel dne 15. dubna 1883 v Praze. Studoval práva na univerzitě ve Vídni a roku 1821 se stal praktikantem u Krajského úřadu v Jungbunzlau (Mladá Boleslav). Poté působil jako krajský komisař v Chrudimi a dvorní koncipient u dvorního kancléře ve Vídni. Roku 1849 se stal krajským hejtmanem v Bydžově a později v Jičíně. Roku 1850 se stal prezidentem krajské komise pro uvolnění pozemků v Čechách v rámci administrativního osvobození rolnictva. Roku 1851 byl také prezidentem fondu pro uvolnění pozemků a v roce 1853 se stal krajským prezidentem v Praze. O rok později, tedy v roce 1854 byl vyznamenán Leopoldem – Ordenem. Je také autorem rozšířených zaváděcích předpisů pro správní službu v Čechách, podporovatel humanitárních spolků a úřadů. V letech 1872 – 1877 působil jako notář ve cvikovském okrese, který náležel pod Českolipsko-libereckou notářskou komoru.²⁶¹

²⁵⁹ STUPKOVÁ, Marie – KLEČACKÝ, Martin. *Slovník představitelů soudní správy v Čechách v letech 1849 – 1918*. Praha: Národní archiv, Masarykův ústav a ústav AV ČR, v. v. i., 2015. Str. 270

²⁶⁰ Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Archiv města České Lípy, Inv. III., kart. č. 414

²⁶¹ Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě, rozhovor s Mgr. Ladislavem Smejkalem

10.40 Karl Pohl

Narodil se 7. března 1810 ve Cvikově a zemřel 20. března 1872. Praktikantem se stal v roce 1835, auskultantem v roce 1843. Od roku 1855 působil jako státní návladní.

Působil u Městského a zemského soudu v Liberci, u Poručenského soudu a obvodního komisariátu v Ebelsbergu a od roku 1837 na Magistrátu a trestního soudu Královského hlavního města Prahy. Od roku 1850 působil jako státní návladní v České Lípě a o rok později jako státní návladní v Rumburku a poté v Liberci.²⁶²

10.41 Johann Prasch, JUDr.

Narodil se 13. prosince 1815 ve Stříbře a zemřel 3. září 1867 v Ústí nad Labem. Manželka se jmenovala Sophie. Měl dva syny a to Johanna a Aloise. Alois se narodil během působení otce v České Lípě a to roku 1854. Vystudoval taktéž práva, avšak i před odpor svých rodičů vystudoval ve Vídni herectví. Do konce svého života se poté věnoval činnosti spjaté s divadlem, působil nejen jako herec, ale také jako režisér v mnoha městech, jako byl například Hamburg, Mannheim či Berlín.²⁶³

Johann Prasch vstoupil do služby roku 1850. Stal se notářem v Rumburku. Roku 1850 začal působit jako státní návladní v České Lípě a o pět let později jako státní návladní v Litoměřicích. Od roku 1859 působil u Krajského soudu v Mostě.²⁶⁴

10.42 August Franz Rokos

Narodil se 23. listopadu 1871 v Karlíně a zemřel 7. července 1962 v Riedenburgu. Manželka se jmenovala Marie, roz. Walter. Roku 1946 byl zařazen do odsunu do Německa. O této zkušenosti napsal hru s názvem *Das Totenfest, Eine Kurzszenen für Allerseelen*. Do služby vstoupil roku 1895. Soudním adjunktem se stal roku 1898 a státním návladním roku 1911. Roku 1919 se stal viceprezidentem krajského soudu a v roce 1933 prezidentem krajského soudu.

²⁶² Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Archiv města České Lípy, Inv. III., kart. č. 537

²⁶³ SEKYRA, Marek – SIMM, Otokar – CIDLINA, Tomáš. *Ploučnické květy: Antologie německy píšících autorů z Českolipska (19. století a 1. polovina 20. století) = Polzenblumen: Anthologie deutschsprachiger Autoren aus Böhmisches Leipa und Umgebung (19. Jahrhundert und 1. Hälfte des 20. Jahrhunderts)*. 1 vyd. Liberec: Krajská vědecká knihovna v Liberci, 2015. Str. 65

²⁶⁴ Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Archiv města České Lípy, Inv. III., kart. č. 537

Působil například u Zemského soudu v Praze, u Okresního soudu v Děčíně či jako státní návladní v Českých Budějovicích. Od roku 1918 působil jako státní návladní v České Lípě a poté u Krajského soudu v Chebu. Roku 1938 byl penzionován.²⁶⁵

10.43 Karel Růžička

Narodil se 3. listopadu 1853 a zemřel 28. ledna 1931 v Praze. Manželka se jmenovala Wilhelmine. Sňatek uzavřeli v Rokycanech dne 16. září 1879. Karel Růžička měl syna Josefa, který byl doktorem filosofie a působil jako profesor státní reálky v Příbrami. Syn Klement byl inženýr a byl ředitelem Českomoravské Kolben Daněk. Karel Růžička vstoupil do služby roku 1875. Adjunktem radního tajemníka se stal roku 1896. Soudním tajemníkem se stal roku 1897. Od roku 1908 byl radou vrchního zemského soudu.

Působil například od roku 1875 u Krajského soudu v Českých Budějovicích, poté u Okresního soudu v Rokycanech nebo u Okresního soudu v Jílovém u Prahy. Od roku 1897 působil u Krajského soudu v České Lípě a o rok později začal působit u Zemského soudu v Praze. Roku 1908 se přesouvá k Vrchnímu zemskému soudu v Praze a v roce 1913 začíná působit u Krajského soudu v Kutné Hoře. Roku 1919 byl z moci úřední penzionován.²⁶⁶

10.44 Heinrich Rzimek

Narodil se 8. září 1839 v Plzni a zemřel 8. srpna 1912 v Praze. Sňatek se svou manželkou Emili uzavřel 12. října 1869 v Dubé. Měl syna Heinricha, který byl magistrem farmacie a lékárníkem v Podmoklech, syna Josefa, syna Eduarda, syna Alfreda a dceru Annu. Do služby vstoupil roku 1866. Soudním adjunktem se stal o dva roky později. OD roku 1887 byl radou zemského soudu a od roku 1891 radou vrchního zemského soudu.

²⁶⁵ STUPKOVÁ, Marie – KLEČACKÝ, Martin. *Slovník představitelů soudní správy v Čechách v letech 1849 – 1918*. Praha: Národní archiv, Masarykův ústav a ústav AV ČR, v. v. i., 2015. Str. 320 – 321

²⁶⁶ STUPKOVÁ, Marie – KLEČACKÝ, Martin. *Slovník představitelů soudní správy v Čechách v letech 1849 – 1918*. Praha: Národní archiv, Masarykův ústav a ústav AV ČR, v. v. i., 2015. Str.

Působil nejprve od roku 1866 u Krajského soudu v Plzni, poté u Krajského soudu v Písku. Od roku 1868 působil na okresním úřadu v Dubé a od roku 1872 u Krajského soudu v České Lípě. Před svým penzionováním v roce 1907 působil Heinrich Rzimek mimo jiné například i u Krajského soudu v Mladé Boleslavi či u Vrchního zemského soudu v Praze.²⁶⁷

10.45 Eduard Sabeditsch

Narodil se 1. ledna 1849 ve Vídni a zemřel 1. července 1928 v Teplicích. Manželkou mu byla Henriette rozená Schwarzer, šlechtična von Heldenstamm. Do služby vstoupil v roce 1873, auskultantem byl od roku 1874. Radou zemského soudu se stal roku 1896 a radou vrchního zemského soudu o devět let později.²⁶⁸

Mezi jeho působišťe patřil například Obchodní soud v Praze, Okresní soud ve Varnsdorfu, nebo od roku 1877 Krajský soud v České Lípě.²⁶⁹ Poté působil například jako státní návladní v Chrudimi, Táboře, Litoměřicích, či u Vrchního zemského soudu.

10.46 Rudolf Sedláček, JUDr., šlechtic z Vožických a Blanických

Narodil se 27. února 1837 v Mladé Boleslavi a zemřel 22. ledna v Křivoklátě. Práva v Praze začal studovat v šestnácti letech. Manželka se jmenovala Karolina. Měl tři syny, syn Rudolf byl doktorem práv, syn Bedřich byl lékařem v Americe (Omaha) a syn Karel byl též doktorem práv. Obdržel rytířský kříž Leopoldova řádu, a to 14. dubna 1900. Nobilitace – prosté šlechtictví – Nejvyšším rozhodnutím císaře Františka Josefa I. ze dne 30. dubna 1904 s predikátem „z Vožických a Blanických“ majestátem ze dne 4. března 1905. Do služby dr. Sedláček vstoupil roku 1858, adjunktem se stal roku 1867 a to u Krajského soudu v České Lípě.²⁷⁰ Adjunktem radního tajemníka se stal roku 1870. Od roku 1875 byl radou zemského soudu a od roku 1882 radou vrchního zemského soudu. Přispíval do časopisu Právník.

²⁶⁷ Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Archiv města České Lípy, Inv. III., kart. č. 414

²⁶⁸ STUPKOVÁ, Marie – KLEČACKÝ, Martin. *Slovník představitelů soudní správy v Čechách v letech 1849 – 1918*. Praha: Národní archiv, Masarykův ústav a ústav AV ČR, v. v. i., 2015. Str. 351

²⁶⁹ Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Archiv města České Lípy, Inv. III., kart. č. 414

²⁷⁰ Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Archiv města České Lípy, Inv. III., kart. č. 414

Působil zprvu u Zemského soudu v Praze, poté u okresního úřadu ve Vodňanech (od roku 1864). Roku 1867 působil u Krajského soudu v České Lípě. Od roku 1870 působil například u Vrchního zemského soudu v Praze a poté od roku 1891 u Nejvyššího soudního a kasačního dvora ve Vídni. Roku 1904 byl penzionován.²⁷¹

10.47 Anton Schmeykal, JUDr.

Dr. Anton Schmeykal se narodil dne 11. září 1800 v České Lípě a zemřel taktéž v České Lípě, a to dne 5. května 1868. Jeho ženou byla Antonia, dcera Českolipského výrobce kartonů Dr. Wenzela Kirchberga. Měl několik dětí, jedním z nich byl i syn Franz, který se stal velmi významnou osobností své doby.

Anton Schmeykal působil v letech 1857 – 1868 jako notář českolipského soudního okresu, který spadal pod Českolipsko-libereckou notářskou komoru.²⁷²

10.48 Franz Schmeykal, JUDr.

Tento českolipský rodák se narodil 3. prosince 1826 v domě č. p. 82 v České Lípě a zemřel v Praze dne 5. dubna 1894.

Franz Schmeykal pocházel z české rodiny. Byl synem českolipského notáře Dr. Antona Schmeykala. Dům, ve kterém se narodil, byl znám jako tzv. Kirchbergův dům a nacházel se v Křížové ulici.²⁷³ Byl to dům jeho prarodičů z matčiny strany. Dům byl Adalberta Kirchberga, známého českolipského továrníka a purkmistra. Předkové Franze Schmeykala, ač původně čeští, se po příchodu na Českolipsko velmi rychle zařadili do vyšší vrstvy společnosti, kterou ovšem tvořila německy hovořící většina.²⁷⁴

Franz navštěvoval v letech 1837 - 1843 českolipské klášterní gymnasium, kde se seznámil a spřátelil s dalším významným rodákem z Českolipska (konkrétně ze Sloupska) Břetislavem Mikovcem. Břetislav po dobu studia na gymnasiu bydlel u Franze Schmeykala v jejich Kirchbergově domě. Po ukončení gymnasia odešel Franz

²⁷¹ NAVRÁTIL, Michal. *Almanach československých právníků*. Praha: vl. n., 1930. Str. 388

²⁷² Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě, rozhovor s Mgr. Ladislavem Smejkalem

²⁷³ Dnešní Moskevská ulice č. p. 82

²⁷⁴ Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě, rozhovor s Mgr. Ladislavem Smejkalem

i se svým kamarádem Břetislavem studovat do Prahy, kde se však jejich cesty ubíraly jiným směrem. Franz ukončil svá studia práv roku 1851. Vrátil se do České Lípy, kde pracoval u svého otce Dr. Antona Schmeykala jako koncipient.²⁷⁵ Poté se začal zapojovat mezi německé nacionální politiky a později se sám stal jedním z hlavních představitelů německých liberálů v Čechách. Roku 1861 byl Dr. Schmeykal zvolen jako poslanec Zemského sněmu v Čechách za svou rodnou Českou Lípu. V letech 1861 – 1864 byl členem krajského výboru, v letech 1872 – 1883 byl zástupcem vrchního zemského maršála v Čechách a též členem městského soudního výboru. V letech 1864 – 1871 byl městský pověřenec v Praze. Franz Schmeykal podporoval mnohé německé spolky. Roku 1862 byl zvolen spolku German Casino v Praze.²⁷⁶ Roku 1869 založil ústavní spolek Němců v Čechách a o dva roky později se stal mluvčím německo-českých protestantů proti českým snahám o samostatnost českých zemí. V roce 1887 se stal též čestným členem spolku za záležitosti Němců v Čechách a čestným občanem osmadvaceti německo-českých měst. Obdržel řád železné koruny II. třídy.²⁷⁷

O postavení Franze Schmeykala svědčí i například skutečnost, že se účastnil slavnostního pokládání základních kamenů při stavbě Národního divadla 16. května roku 1868. Jako první poklepal na základní kámen František Palacký, předseda Sboru pro zřízení divadla, poté následoval Franz Schmeykal, František L. Rieger a další významné osobnosti té doby. Během svého působení byl Franz Schmeykal nepřehlédnutelnou osobou. Podílel se například na událostech, které souvisely s punktačními dohodami. Roku 1862 vznikl spolek Německé kasino. Dr. Schmeykal byl zvolen prvním předsedou tohoto spolku a tuto funkci vykonával přes třicet let, a to až do své smrti v roce 1894. Členy spolku byli významní představitelé Německé liberální strany v Čechách, jako byl například Dr. Moritz Raudnitz, Richard Dotzauer apod. Jednalo se o právníky, profesory, bohaté obchodníky apod.²⁷⁸ O jeho smrti informoval tisk, a to například *Der deutsche Landwirt* dne 16. dubna roku 1894, který na své úvodní straně zveřejnil rozsáhlý článek a fotografii Franze

²⁷⁵ HÖBELT, Lothar. „Schmeykal Franz“ in *Neue Deutsche Biographie* 23 (2007). [cit. 14. leden 2016] Dostupné na: <http://www.deutsche-biographie.de/pnd138168792.html>

²⁷⁶ COHEN, Gary. *The Politics of Ethnic Survival. Germans in Prague, 1861 – 1914*. Second edition. West Lafayette, Indiana: Purdue University Press, 2006. Str. 51

²⁷⁷ Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě, rozhovor s Mgr. Ladislavem Smejkalem

²⁷⁸ COHEN, Gary. *The Politics of Ethnic Survival. Germans in Prague, 1861 – 1914*. Second edition. West Lafayette, Indiana: Purdue University Press, 2006. Str. 51

Schmeykala.²⁷⁹ Informace byly také zveřejněny v oznámeních Excursions Clubu (čtvrtletník), kterého byl Franz Schmeykal členem.²⁸⁰

Po své smrti byl uložen do rodinné hrobky na hřbitově v České Lípě, kterou město nechalo zbudovat. Kaple byla vysvěcena roku 1899, a byly v ní uloženy ostatky celé rodiny. Hrobka stojí na českolipském hřbitově dodnes, je jedinou dochovanou hrobkou na hřbitově, ovšem ostatky rodiny Schmeykalů se v ní již nenachází. Po druhé světové válce město rozhodlo, že hrobka bude sloužit jako mauzoleum pro sovětské vojáky a tak byla v roce 1946 hrobka vyklizena a ostatky rodiny Schmeykalů byly přeneseny. Ostatky jsou pochovány stále na českolipském hřbitově, avšak není známo, na jakém konkrétním místě.

Dr. Schmeykal se stal čestným občanem mnoha měst, mezi které patří například Ústí nad Labem, Lanškroun, Litoměřice apod. Jako poděkování za jeho činnost bylo pojmenování mnoha ulic v česko-německých městech právě jeho jménem. Výjimkou nebyla ani Česká Lípa, kde pojmenovali jeho rodnou ulici Schmeykalstraße. Dne 1. září roku 1895 byla na Schmeykalův rodný dům umístěna tabulka, na které byl nápis „V tomto domě se dne 3. prosince 1826 narodil nezapomenutelný vůdce Němců v Čechách, Dr. Franz Schmeykal, čestný občan a poslanec zemského sněmu z České Lípy. S neopomíjející vděčností věnováno rodným městem“.²⁸¹

Česká Lípa k uctění památky Franze Schmeykala nechala také vybudovat v centrálním parku pomník, který byl slavnostně odhalen 18. června 1899. Byla to bronzová socha Franze Schmeykala v nadživotní velikosti. Na podstavci byla umístěna deska, kde bylo vyryto „*Deutsche in Böhmen seid einig und stark*“ neboli „*Němci v Čechách buďte jednotní a silní*“ a také nápis „*Němci jsme a Němci chceme zůstat*“. Před slavnostním odhalením pomníku však předcházela doba příprav, kdy město činilo jakousi sbírku na výstavbu tohoto pomníku. Dárci zasílali na adresu kanceláře starosty průvodní dopisy, ve kterých sdělovali, jakou částkou by rádi přispěli na výstavbu pomníku. Učinil tak například Okresní výbor Teplice (Bezirksausschuss Teplitz) a i jiná města, jako například Cvikov či Nový Bor.

²⁷⁹ *Der deutsche Landwirt*. Prag, 16. April 1894, nr. 8

²⁸⁰ PAUDLER, Amand. *Mitteilungen des Nordböhmisches Excursions Clubs*. Jahrgang 17, B. Leipa: 1894. Str. 105 - 106

²⁸¹ Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě, rozhovor s Mgr. Ladislavem Smejkalem

Někteří posílali telegramy se sdělením, jako například jistý Martin K., který tehdejšímu starostovi JUDr. Bartelovi dne 14. dubna 1894 adresoval z Vídně telegram, jímž sděloval, že zasílá příspěvek na Schmeykalův pomník. Někteří dárci zaslali pouze lístek s kuponem, kde byla kolonka na tzv. „Ungewießener Betrag“ neboli citovanou částku, kde dárci uváděli, kolik zasílají jako příspěvek. Takto zaslalo příspěvek kupříkladu Hasičské sdružení z Ostrova nad Ohří (Schlackenwerther Feuerwehrverband), dne 2. července 1894 Dr. Franz Hasenöhr, advokát ze Šluknova (Schluckenau) nebo Johann Lorz, okresní školní inspektor z České Lípy. Jedním z přispěvatelů byl též Kriesgerichtspräsident F. S. Bauer Edler von Skallheim, neboli Franz Bauer, šlechtic von Skallehim, který od roku 1881 působil u Krajského soudu v České Lípě.²⁸² Po konci druhé světové války bylo rozhodnuto, že pomník je nevhodný a že bude odstraněn. Pomník byl zabeďněn, aby nepobuřoval kolemjdoucí a později byl odstraněn úplně.

10.49 Josef Schönfeld

Josef Schönfeld byl právníkem a finančníkem. Byl čestným členem několika místních i zahraničních spolků. Starostou České Lípy byl v letech 1868 – 1882. Během jeho působení v úřadu byla vystavěna roku 1871 reálka a v roce 1882 státní gymnázium. Též v tomto období docházelo k dláždění českolipských ulic a budování kanalizačního systému. Stejným rokem, jako bylo vystavěno státní gymnázium, bylo v České Lípě zavedeno i plynové osvětlení. Roku 1875 byl založen městský park.²⁸³

Bydlel se svou rodinou na adrese Frauenstraße 28.²⁸⁴ Manželka Josefa Schönfelda se jmenovala Theresia rozená Well. Měl tři děti, a to syny Theodora a Wilhelma a dceru Berthu provdanou za právníka JUDr. Carla Krauseho.²⁸⁵ Syn Theodor se stal advokátem a pobýval v České Lípě na adrese Frauenstraße 604.²⁸⁶ Sestrou Josefa Schönfelda byla Anna Watzel, která byla provdána za jednu z významných osobností České Lípy, a to za MUDr. Cajetana Watzela, který byl

²⁸² Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Archiv města České Lípy, Inv. III., kart. č. 428

²⁸³ SMEJKAL, Ladislav. *Kapesní průvodce galerií českolipských starostů*. Česká Lípa: ORMI, MÚČL.

²⁸⁴ HANTSCHHEL, Franz. *Leipaer Kalender für das Jahr 1891 verbunden mit Bezirks – Adressbuch*. Leipa: 1890. Str. 2

²⁸⁵ Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Archiv města České Lípy, Inv. IV., kart. č. 711

²⁸⁶ *Adreßbuch der Stadt B. Leipa*. Haida: 1928. Str. 138

prvním ředitelem reálného gymnázia v České Lípě a také předsedou Excursionsclubu.²⁸⁷

Během jeho působení v úřadu vzniklo, jak již bylo výše zmíněno, gymnázium. Josef Schönfeld byl zastáncem myšlenky, že je třeba posílit vzdělanost v České Lípě, postavit nové školy a tím udržet ve městě vzdělané obyvatelstvo, aby tak po dokončení studia přispívalo k jeho rozvoji. Náměstkem JUDr. Schönfelda při výkonu funkce starosty byl například advokát JUDr. Heinrich Reuss.²⁸⁸

Dne 24. září roku 1876 byla uspořádána oslava k příležitosti vyznamenání Dr. Josefa Schönfelda, kdy Josef Schönfeld obdržel rytířský kříž (řád Františka Josefa).²⁸⁹ O tomto vyšel též dne 28. září roku 1876 v novinách *Leipaer Zeitung* článek, ve kterém Josef Schönfeld nechal zveřejnit své poděkování. V článku zmiňoval například tělocvičný spolek, hasiče, sdružení vojenských vysloužilců v České Lípě nebo starosty z okolních měst.²⁹⁰ Josef Schönfeld zemřel 11. května 1883 ve věku 69 let.

10.50 Wilhelm Schmolik-Finger, JUDr.

Narodil se 23. května 1862 v Hostouni (okr. Domažlice) a zemřel 11. října 1933 ve Vídni. Manželka se jmenovala Marie (nar. 1865). Do služby vstoupil roku 1885, auskultantem se stal v témže roce, radou zemského soudu se stal roku 1905 a radou vrchního zemského soudu byl od 31. ledna 1911.

Působil u Zemského soudu v Praze, a to od roku 1885. Poté například od roku 1892 u Okresního soudu v Tanvaldu, od roku 1894 u Okresního soudu v Teplicích a od roku 1897 byl státním návladním v České Lípě. Po působení v České Lípě se roku 1905 přesunul ke Krajskému soudu v Mostě a roku 1911 k Vrchnímu zemskému soudu v Praze.²⁹¹

²⁸⁷ Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Archiv města České Lípy, Inv. IV., Kart. č. 711

²⁸⁸ ULLMANN, Anton. *Adress-Buch der Stadt Böhm. Leipa*. Böhm. Leipa: 1880. Str. 67

²⁸⁹ Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Archiv města České Lípy, Inv. IV., Kart. č. 711

²⁹⁰ *Leipaer Zeitung*. 28. September 1876, nro. 78

²⁹¹ STUPKOVÁ, Marie – KLEČACKÝ, Martin. *Slovník představitelů soudní správy v Čechách v letech 1849 – 1918*. Praha: Národní archiv, Masarykův ústav a ústav AV ČR, v. v. i., 2015. Str. 349 – 350

10.51 Johann Schütz

Narodil se dne 10. srpna 1808 v Obytci v Klatovsku a zemřel dne 26. listopadu 1862 v České Lípě. Po ukončení studia práv krátce působil jako akcesista v kanceláři pražského magistrátu. Roku 1835 se stal aktuárem a o rok později byl jmenován vrchním a justiciárem. Byl poslancem Kroměřížského sněmu. Roku 1850 se stal okresním sudím ve Vodňanech. *“V Lípě získal si poctivostí takové vážnosti, že při vzkříšení sněmu českého dle přání lidu německého poslancem býti měl, začež se poděkoval.”*²⁹²

10.52 Rudolf Stein

Narodil se 30. března 1800 v Jesenici u Rakovníka a zemřel 26. srpna 1870 v České Lípě. Manželka se jmenovala Amálie. Rudolf Stein měl sedm dětí, a to syna Rudolfa a dcery Julii, Wilhelmine, Marii, Annu, Amálii a Emilii. Do služby vstoupil roku 1826. Radou zemského soudu se stal roku 1850 a prezidentem krajského soudu roku 1866.

Působil na Magistrátu a trestním soudu v Chomutově, Vrchním zemském soudu v Praze a od roku 1866 u Krajského soudu v České Lípě.²⁹³

10.53 Antonín Šmaha

Narodil se 15. května 1835 ve Vysokém Mýtě a zemřel 11. března 1898 v Mladé Boleslavi. Do služby vstoupil roku 1858, státním návladním se stal roku 1882.

Od roku 1868 působil u Okresního soudu v Železném Brodě, poté u Okresního soudu v Turnově. Od roku 1872 byl státním návladním v České Lípě. Pobýval na adrese Ferdinandstrasse 20.²⁹⁴ O deset let později se stal státním návladním v Mladé Boleslavi, kde působil až do svého odchodu do penze v roce 1898.²⁹⁵

²⁹² d. c. in NAVRÁTIL, Michal. *Almanach československých právníků*. Praha: vl. n., 1930. Str. 400

²⁹³ Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Archiv města České Lípy, Inv. III., kart. č. 414

²⁹⁴ ULLMANN, Anton. *Adress-Buch der Stadt Böhm. Leipa*. Böhm. Leipa: 1880. Str. 56

²⁹⁵ Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Archiv města České Lípy, Inv. III., kart. č. 414

10.54 Franz Theumer

Narodil se 8. června 1820 v Kovářské a zemřel 11. července 1895 v Ústí nad Labem. Měl tři bratry, z nichž bratr Emil byl doktorem práv a působil jako advokát v Ústí nad Labem, bratr Leo byl notářem v Lokti a poslancem českého zemského sněmu a bratr Josef byl poslancem českého zemského sněmu a říšské rady. Franz Theumer vstoupil do služby roku 1846, radou zemského soudu se stal roku 1868, radou vrchního zemského soudu se stal roku 1872.

Působil u Nejvyššího dvorského lenního soudu v Praze, poté od roku 1850 u Okresního soudu v Míloni. Od roku 1855 působil u Krajského soudu v Liberci nebo také například u Okresního soudu v Karlíně či Krajského soudu v Litoměřicích.²⁹⁶

10.55 Ferdinand Tonder

Narodil se dne 29. ledna 1852 ve Štáhlavech. Žil v Bakově a Mnichově Hradišti, v letech 1864 až 1872 studoval na akad. gymnasiu v Praze a poté práva ve Vídni a v Praze. Po dokončení studií se stal auskultantem u Krajského soudu v České Lípě.²⁹⁷ Notářským kandidátem se poté stal ve Frýdlantu. V roce 1879 přešel k advokacii. Roku 1890 byl zvolen do výboru komory advokátní a o rok později byl jmenován komisařem při státních zkouškách judičiálních. Roku 1904 se stal členem komise pro soudcovské zkoušky. Byl účasten při založení České průmyslové banky a První české všeobecné akc. společnosti pro pojišťování na život. Stal se místo předsedou u obou institucí.²⁹⁸

V letech 1903 byl zvolen vicepresidentem a 1905 presidentem spolku advokátů. Stal se právním zástupcem a generálním plnomocníkem arcivévody Františka Ferdinanda d'Este. „Vyznamenán řádem železné koruny III. tř., komtur. křížem Frant. Jos. a něm. řádem koruny II. tř.“²⁹⁹

²⁹⁶ STUPKOVÁ, Marie – KLEČACKÝ, Martin. *Slovník představitelů soudní správy v Čechách v letech 1849 – 1918*. Praha: Národní archiv, Masarykův ústav a ústav AV ČR, v. v. i., 2015. Str. 399

²⁹⁷ Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Archiv města České Lípy, Inv. III., kart. č. 414

²⁹⁸ NAVRÁTIL, Michal. *Almanach československých právníků*. Praha: vl. n., 1930. Str. 463 – 464

²⁹⁹ d. c. in NAVRÁTIL, Michal. *Almanach československých právníků*. Praha: vl. n., 1930. Str. 464

10.56 Otto Urban, JUDr.

Narodil se 23. března 1842 v Kynšperku nad Ohří a zemřel roku 1918. Manželka se jmenovala Therese. Sňatek spolu uzavřeli v roce 1866. Otto Urban měl dvě dcery a to Stefanií a Ottilií. Do služby vstoupil roku 1866, soudním adjunktem se stal roku 1868. O dvacet let později se stává radou zemského soudu.

Působil u Vrchního zemského soudu v Praze, u Okresního úřadu v Dubé, nebo například u Krajského soudu v Liberci. Od roku 1888 působil u Krajského soudu v České Lípě. Od doby svého penzionování působil ještě u Vrchního zemského soudu v Praze a Krajského soudu v Chebu.³⁰⁰

10.57 Franz Wahl, JUDr.

Narodil se 4. prosince 1858 v Lipové u Šluknova a zemřel 26. ledna 1931 v České Lípě. Do služby vstoupil roku 1886. Radou zemského soudu se stal roku 1909. Roku 1911 se stal prvním státním návladním.

Působil u Obchodního soudu v Praze, Okresního soudu v Aši, Krajského soudu v Chebu či jako státní návladní v České Lípě. Roku 1918 byl penzionován. Poté působil v České Lípě jako advokát a pobýval na adrese Frauenstraße 537.³⁰¹

10.58 Anton Wächtler

Narodil se 5. října 1841 v Žihli a zemřel 18. listopadu 1907 v Chebu. Byl členem obecního výboru v Jesenicích, členem okresního výboru v Jesenicích a členem obecního výboru v Chebu. Bylo mu uděleno vyznamenání – čestný měšťan města Žihle. Do služby Anton Wächtler vstoupil roku 1867. Radou zemského soudu se stal roku 1894 a radou vrchního zemského soudu se stal roku 1902.

Působil například u Zemského soudu v Praze, Okresního soudu v Jesenicích u Rakovníka, u Okresního soudu v Ústí nad Labem a od roku 1894 u Krajského soudu v České Lípě. Penzionován byl roku 1907.³⁰²

³⁰⁰ STUPKOVÁ, Marie – KLEČACKÝ, Martin. *Slovník představitelů soudní správy v Čechách v letech 1849 – 1918*. Praha: Národní archiv, Masarykův ústav a ústav AV ČR, v. v. i., 2015. Str. 407

³⁰¹ *Adreßbuch der Stadt B. Leipa*. Haida: 1928. Str. 138

10.59 Friedrich Watzel

Narodil se 7. dubna 1855 v České Lípě a zemřel 1. září 1922 v Mostě. Sňatek se svou ženou Amálií, rozenou Knoblochovou (1859 – 1942), uzavřel 26. července v České Lípě. Měl syna Fritze, který byl roku 1946 zařazen do odsunu. Do služby vstoupil roku 1880. Soudním adjunktem se stal roku 1886 a radou zemského soudu roku 1904. Radou vrchního zemského soudu se stal roku 1910.³⁰³

Působil od roku 1880 u Krajského soudu v České Lípě. Poté například u Krajského soudu v Litoměřicích či u Okresního soudu v Novém Strašecí. Od roku 1897 působil opět u Krajského soudu v České Lípě. O tři roky později začal působit u Vrchního zemského soudu v Praze a u Krajského soudu v Mostě.³⁰⁴

10.60 Josef Theodor Watzel

Narodil se 15. června 1823 v České Lípě a zemřel 15. července 1881 v České Lípě. Manželka se jmenovala Františka, roz. Wokaunová. J. T. Watzel měl čtyři děti, a to syna Franze, dceru Marii, dceru Johannu (byla provdána za ředitele České spořitelny JUDr. Karla Strzizeka) a dceru Hermii. Obdržel Čestný kříž II. třídy knížecího domu Schaumburg-Lippe a to roku 1871. O deset let později obdržel Řád železné koruny III. třídy. Nobilitace proběhla na základě uděleného Řádu železné koruny diplomem roku 1881 – predikát „von Rechtwart“. Došlo k tomu na žádost manželky, a to až po smrti J. T. Watzela. Byl členem několika spolků, jako například Spolku vojenských veteránů v České Lípě.³⁰⁵ Do služby Josef Theodor Watzel vstoupil roku 1846, roku 1859 se stal radním tajemníkem a o čtyři roky později radou zemského soudu. Roku 1870 se stal prezidentem krajského soudu.

³⁰² STUPKOVÁ, Marie – KLEČACKÝ, Martin. *Slovník představitelů soudní správy v Čechách v letech 1849 – 1918*. Praha: Národní archiv, Masarykův ústav a ústav AV ČR, v. v. i., 2015. Str. 417

³⁰³ STUPKOVÁ, Marie – KLEČACKÝ, Martin. *Slovník představitelů soudní správy v Čechách v letech 1849 – 1918*. Praha: Národní archiv, Masarykův ústav a ústav AV ČR, v. v. i., 2015. Str. 421 – 422

³⁰⁴ Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Archiv města České Lípy, Inv. III., kart. č. 414

³⁰⁵ Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Archiv města České Lípy, Inv. III., kart. č. 414

Nejprve působil od roku 1846 na Magistrátu a trestním soudu v Litoměřicích. Poté například u Vrchního zemského soudu v Praze a od roku 1870 u Krajského soudu v České Lípě.³⁰⁶

10.61 Erich Weiss, JUDr.

JUDr. Erich Weiss se narodil roku 1911 a zemřel roku 1988. V České Lípě začal před druhou světovou válkou působil jako čerstvě vystudovaný právník. Jeho manželka se jmenovala Emilie Altschulová. Pocházela z židovské rodiny Altschulů. Rodina Altschulů si nechala postavit neorenesanční vilu, a to v letech 1889 – 1890. Vila se nacházela a dodnes nachází naproti budově soudu v České Lípě. Po tom, co byla postaven komplex budov soudu a věznice v roce 1898, bylo prezidentovi krajského soudu Höflerovi pronajato bydlení právě v domě rodiny Altschulů.

Erich Weiss jako zázrakem přežil koncentrační tábor a po konci války se do České Lípy vrátil, aby zde působil jako advokát. Dům, který po sňatku s Emilií Altschulovou patřil i jemu byl nejprve konfiskován jako židovský majetek nacisty a po konci války dům na dlouhé roky zabrali komunisté.³⁰⁷

³⁰⁶ Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Archiv města České Lípy, Inv. III., kart. č. 414

³⁰⁷ PANÁČEK, Michal – PANÁČEK, Jaroslav. *Historismus a secese v České Lípě (1880 – 1910)*. 1. vyd. Česká Lípa: Vlastivědný spolek Českolipska, 2014. Str. 36 – 37

Závěr

Tématem zpracované rigorózní práce bylo alespoň částečně nastínit vývoj soudnictví, notářství a advokacie na Českolipsku v letech 1848 až 1938, a také představit některé z jejich významných představitelů.

Vzhledem k prvotním obavám se však při zpracování práce ukázalo, že některé druhy archivních pramenů jsou velmi pestré (například dochované materiály týkající se stavby budovy soudu v České Lípě – mapy, nákresy apod., úmrtní listy některých osobností působících na Českolipsku v oblasti práva apod.). Nutno však podotknout, že práce s prameny ať už archivními, nebo i prameny jinými, není věcí jednoduchou, a to vzhledem ke geografickému i historickému postavení České Lípy. Drtivá většina dochovaných pramenů je tak vedena v německém jazyce. Možná i to je důvodem, proč je tato oblast velmi málo prozkoumaná. Některé prameny uvádějí například jména osob působících u soudu nebo osoby, působící jako advokáti v České Lípě, avšak žádné údaje o jejich narození, smrti či dalším působení a životě.

Mnoho pramenů bylo také v souvislosti s vývojem země skartováno či jinak zničeno. Prameny například ve formě pozůstalostí po notářích či advokátech v České Lípě byly zničeny mimo jiné i z toho důvodu, že neobsahovaly takřikajíc žádný osobní zájem. Část pramenů byla také zlikvidována proto, že obsahovala citlivé informace. Hlavní ztrátu pramenů znamenaly skartace po roce 1948. Vzhledem k politické situaci docházelo k ničení dokumentů ve velké míře. Postiženy byly mimo listinných záznamů například i osobní věci žijících osob, obrazy, numismatické sbírky apod., které byly zabírány.

V první části, tedy konkrétně v první až šesté kapitole byl nastíněn obecný vývoj. Kapitola první pojednává o stručném nástinu vývoje soudnictví, notářství a advokacie před revolučním rokem 1848. Druhá kapitola je věnována vývoji soudnictví ve vybraném období, tedy v období od roku 1848 do roku 1938. Třetí kapitola pojednává o vývoji notářství v letech 1848 – 1938 a čtvrtá kapitola vývojem advokacie v těchto letech. Obsahem páté kapitoly je nástin spolkové činnosti, v kapitole jsou popsány například spolky Všehrd či Právnická jednota apod.

Od šesté kapitoly je práce zaměřena již konkrétně na Českolipsko. V kapitole šesté je stručný vývoj města jako takového od jeho vzniku až po rok 1938. Sedmá kapitola přibližuje vývoj soudnictví na Českolipsku v letech 1848 – 1938. Kapitola osmá a devátá má tentýž úkol, a to nástin vývoje notářství (kapitola osmá) a advokacie (kapitola devátá) na Českolipsku. Závěrečnou kapitolou této práce je kapitola desátá, kde jsou uvedeni někteří významní představitelé soudnictví, notářství i advokacie na Českolipsku. Do poslední kapitoly byly zařazeny ty osoby, o kterých se z dostupných pramenů podařilo zjistit alespoň základní informace, neboť jak již bylo výše zmíněno, prameny v mnoha případech uvádějí pouze jména, nikoli však podrobnosti o životě či působení.

Ačkoli může být oblast České Lípy považována například oproti Praze za poněkud odstrčenou, nebyl by tento náhled správný, neboť i malé město Česká Lípa bylo po jistou dobu určeno jako sídlo krajského soudu a přispělo k celkovému vývoji země.

Jak bylo zmíněno výše, je vývoj nejen soudnictví, notářství a advokacie na Českolipsku oblastí neprobádanou, a možná tak skrývá ještě další možnosti k objevování historie.

Resumé

This thesis named “The Development of Justice, Notary, Advocacy and Their Significant Representatives in the Region Česká Lípa in the period 1848-1938” is the first work about this topic which is focused on the development of these three institutes in the region Česká Lípa. From this point of view, the work brings new and more complete information about some representatives of justice, advocacy and notary in the region Česká Lípa in selected period and also about whole development in Česká Lípa.

Work has the task to map the development of justice, notary and advocacy within the defined period from revolution 1848 to the beginning of the World War II. Selecting this limited period is not accidental, how it was mentioned, 1848 was a year of revolution, and 1938 is the year when the World War II started.

Work is divided into several chapters, the first five chapters are focused more generally, and the remaining five chapters specifically on the area of Česká Lípa. Chapters are made chronologically according to the events that happened in a defined period.

The first chapter is focused on the outline of the development before 1848 because of the formation of the image on the development of justice, notary and advocacy should be done historical excursion into the time before the defined period mentioned in this work.

The second chapter of this work is focused on the development of justice from 1848 to 1938. It aims to show how the 1848 justice in our country evolved (Revolution in 1848, Bach's absolutism, the period after the First World War, etc.).

The third chapter is devoted to the notary in the years 1848 - 1939 and as well as the previous chapter it aims to show the development of notary in our country during these years. Chapter is focused on historical events, as well as on legislation, such as the Notarial Code of 1850, the Notarial Code of 1855, the Notarial Code of 1871 and, last but not least, the treatment that followed after 1918.

The fourth chapter discusses the development of the advocacy in the years 1848 - 1938, and it intended to outline the development of the advocacy in this period. The chapter is for example about the provisional order of lawyers, lawyers order from 1868 etc.

The fifth chapter is focused to club activities, which as part of social and legal life, and must not be neglected. The chapter describes some basic law associations, as well as a description of other smaller clubs that came out and did not concern the to the law. These included beautification association or singers 'club.

The sixth chapter discusses generally about the history of Česká Lípa. It describes its origin, status due to its location and it also presents some of the historical events connected with Česká Lípa.

The seventh chapter is focused to the development of justice in Česká Lípa. It describes, for example, the division of the district courts under Česká Lípa and generally judicial organization. It also informs about the place where the court was located, or about how the new courthouse was building in 1896. Plenty of pictures which show these facts are at the end of this work.

The eighth chapter is focused to the development of the notary in Česká Lípa, it describes composition of notarial districts, the activities of notaries, but there are also divided notary districts along with the names of all active notaries gradually, like for example the Mayor of Česká Lípa Adolf Knötgen and Anton Schmeykal.

The penultimate chapter of this work is focused to advocacy in the Česká Lípa in years 1848 - 1938, and it briefly describes for example, the cast of lawyers in Česká Lípa in 1922 or 1926.

The last chapter focuses to justice, notary and advocacy, and it aims to introduce these people. It tells something about their life, family and work. Among the best-known representatives of these institutions was for example lawyer and native of Česká Lípa Franz Schmeykal as well as Carl Kostka, who is well-known too.

The result of this thesis is partly comprehensive view of the development of justice, notary and advocacy in the Česká Lípa in the selected period from 1848 to 1938. May be it brings new, long forgotten information about some representatives who were connected with the Česká Lípa whether they were born there or a later occupationally.

Seznam použité literatury a pramenů

Knižní díla

ADAMOVIÁ, Karolina – MATES, Pavel. *Malá encyklopedie českých právníků*. Praha: Linde Praha, a. s., 2002. ISBN 80 – 7201 – 375 – 0

ADAMOVIÁ, Karolina a kol. *Dějiny českého soudnictví od počátku české státnosti do roku 1938*. 1. vyd. Praha: LexisNexis CZ s. r. o., 2005. ISBN 90 – 86920 – 07 – 0

ADAMOVIÁ, Karolina – SOUKUP, Ladislav. *Prameny k dějinám práva v českých zemích*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978 – 80 – 7380 – 271 – 4

Adreßbuch der Stadt B. Leipa. Haida: 1928

BALÍK, Stanislav a kol. *Dějiny advokacie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Česká advokátní komora ve spolupráci s Národní galerií, 2009. ISBN 978 – 80 – 7035 – 427 – 8

BALÍK, Stanislav. *Advokacie včera a dnes: (Vybrané texty z dějin a současnosti advokacie)*. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2000. ISBN 80 – 902617 – 7 – 5

BRÁZDA, Jiří – BÉBR, Richard – ŠIMEK, Pavel. *Notářství jeho vývoj, organizace a pravomoc*. Praha: Academia. 1976.

COHEN, Gary. *The Politics of Ethnic Survival. Germans in Prague, 1861 – 1914*. Second edition. West Lafayette, Indiana: Purdue University Press, 2006. ISBN 1 – 55753 – 404 – 7

HANTSCHHEL, Franz. *Leipaer Kalender für das Jahr 1891 verbunden mit Bezirks – Adressbuch*. Leipa: 1890.

HESS, František. *Batovcův almanach: politický kalendář Republiky československé na rok 1926*. Praha: F. B. Batovec, 1926, roč. 34.

HESS, František. *Batovcův almanach: politický kalendář Republiky československé na rok 1927*. Praha: F. B. Batovec, 1927, roč. 35.

HESS, František. *Batovcův almanach: politický kalendář Republiky československé na rok 1928*. Praha: F. B. Batovec, 1928, roč. 36.

HESS, František. *Batovcův almanach: politický kalendář Republiky československé na rok 1929*. Praha: F. B. Batovec, 1929, roč. 37.

HESS, František. *Batovcův almanach: politický kalendář Republiky československé na rok 1931*. Praha: F. B. Batovec, 1931, roč. 39.

JANÁK, Jan – HLEDÍKOVÁ, Zdeňka. *Dějiny správy v českých zemích do roku 1945*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989. ISBN 80 – 04 – 21189 – 5

LINDNER, H. *Batovcův almanach: politický kalendář Republiky československé na rok 1923*. Praha: F. B. Batovec, 1923, roč. 31.

LINDNER, H. *Batovcův almanach: politický kalendář Republiky československé na přestupný rok 1924*. Praha: F. B. Batovec, 1924, roč. 32.

NAVRÁTIL, Michal, *Adresář soudců v Čs. republice r. 1924*. Praha: vl. n., 1924.

NAVRÁTIL, Michal. *Almanach československých právníků*. Praha: vl. n., 1930.

NAVRÁTIL, Michal. *Almanach sněmu království Českého 1895 – 1901*. Praha: vl. n., 1896.

ONDRÁČEK, Otto. *Batovcův almanach: politický kalendář Republiky československé na rok 1937*. Praha: F. B. Batovec, 1936, roč. 43.

OTTO, Jan. *Ottův slovník naučný: Illustrovaná encyklopædie obecných vědomostí*. Praha: J. Otto, 1889.

PANÁČEK, Jaroslav – SMEJKAL, Ladislav – VOJTÍŠKOVÁ, Marie. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. ISBN 80 – 238 – 4113 – 0

PANÁČEK, Jaroslav – VOJTÍŠKOVÁ, Marie. *Česká Lípa*. Česká Lípa: Severočeské nakladatelství, 1976.

PANÁČEK, Michal – PANÁČEK, Jaroslav. *Historismus a secese v České Lípě (1880 – 1910)*. 1. vyd. Česká Lípa: Vlastivědný spolek Českolipska, 2014. ISBN 978 – 80 – 260 – 7246 – 1

POKORNÝ, Zdeněk in *Bezděz. Vlastivědný sborník Českolipska 16/2007*. Česká Lípa: Vlastivědný spolek Českolipska, Státní okresní archiv Česká Lípa, Vlastivědné muzeum a galerie Česká Lípa, 2007. ISBN 978 – 80 – 86319 – 00 – 1

PRINC, Michal. *Soudnictví v českých zemích v letech 1848 – 1938 (soudy, soudní osoby, dobové problémy)*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015. ISBN 978 – 80 – 7478 – 797 – 3

RÁJA, Martin. *V čele občanských elit*. Brno: Matice moravská, 2015. ISBN 978 – 80 – 87709 – 09 – 2

SEKYRA, Marek – SIMM, Otokar – CIDLINA, Tomáš. *Ploučnické květy: antologie německy píšících autorů z Českolipska (19. století a 1. polovina 20. století) = Polzenblumen: Anthologie deutschsprachiger Autoren aus Böhmisch Leipa und Umgebung (19. Jahrhundert und 1. Hälfte des 20. Jahrhunderts)*. 1. vyd. Liberec: Krajská vědecká knihovna v Liberci, 2015. ISBN 978 – 80 – 85874 – 77 – 8

SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace notářství, soudnictví a advokacie*. Praha: Linde Praha a. s., 1997. ISBN 80 – 7201 – 051 – 4

SCHELLEOVÁ, Ilona – STAVINHOVÁ, Jaruška. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie. I. díl*. Brno: Doplněk, 1993. ISBN 80 – 85765 – 15 – 2

SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel a kol. *Soudnictví (historie, současnost a perspektivy)*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, s. r. o., 2004. ISBN 80 – 86432 – 65 – 3

SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel. *Právní úprava notářství (Historie a současnost)*. 1. vyd. Brno: PF MU v Brně, 1995. ISBN 80 - 210 - 1157 - 2

SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel. *Právní úprava advokacie (Historie a současnost)*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1995. ISBN 80 – 210 – 1074 – 6

SCHELLEOVÁ, Ilona. *Notářství*. Zlín: ŽIVA, v. o. s., 1994. ISBN 80 – 901745 – 1 – 5

SKŘEJPEK, Michal a kol.: *Právníký stav a právnícké profese v minulosti*. Praha: Havlíček Brain Team, 2007. ISBN 978 – 80 – 903609 – 9 – 0

SOVADINA, Miloslav. *Správní vývoj okresu Česká Lípa od roku 1848 do roku 1990*. 1. vyd. Česká Lípa: Státní okresní archiv, 1998. ISBN 80 - 238 - 3843 - 1

STUPKOVÁ, Marie – KLEČACKÝ, Martin. *Slovník představitelů soudní správy v Čechách v letech 1849 – 1918*. Praha: Národní archiv, Masarykův ústav a ústav AV ČR, v. v. i., 2015. ISBN 978 – 80 – 7469 – 041 – 9

ŠEDIVA, Václav. *Notářství dle práva rakouského, se stručnými dějinami notářství vůbec*. Turnov: Sluka a Jiránek, 1884.

ULLMANN, Anton. *Adress-Buch der Stadt Böhm. Leipa*. Böhm. Leipa: 1880.

VOJÁČEK, Ladislav – SCHELLE, Karel – KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978 – 80 – 7380 – 257 – 8

VOJTÍŠKOVÁ, Marie. *Židé v České Lípě*. 1. vyd. Česká Lípa: VEGA – L, s. r. o., 1999. ISBN 80 – 85627 – 98 – 1

Časopisecká díla

Ad Notam. Jubilejní číslo k 10. výročí obnovy notářství v České republice, 2003.

ČULÍK, Jaroslav. *Notářstvo v uplynulém desetiletí*. *Právník*, 1928, roč. 67, č. 8.

Der deutsche Landwirt. Prag, 16. April 1894, nr. 8

Leipaer Zeitung. 28. September 1876, nro. 78

Národní politika. 2. října 1910, roč. 28, č. výtisku 271

PAUDLER, Amand. *Mitteilungen des Nordböhmisches Excursions Clubs*. Jahrgang 17, B. Leipa: 1894.

SMEJKAL, Ladislav. Susanne Keller: Carl Kostka (1870 – 1957) z Mimoně – Sudetoněmecký liberální politik a kritický obhájce Československa. *Mimoňský Zpravodaj*, 2012, č. 295.

Internetové prameny

Časopis právník/Historie časopisu. [online]. Ústav státu a práva AV ČR, v. v. i. [cit. 30. prosinec 2015]. Dostupné na: <http://www.ilaw.cas.cz/index.php?page=61>

Historie advokacie v ČR. [online]. Česká advokátní komora. [cit. 30. prosinec 2015]. Dostupné na: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=38>

O nás/Historie. [online]. Všehrd, spolek českých právníků. [cit. 30. prosinec 2015]. Dostupné na: <http://vsehrd.cz/cs/vsehrd/o-nas/>

HÖBELT, Lothar. „*Schmeykal Franz*“ in *Neue Deutsche Biographie* 23 (2007). [cit. 14. leden 2016] Dostupné na: <http://www.deutsche-biographie.de/pnd138168792.html>

SCHOENBERG, Randy. *Dr. Jur. Gustav Freund*. [cit. 27. leden 2016]. Dostupné na: <http://www.geni.com/people/Dr-Jur-Gustav-Freund/6000000017237725325>

Ostatní prameny

Státní Okresní Archiv Česká Lípa, Archiv města České Lípy – Inventář města Česká Lípa III., IV., Inventář - Notářství

Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě, rozhovor s Mgr. Ladislavem Smejkalem

SMEJKAL, Ladislav. *Kapesní průvodce galerií českolipských starostů*. Česká Lípa: ORMI, MÚČL.

Seznam příloh

Příloha A – Protokol o plánovaných adaptacích prostorů pro soud

Příloha B – Rozpočet úprav pro soud

Příloha C – Rozpočet na adaptaci tzv. Müllerových domů z roku 1850

Příloha D – Přípravy ke zřízení soudu – šetření komisí o podmínkách, petice obyvatelstva za zvolení města jako sídla soudu

Příloha E – Plán na zřízení věznice

Příloha F – Rozpočet pro věznici (r. 1858)

Příloha G – Plánek úpravy objektu – Krajský soud

Příloha H – Průvodní list a pojistka – Krajský soud

Příloha CH – Plánek přístavby kuchyně a skladu – Krajský soud r. 1885

Příloha I – Úmrtní oznámení některých zaměstnanců soudu (1870 – 1931), konkr. Josefa Theodora Watzela, JUDr. Antona Kettnera, Carla Johna, Rudolfa Steina

Příloha J – JUDr. Franz Schmeykal (portrét, úmrtní oznámení)

Příloha K – JUDr. Anton Schmeykal (úmrtní oznámení)

Příloha L – Telegram Dr. Franze Schmeykala starostovi Dr. Bartelovi o úmrtí otce Dr. Antona Schmeykala

Příloha M – JUDr. Josef Schönfeld (úmrtní oznámení)

Příloha N – JUDr. Adolf Knötgen (úmrtní oznámení, pozvánka na promoci)

Příloha O – JUDr. Franz Schmeykal (příspěvky na pomník, pomník)

Příloha P – Carl Kostka (portrét)

Příloha Q – Plány na stavbu soudu a věznice

Příloha R – Podoba soudu a věznice po dokončení v roce 1898

Příloha S – Současná podoba soudu

(Zdroj: Příloha A – O, Q, R – Státní Okresní Archiv Česká Lípa. Archiv města České Lípy, Inv. IV. III., IV.; Příloha P – SEKYRA, Marek – SIMM, Otokar – CIDLINA, Tomáš. Ploučnické květy: antologie německy píšících autorů z Českolipska (19. století a 1. polovina 20. století); Příloha S – Michal Panáček. Historismus a secese v České Lípě (1880 – 1910))

Přílohy

Příloha A – Protokol o plánovaných adaptacích prostorů pro soud

Handwritten text in German, likely a protocol or report. The text is dense and appears to be a detailed account of planned adaptations for a court. It includes various dates, names, and descriptions of work. The handwriting is cursive and somewhat faded. There are some numbers and possibly names of individuals or locations mentioned throughout the text.

Příloha B – Rozpočet úprav pro soud

Prüfungsbericht

Rechnung der auf dem 1. März 1850 im Hofe des Königs in Berlin angelegten neuen Hof- und Hofgartenanlagen

Beschreibung der Arbeiten	Menge		Preis pro Stück	Gesamt
	Einheit	Zahl		
1. Einbau des Hofes	1	1	100	100
2. Einbau des Hofgartens	1	1	100	100
3. Einbau des Hofes	1	1	100	100
4. Einbau des Hofgartens	1	1	100	100
5. Einbau des Hofes	1	1	100	100
6. Einbau des Hofgartens	1	1	100	100
7. Einbau des Hofes	1	1	100	100
8. Einbau des Hofgartens	1	1	100	100
9. Einbau des Hofes	1	1	100	100
10. Einbau des Hofgartens	1	1	100	100
Gesamt				1000

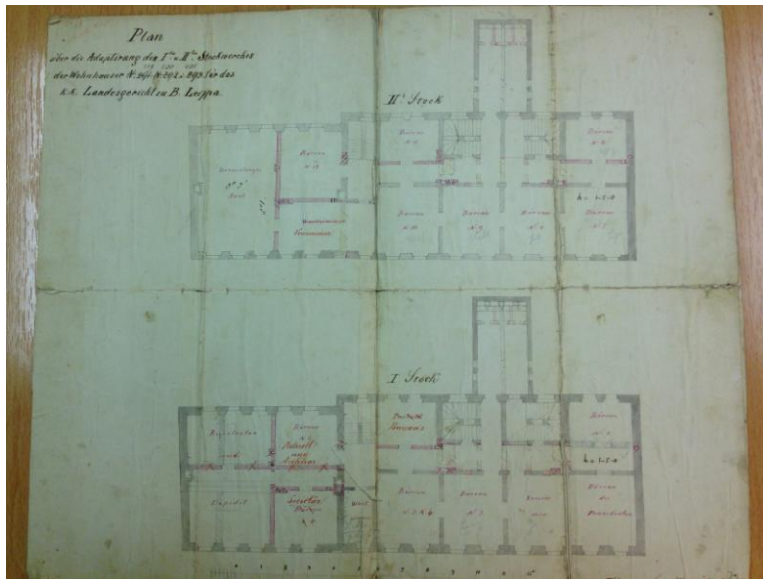
Příloha C - Rozpočet na adaptaci tzv. Müllerových domů z roku 1850

Prüfungsbericht

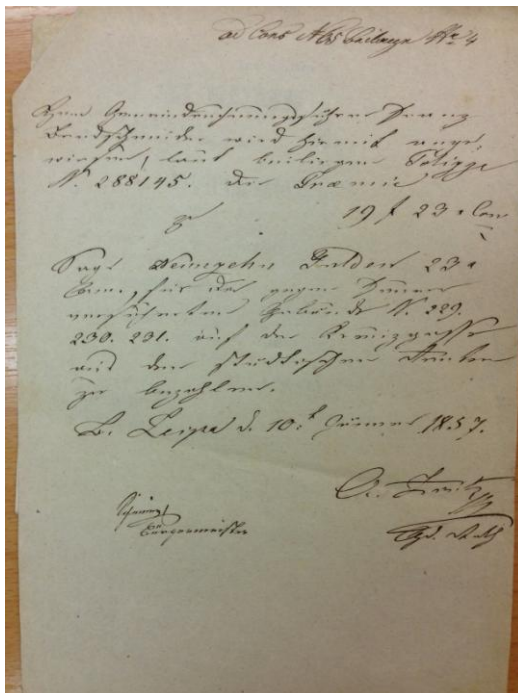
Rechnung der auf dem 1. März 1850 im Hofe des Königs in Berlin angelegten neuen Hof- und Hofgartenanlagen

Beschreibung der Arbeiten	Menge		Preis pro Stück	Gesamt
	Einheit	Zahl		
1. Einbau des Hofes	1	1	100	100
2. Einbau des Hofgartens	1	1	100	100
3. Einbau des Hofes	1	1	100	100
4. Einbau des Hofgartens	1	1	100	100
5. Einbau des Hofes	1	1	100	100
6. Einbau des Hofgartens	1	1	100	100
7. Einbau des Hofes	1	1	100	100
8. Einbau des Hofgartens	1	1	100	100
9. Einbau des Hofes	1	1	100	100
10. Einbau des Hofgartens	1	1	100	100
Gesamt				1000

Příloha G – Plánek úpravy objektu – Krajský soud

Příloha H – Průvodní list a pojistka – Krajský soud

Příloha J – JUDr. Franz Schmeykal (portrét, úmrtní oznámení)

+

Die Stadtgemeinde Leipa gibt die tiefbetäubende Nachricht von dem
Hinscheiden ihres treuen Sohnes, Ehrenbürgers und Landtagsabgeordneten, Herrn

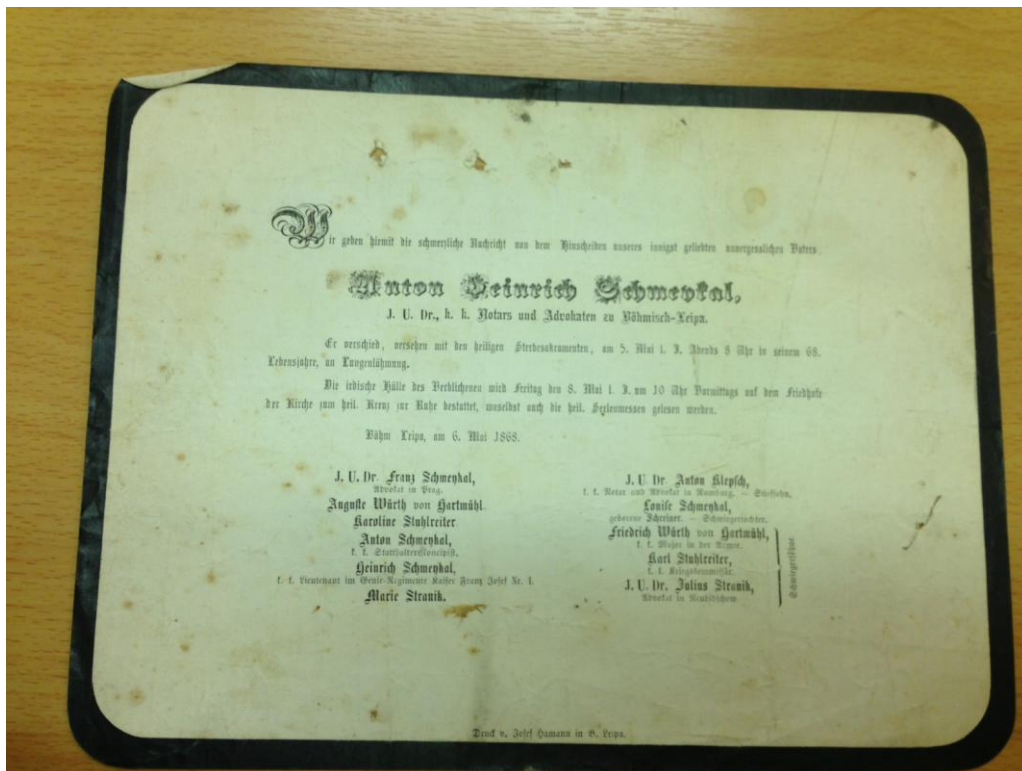
J. U. Dr. Franz Schmeykal,
Landesadvocaten, Ritter des Ordens der eisernen Krone 2. Classe etc. etc.

Wir verlieren in Ihm unseren treuesten Freund und edelsten Mitbürger, einen eifrigen
Förderer der Interessen Seiner Vaterstadt und einen jederzeit opferwilligen Wohlthäter der Armen.
Die Einsegnung der irdischen Überreste erfolgt Sonntag den 8. April 1894 um
4 Uhr nachmittags am Bahnhofe der Böhm. Nordbahn in Leipa und findet sodann die Bei-
setzung in der Familiengruft auf dem hiesigen Communal-Friedhofe statt.
Die heil. Seelenmessen werden Montag den 9. April 1894 um 10 Uhr vormittags
in der Frauenkirche gelesen

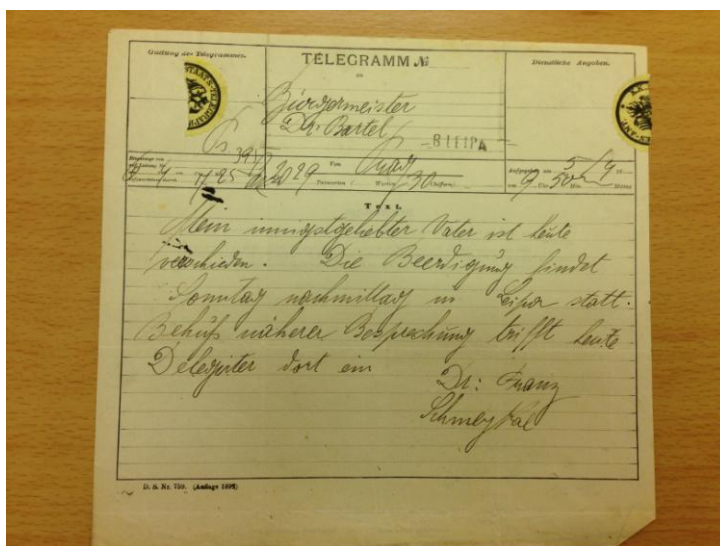
LEIPA, am 6. April 1894.

Druck von J. Klotzner, Leipa.

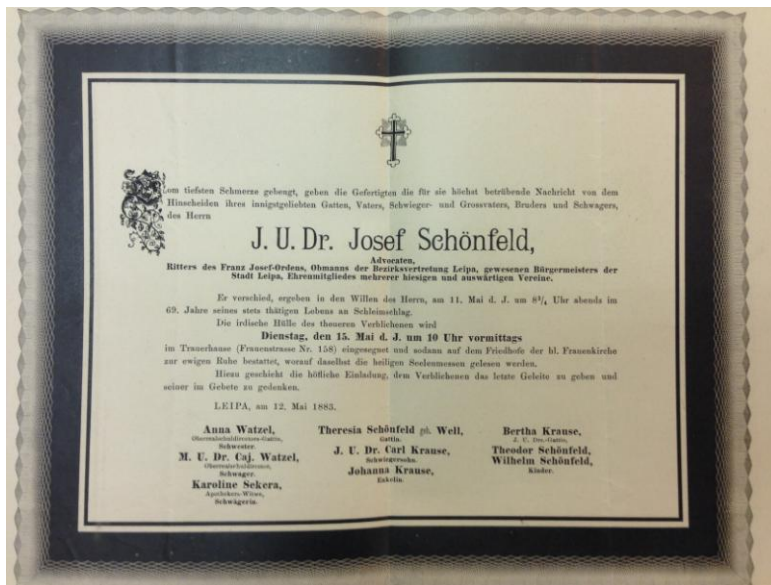
Příloha K – JUDr. Anton Schmeykal (úmrtní oznámení)

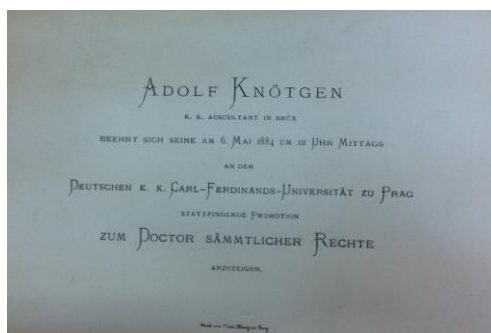
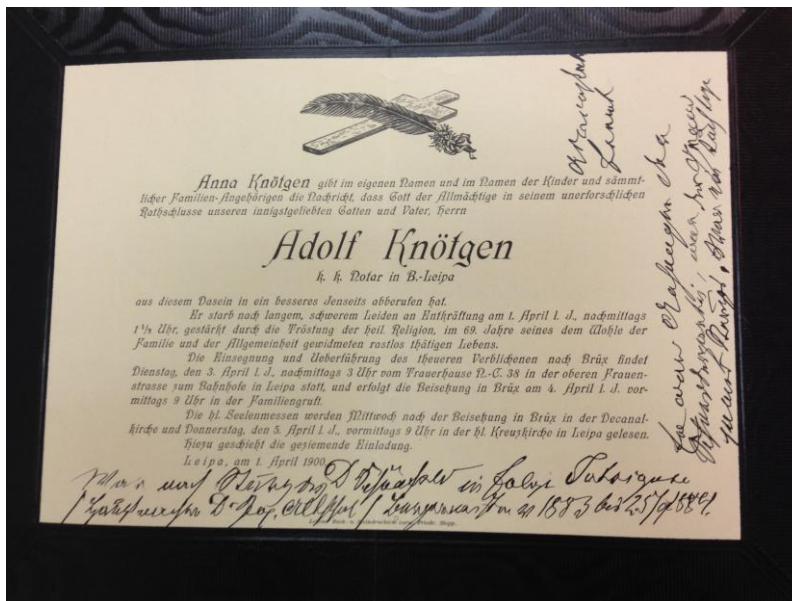
Příloha L – Telegram Dr. Franze Schmeykala starostovi Dr. Bartelovi o úmrtí otce Dr. Antona Schmeykala

Příloha M – JUDr. Josef Schönfeld (úmrtní oznámení)

Příloha N – JUDr. Adolf Knötgen (úmrtní oznámení, pozvánka na promoci)

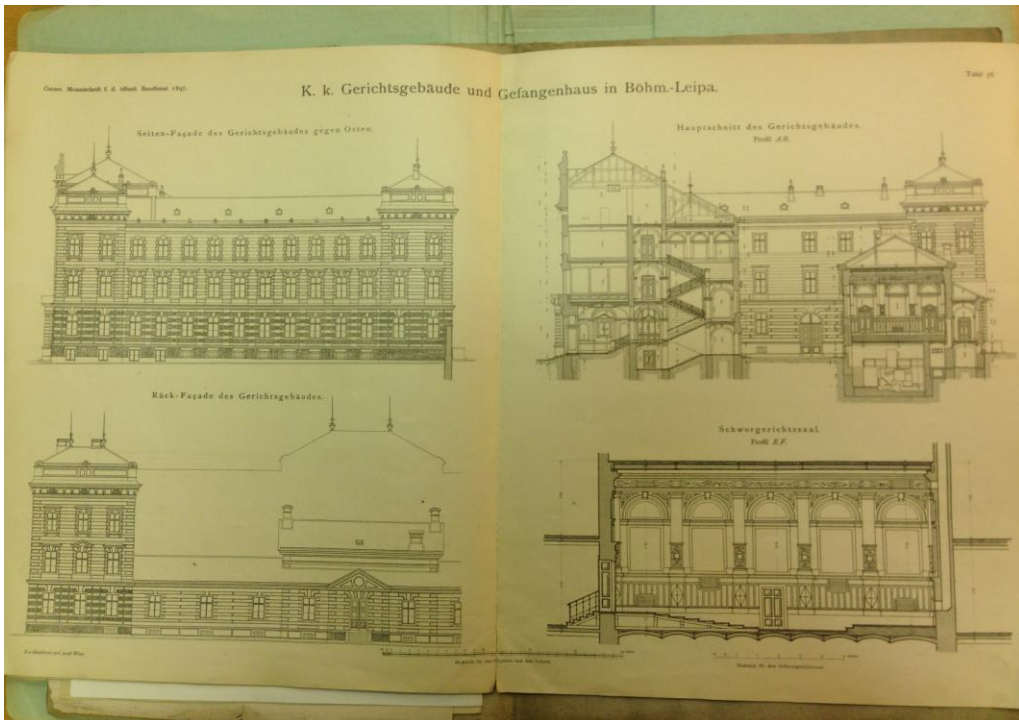
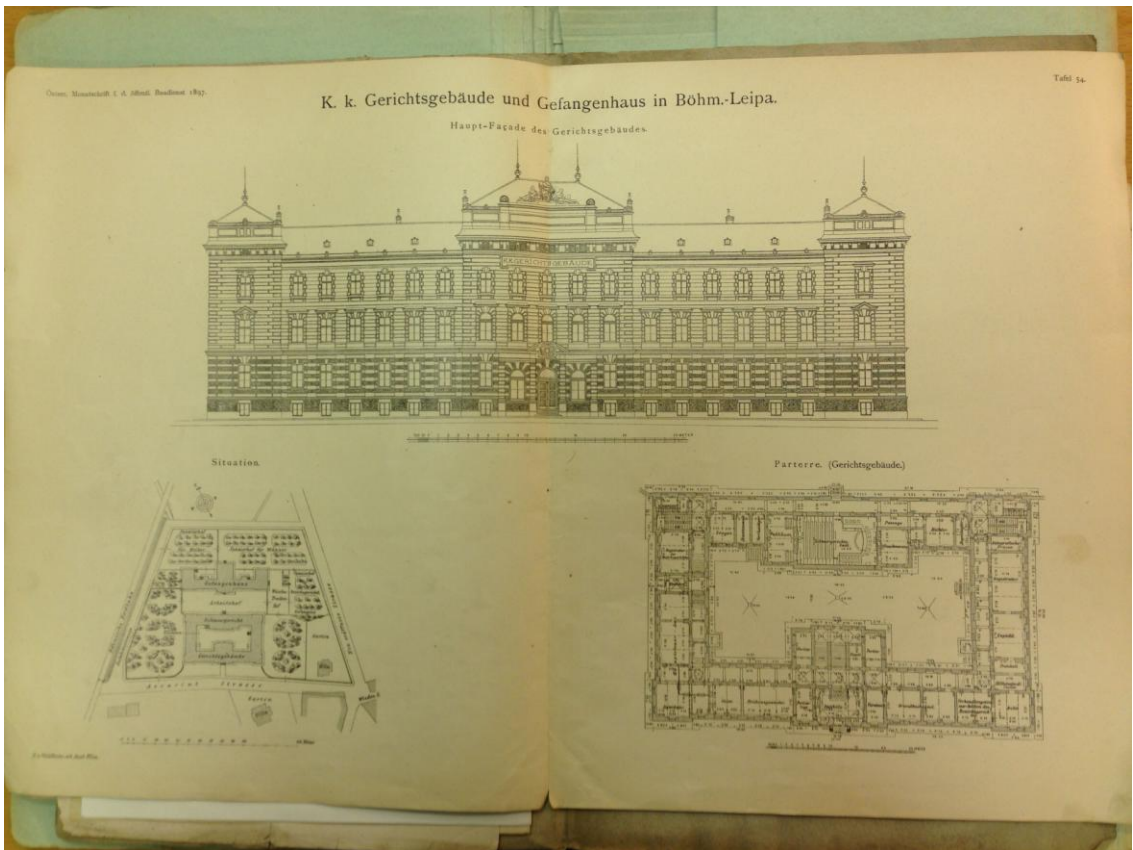

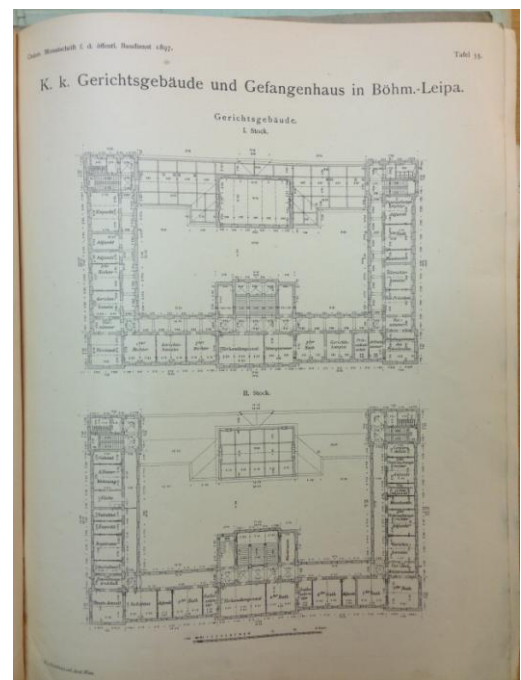
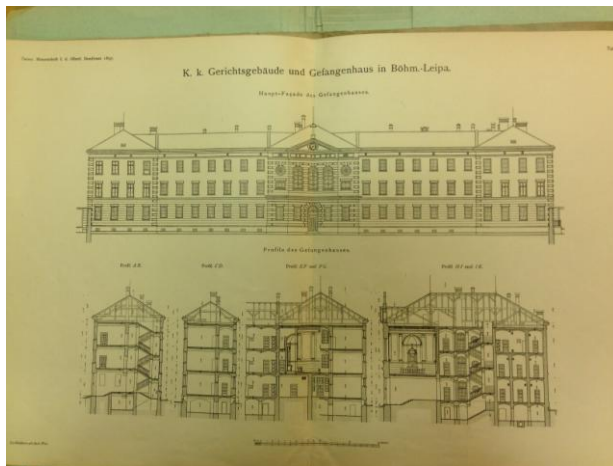

Příloha P – Carl Kostka (portrét)

Příloha Q – Plány na stavbu soudu a věznice

Příloha R – Podoba soudu a věznice po dokončení v roce 1898

Příloha S – Současná podoba soudu

